

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

15 nci Birleşim

10 . 1 . 1978 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	550	6. — Ankara İmar Limitet Şirketinin Arısoy Kolektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatlerle ilgili davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin 2 ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1227, 10/2)	555:556
II. — YOKLAMA	551	7. — Yabancı ülkelerde çalışan yurttaşlarımızın sorunları hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev süresinin 2 ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1226, 10/62)	556
III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	551	8. — Devlet Planlama Teşkilatı ve yatırımları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının Komisyonun görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1221, 10/49)	556
1. — Giresun Üyesi Ali Cüceoğlu'nun, Fiskobirlik Genel Müdürü ve yönetim tarafından takip edilen ideolojik politika hakkında gündem dışı demeci.	551:552	9. — Cumhurbaşkanı S. Ü. Muhsin Batur'un, yabancı devletler ve milletlerarası kuruluşlarla yapılan anlaşmalara dair kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/321)	556
2. — Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı hakkında gündem dışı demeci.	552:554	10. — TBMM Kitaplık Karma Komisyonuna üye seçimi.	556
3. — Mardin Üyesi Sait Mehmetoğlu'nun, Mardin Eğitim Enstitüsünün öğretime açılması hakkında gündem dışı demeci.	554:555	11. — Anayasa Mahkemesinde açık bulunan bir yedek üyeliğe Cumhuriyet Senatosun-	
4. — Endonezya Cumhuriyeti Halk Meclisi Başkanı Adam Malik'in resmi davetlisi olarak 19 - 25 Ocak tarihlerinde Endonezya'yı ziyaret edecek Cumhuriyet Senatosu Heyetine aday olarak seçilen üyelere dair Başkanlık tezkeresi. (3/1225)	555		
5. — Tabii Üye Refet Aksoyoğlu'nun, 3 . 1 . 1978 tarihinden itibaren 15 gün izinli sayılmasına dair Başkanlık tezkeresi. (3/1219)	555		

	Sayfa	Sayfa
ca yapılacak seçimde uygulanacak usul hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (29/1317) (S. Sayısı : 728) (Dağıtım tarihi : 5 . 1 . 1978)	556:557	
IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	557	
1. — Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü konusunda bir Genel Görüşme açılmasına dair önermeleri. (8/5)	557:589	
V. — SORULAR VE CEVAPLAR	589	
A) <i>Yazılı Sorular ve Cevapları</i>	589	
1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sarıbrahimoğlu'nun, Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibinin mirasçılara dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in yazılı cevabı. (7/538)	589	
2. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'm, İzmit Körfezinde Kartal - Yalova hattına ilaveten yeni bir hat ihdası ile ilgili çalışmalara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un yazılı cevabı. (7/812)	589:590	
3. — Cumhuriyet Senatosu Kahramanmaraş Üyesi Rıza Akgün'ün, Kahramanmaraş Sağlık Müdürlüğüne 21 . 7 . 1977 tarihinde memur alınması için yapılan imtihana dair soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökaçek'in yazılı cevabı. (7/821)	590:591	
4. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Muzaffer Şamiloğlu'nun, 1976 - 1977 yıllarında Kars ili süt üreticilerine ne kadar süt avansı gönderildiğine ve Kars Süt Fabrikasının kâr ve zarar miktarının ne olduğuna dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Fehim Adak'ın yazılı cevabı. (7/841)	591	
5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Muzaffer Şamiloğlu'nun, 1977 - 1978 kış mevsimi için Kars iline tahsis edilen kömür miktarı ile bunun ne kadarının yakacak sahiplerine verildiğine dair soru önergesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kâmrân İnan'ın yazılı cevabı. (7/845)	591:592	

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat, İsede okuyan iki oğluna iki yıldan beri yapılan silahlı tecavüzler ve Hükümetin bu husustaki tutumuna dair gündem dışı demeçte bulundu.

Endonezya Cumhuriyeti Halk Meclisi Başkanı Adnan Malik'in, Cumhuriyet Senatosundan bir heyetin Endonezya'yı ziyaret etmesine dair vaki daveti hakkındaki Başkanlık tezkeresi kabul edildi.

Saat 15.40'da toplanılmak üzere Birleşime saat 15.20'de ara verildi.

İkinci Oturum

Başbakan Bülent Ecevit tarafından teşkil olunan Bakanlar Kuruluna, gösterilen zevatın atandıklarına

dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

TBMM Kitaphk Karma Komisyonu üyelikleri için yapılan seçim sonucunda, Genel Kurulda çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından;

10 . 1 . 1978 Salı günü saat 15.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 15.57'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Osman Salihoğlu

Divan Üyesi
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Hüsamettin Çelebi

Divan Üyesi
Gaziantep
Mehmet Kılıç

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Rahmi Erdem.

DİVAN ÜYELERİ : Mustafa Çelik (Afyonkarahisar), Emanullah Çelebi (Tabii Üye)

BAŞKAN — 15 nci Birleşimi açıyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, görüşme-
re başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Giresun Üyesi Ali Cüceoğlu'nun, Fisko - Birlik Genel Müdürü ve yönetim tarafından takip edilen ideolojik politika hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Gündem dışı konuşma talepleri vardır, Başkanlığın takdiri içerisinde üç arkadaşımıza söz vereceğiz.

Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi Sayın Ali Cüceoğlu'nun gündem dışı konuşma talebi vardır, bilgilerinize sunuyorum:

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

FİSKO - Birlik'te Genel Müdür ve yönetim tarafından takip edilen ideolojik politika, bütün uyarılara rağmen boyutları aşmış ve nihayet meyvelerini vermeye başlamıştır.

Dün, Giresun Espiye ilçesinde olaylar cereyan etmiş, iki öğrenci (biri ağır olmak üzere) yaralanmıştır. Hadiselerin birbirini takip etmesi mahkemel olduğundan, güncel bir konu olan FİSKO - Birlik ile ilgili gündem dışı söz istiyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Giresun
Ali Cüceoğlu

BAŞKAN — Bayurun Sayın Cüceoğlu.

ALİ CÜCEOĞLU (Giresun) — Sayın Başkan, muhterem senatörler;

Gündem dışı talebimi ihtiva eden yazıda da belirttiğim gibi, FİSKO - Birlik'te uygulanan politika sonucu meydana gelen cepheleşme ilk meyvelerini Espiye ilçesinde bundan iki, üç gün evvel vermiş bulunmaktadır.

FİSKO - Birlik Genel Müdürünü (Ki, yeni gelen Hükümete huzurunuzda teşekkürü borç bilirim.) Ye-

ni Hükümet gelir gelmez görevden almıştır. Belki daha artacak, daha nahoş hadiseler sahne olacak manzaralardan memleketi bu vesileyle korumuş bulunmaktadır.

Her bölgenin kendine göre birtakım özellikleri vardır. Karadeniz bölgesinde, bilhassa Giresun ve havalesinde bu şekilde bölücü hareketlerin sonucu meydana gelen silahlı çatışmaların, belki de ileride bir kan davasına müncer olacak kadar önem taşıdığını özellikle belirtmek isterim.

Yeni gelen Hükümetin güvenoylamasından sonra süratle FİSKO - Birlik üzerinde gerekli incelemeyi yaparak bir ayıklamaya geçmesinde zorunluluk olduğu kanaatindeyim.

Kuruluşundan bugüne kadar FİSKO - Birlik'in çalışma tarzı, ortağın malı olmaktan 1964 senesinde çıkarılmış ve adeta bir komisyoncu müesseseye duruma sokulmuştur. O gün, bugün FİSKO - Birlik'in bütün giderleri; personel gideri de dahil olmak üzere Hazineye mal edilmektedir. Müdahale mübayaası sonucu Hazine tarafından verilen kredilerle, parayla alın yapılmakta ve alın için kullanılan ve FİSKO - Birlik'in Genel Müdürü dahil, bütün personelin parası, bu Hazineden tahsis edilen paradan tediye edilmektedir. Bunun kâr ve zararı tamamen Hazineye aittir. FİSKO - Birlik'in kendi bünyesinde bunun hesabını verecek kişi olmadığı içindir ki, bugün FİSKO - Birlik'in başına getirilip alınmış olan kişi, personel statüsünü bir tarafa itmek suretiyle istediği kadar personeli tayin etmiş; yeteneklerine bakmamış ve şu ana kadar dört yüzün üzerinde işçi istihdam etmek üzere yüksek ücretlerle tayinler yapmıştır. Bunun da maksat ve gayesi FİSKO - Birlik içe-

risinde birtakım cepheleşme yaratmak ve dolayısıyla FİSKO - Birlik'in işçi sendikası olan FİNDİK - İş'i ele geçirmek ve MİSK'e bağlamak, ondan sonra da kendi ideolojileri için gerekli atılımları yapmak olmuştur.

Şu anda, FİSKO - Birlik'e alınan personelin içerisinde, Niksar olaylarında, şu anda Başbakanlık görevini uhdesinde taşıyan Sayın Bülent Ecevit'in kafasına taş atan kişi de Personel Müdürlüğü yapmaktadır.

Ne olduğu belirsiz, bölge ile ve fundıkla en ufak bir irtibatı bulunmayan, ama birbirleriyle irtibatları var olan kişiler, peyderpey, bu şekilde tayin edilmek suretiyle olay geliştirilmiş ve neticede geçen Pazartesi günü Espiye ilçesinde MİSK'e bağlı bir kuruluş bildiri dağıtmak suretiyle gösteri yapmış; buna mukabil bir hazırlık içerisinde bulunan gençlerin Fisko - Birlik'in üyesi bulunan Espiye Tarım Satış Kooperatifi'nin önüne doğru yürüyüş halinde bulunan kitleye Fisko - Birlik binasındaki personel tabancayla ateş etmek suretiyle adeta bir dahili harp manzarası arz edecek netice yaratmıştır ve bu arada iki tane liseli genç evladımız (birisi ağır olmak üzere) yaralanmış ve hastaneye kaldırılmıştır.

Olayın içine girmeyeceğim; çünkü, adliye el koymuş ve bu olayın faillerinin şu anda tevkif edildiğini öğrenmiş bulunmaktayım.

Arkadaşlarım;

Fisko - Birlik'in kendi statüsü içerisinde beki namı altında aldığı kişilerin silah taşıma yetkileri vardır ve Genel Müdür, etrafına bir muhafız kurmuş, beki kadrosuyla almış olduğu bu kişileri silahlandırmak suretiyle özel bir muhafız kadrosu tesis etmiştir. Bu, bütün bölgelere sirayet etmiştir. Öyle bir keyfi tasarruf içerisinde girmiştir ki Genel Müdür, Fisko - Birlik'e bağlı Tarım Satış Kooperatifi müdürlerini odacı tayin etmiştir. Hiç kimseden sormaksızın Ünye Kooperatif Müdürünü almış, «Sen falan yere memursun» demiş. Yine, Raşit Tepe isimindeki Kooperatif Müdürünü almış Fındıklı Kooperatifine odacı tayin etmiş. Muhasebeciyi almış, memur tayin etmiş; bunların yerine, hiç bir yeteneği olmayan ve müdür olmasına belki de imkân bulunmayan kişileri, «Sen müdürsün, git oraya on bin lira maaşla» diye tayin etmiştir. Sorulduğunda, «Mesuliyeti bana attir, kimse karışamaz» demiştir ve bu müesseseyi içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir; ama bugün Genel Müdür alınmıştır, fakat kadro tam olarak, yerleşmiş, birbirleriyle irtibatlı bir halde tam bir terör havası yaratmak su-

retiyile de Fisko - Birlik'i şu anda işgal etmiş durumdadır.

Genel Müdürün alınmasından sonra yapılacak ilk icraat kanımca, süratle buraya el koymak suretiyle gerekli ayıklamanın yapılmasıdır. Yapılmadığı takdirde, bu cinayetler serisi birbirini takip edecek, Allah korusun; eğer kan davası şekline girerse de bunun sonunu almak mümkün olmayacaktır. Bölge içerisinde bu şekilde bugüne kadar böyle en ufak bir olaya sahne olmamış bu müesseseye bir genel müdürün gelmesiyle sokulan bu olayın büyüklüğünü Senatonun takdirlerine arz ederim.

Öyle bir örgütlenmişlerdir ki, (Bu tayin edilen kişiler birbirleriyle irtibatlıdır dedim) bunların içerisinde şu anda Ticaret Bakanlığı bünyesinde çalışıp maaşını oradan alanlar var. Ama, Ticaret Bakanlığına gitmiş zaman, bu adamlar Ticaret Bakanlığında da yok. Maaş alırlar, burada görünürler, ama ne iş yaptıkları meçhuldür.

Bütün bunların ve son yapılan icraattan sonra gelecek Hükümetin süratle bu olaya eğilmesi ve el koyması bakımından, ileride vahim hadiseler sahne olması ihtimali bulunması nedeniyle ben söz almış ve kısaca durumu arz etmiş bulunuyorum. İnşallah, gelen Hükümet gereği gibi bu işin üzerine eğilir ve en kısa zamanda büyük hadiseler sahne olması muhtemel bulunan Karadeniz Bölgesini bu felaketten kurtarır.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Cüceoğlu.

2. — Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun bir talebi var, bilgilerimize sunuluyor.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Bugünlerde müzakeresine başlayacağımız Dördüncü Beş Yıllık Plan için bazı konuları Genel Kurulun bilgilerine sunmak için gündem dışı söz verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Erzurum Senatörü
Hilmi Nalbantoğlu

BAŞKAN — Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Hepinizi saygıyla selamlarım.

Bendeniz, yapacağımız Dördüncü Beş Yıllık Plan hakkında bazı konuları bilgilerinize sunmak için söz almış bulunuyorum.

Planlamaları önce kim yapıyor?.. Tabii Devlet Planlama Teşkilatı. Neye göre planlama taslaqları yapıyor?.. Memleket gerçeklerine, memleketin sosyo - ekonomik durumuna ve topladığı verilere göre.

İşte, Devlet Planlama Teşkilatının bir bilgi değerlendirmeye çizelgesi var elimde. Bu, «Sosyo - ekonomik gelişmişlik göstergesi çizelgesi»dir. Bu çizelgede birinci il olarak İstanbul görünmektedir. Erzurum 32 nci, Bingöl 67 nci gözükmektedir. Bu üç ili örnek olarak aldım.

İstanbul'un sosyo - ekonomik gelişmişlik göstergesi, (O kitapta verildiğine göre) 0,616, Erzurum'ununki 0,886, Bingöl'ünki ise 0,971'dir. Görülmektedir ki, bu sosyo - ekonomik gelişmişlik göstergesi dolayısıyla (Şu sıfır ve virgülleri atarsak) birinci olan İstanbul ile 32 nci olan Erzurum arasında 270, 32 nci olan Erzurum ile 67 nci olan (Ki, aşağı yukarı 35 il arada bulunduğu göre) Bingöl arasında da 85 fark var.

Bu illerden başka göstergelerine de bakalım. Burada, çok şükür Devlet Planlama Müsteşarlığından geçmiş bir senetörümüz de var. Onun da dikkatlerini çekmek istiyorum.

Sanayi gösterge değeri bakımından 5 nci sırada olan İstanbul 667, 28 nci sırada Erzurum 825; arasındaki fark 158.

67 nci olan Bingöl 954; Erzurum ile Bingöl arasındaki fark 129.

Mali ticaret gösterge değeri bakımından birinci sırada olan İstanbul 367, 33 ncü sırada Erzurum 831, arasındaki fark 464 ve 63 ncü olan Bingöl 888'dir ki, 33 ncü olan Erzurum'la 63 ncü olan Bingöl arasındaki fark 57'dir.

Tarım gösterge değeri bakımından 40 nci sırada olan İstanbul, (Nasılsa 40 nci dereceye düşmüş tarımda, tabii orada tarım yok) yine Erzurum'dan, Bingöl'den önce, 40 nci derecede 914, 45 nci sırada Erzurum 919, 66 nci sırada Bingöl (Ki, İstanbul'dan çok geride tarım göstermesi bakımından) 991'dir.

Sosyal ve kültürel değeri bakımından birinci sırada olan İstanbul 150, 23 ncü sırada Erzurum 799, 64 ncü sırada Bingöl 894.

Sağlık gösterge değeri bakımından altıncı sırada İstanbul 723, 35 nci sırada Erzurum 840, 65 nci sırada olan Bingöl 965 değerinde.

Eğitim göstergesi değeri bakımından üçüncü sırada olan İstanbul 461, dördüncü sırada Erzurum (İstanbul'u hemen takip ediyor, herhalde Atatürk Üniversitesinden dolayı olsa gerek) 496, 35 nci sırada Bingöl ise 770'dir.

Demografi göstergesi değeri bakımından birinci sırada olan İstanbul 520, 48 nci sırada olan Erzurum 895, 43 nci sırada olan yine Bingöl 895'tir.

Bu gösterge değerlerinin bu kadar farklı olmasına rağmen yine de şu 15 yıllık planlamalarla yapılan yatırımlar önsırada olan illere doğru kaydırılmak suretiyle yapılmıştır. Şikâyetimiz budur. Örneğin :

Sağlık göstergesi değeri bakımından İstanbul 6 ncı, Erzurum 35 nci ve Bingöl de 65 nci olduğu ve İstanbul'da 600 kişiye bir doktor, Erzurum'da 26 bin kişiye bir doktor, Bingöl'de 52 bin kişiye bir doktor düştüğü halde hâlâ hastaneler İstanbul'a yapılır, doktorlar İstanbul'a tayin edilir. Neden? Çünkü Erzurum'a veya Bingöl'e doktor gitmiyor diye; Erzurum'un, Bingöl'ün altyapıları noksan, Erzurum'daki, Bingöl'deki vatandaşın sıhhatinin, hayatının önemi yok, Erzurum'daki, Bingöl'deki vatandaşın önemi yok diye. Onun için harpte; Kore'de, Kıbrıs'ta, «Erzurum'lu, Bingöl'ü haydi nöbete» diyoruz.

«Yatırım» lafı ettik. Aklına gelmişken bu hususta bir özet bilgi daha sunmak istiyorum.

Kişi başına yapılan program yatırımlarının miktarlarına bakalım :

1967 yılında İstanbul'a kişi başına yatırım 235 lira, Erzurum'da 180 lira, Bingöl'de 100 lira.

1968 yılında İstanbul'da 280, Erzurum'da 185, Bingöl'de 67 lira.

1969 yılında İstanbul'da 370, Erzurum'da 165 lira, Bingöl'de 5 lira.

1970 senesinde İstanbul'da kişi başına 426 lira, Erzurum'da 191 lira, Bingöl'de 5 lira.

1971 yılında İstanbul'da 378 lira, Erzurum'da 158 lira, Bingöl'de 116 lira.

1972 yılında İstanbul'da kişi başına yatırım 502 lira, Erzurum'da 170 lira, Bingöl'de 195 lira.

1973 yılında İstanbul'da 578 lira, Erzurum'da 216 lira, Bingöl'de 185 lira.

1974 yılında İstanbul'a 775 lira, Erzurum'a 274 lira, Bingöl'e 239 lira.

1975 yılında İstanbul'da kişi başına yapılan yardım 870 lira, Erzurum'a 495 lira, Bingöl'e 290 lira.

1976 yılında İstanbul'da kişi başına yapılan yatırım 1 222 lira, Erzurum'a 529 lira ve Bingöl'e 437 Türk lirasıdır.

İstanbul ortalamasını alırsak 563 lira, Erzurum ortalaması 256 lira, Bingöl ortalaması, kişi başına yıllık yatırım miktarı 168 TL'dir.

Görülüyor ki, İstanbul'daki bir vatandaşımız için bu on yıl süre ile her yıl için Erzurum'daki vatandaşa yapılan yatırımlardan 307 TL. ve Bingöl'deki vatandaşa yapılan yatırımlardan ise, kişi başına 325 TL. fazla yatırım yapılmıştır.

Şimdi ben Doğu ve Güneydoğudaki hemşehrilerimin namına Dördüncü Beş Yıllık Planla başlamak üzere gelecek senelerde yukarıdaki bu fazla ödemeleri, ödenekleri; yani doğulu hemşehrilerimin yenen haklarının iade edilmesini istiyorum; ta ki, yukarıdaki gösterge değerleri her konuda İstanbul göstergesine erişinceye kadar.

Bir başka konuşmamda da arz ettiğim gibi, eğer siz kamu yatırımlarında 15 yıldan beri (1963'den 1977'ye kadar) kalkınmada öncelikli yöreler olan 40 ile % 30 ve diğer 27 ile de % 70 yatırım planlıyorsanız, göstergeler bizim zararımıza geçişir, yararımıza olmaz; bizim dediğimiz kalkınmada öncelikli yörelerin.

Sonra, ne olmuş yani? İstanbul'a bu 15 yıldır % 70 yatırım yaptınız da ve teşvik belgelerini % 33 oranında verdiniz de, sizin ne yararınız oldu? Yüzde kaç oranında oy aldınız? Ama, % 30 yatırım yaptığınız halde, size hala da oy veren şu bizim Erzurum'a da şaşıyorum doğrusu.

Bir de başka bir konuyu bilgilerinize sunacağım :

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kalkınmada öncelikli yörelerin 40 ilinde kişi başına düşen program ortalamasının 966 lira ve bu bir ile irca edilirse, (966 : 40 = 24 TL.) eder. Diğer 27 ilde 1 840 TL. olup, bu bir ile irca edilirse (1 840 : 27 = 69 TL.) olduğundan, diğerinin üç katı olduğunu görüyoruz.

Üçüncü Beş Yıllık Plan döneminin ilk dört yılında (1973, 1974, 1975 ve 1976 yıllarında ise) aynı rakamların (2 121 : 40 = 53 TL.) ve (3 553 : 27 = 132 TL.) oluyor; yani 40 ile yıllık ortalama 53, diğer 27 ile ise 132 TL. olup; bu kişi başına yatırımların bile geri kalmış iller aleyhine 3 katına yakın olduğu görülür. Bu mudur adaletli idare, adaletli yatırım? Anayasada da sosyal adalet ilkesi yazılıdır değil mi?..

Sen bir konuya daha değindikten sonra sözlerime son vereceğim.

Kalkınmada öncelikli yörelerde tarım, madencilik, ulaştırma, konut, eğitim, sağlık gibi konularda daha çok yatırım yapmak gerektiği halde bu sektörlerde,

bu yörelerde daha az yatırım yapıldığı görülmektedir. Planlı dönemde program yatırımlarının yörelere göre sektörel dağılım miktarı ve yüzde oranları incelenirse, bu husus daha iyi anlaşılacaktır. Devlet Planlama Teşkilatından bu listeleri, geri kalmış yöre parlamenterlerinin elde edip incelemelerini öneriyorum. Aynı zamanda bu gibi planlama bozukluklarını Hükümetin yapmamasını ve Devlet Planlama Teşkilatının da yaptığı planlamalara sahip çıkmasını, yaptığı planlamalar hıfına yatırım programlarının ve bakiye katılmamasını isticram ile hepimizi tekrar saygı ile selanhyorum.

Sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Nalbantoğlu.

3. — *Mardin Üyesi Sait Mehmetoğlu'nun, Mardin Eğitim Enstitüsünün öğretime açılması hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Sayın Sait Mehmetoğlu'nun bir gündem dışı konuşma talebi vardır, bilgilerimize sunuluyor.

Sayın Senato Başkanlığına

Bugünkü oturumda Mardin Eğitim Enstitüsünün öğretime açılması için gündem dışı konuşmak istiyorum, yardımlarınızı saygılarımla arz ederim.

Mardin Senatörü

Sait Mehmetoğlu

BAŞKAN — Bayurum Sayın Mehmetoğlu.

SAİT MEHMETOĞLU (Mardin) — Sayın Başkan, değerli senatörler;

Uzun süredir Mardin Eğitim Enstitüsü eğitim ve öğretim yapamamaktadır. Açıkcası, süresiz kapatılmıştır. Bu kapatılmanın ağırlık derecesini bilmiyorum. Esasen, işin ciddiyetine de inanmadığım için, öğrenmek de istemedim.

Okulun faaliyetini sağlamak amacı ile birkaç girişim olmuştur. Aynı paralelde olan enstitüler faaliyete geçmişlerdir. Milli Eğitim tarihimizde ender olmuş olaylardandır; bu açıdan konuya eğilmesi yerinde olur. Hükümetin, okulun açılmasına bir öncelik vermesini temenni ediyoruz.

Mardin İli, Cumhuriyet nimetlerinden ilk defa nasibini almıştı. Bir yüksekokula kavuşma sevincinin yarında kaldığımı ifade etmek isterim. Bu sevincimizin devamını değişik eğitim kurumlarının sıralanmasında bekliyorduk. Bizlere gözdağı verilerek düşünce ve duygularımızı içimize gömmüşlerdir.

Kanımca birtakım etnik nedenler bahis konusu olmuş olmalı ki, bütün yöre insanları cezalandırıldı. Kendini bilmeyen birkaç dengesizin veya maceracının tutumu bizlere mal edilmemeliydi ve buna da layık değiliz. Mardin halkı her vesileyle vatanın bütünlüğünü ve rejime olan sarsılmaz inançlarını ispatlamışlardır. Hiç bir ilde bu yola başvurulduğu görülmemiştir.

Okulun kapalı kalması her izan sahibi vatandaşın üzmektedir. Kaniyan yaraya bir çare aranmalı ve ciddi olarak gereken tedbir alınmalıdır. Yöre halkı da bunu beklemektedir. Çocuklarımız fakir ailelerden gelmektedirler. Başka bir ilde okuma imkânları da yoktur. Bunlar kahve köşelerinde ümitsizlik içinde kaderlerini beklemektedirler. Doğu ve Güneydoğunun geri kalmışlığını gözönünde bulundurarak her türlü kültürümüzü bu illerimize götürmenin zamanı geçmiştir. Konu özel olarak hükümetlerin konusu ve çalışma alanı olmalıdır.

Sayın Bakanın emniyetçi olduğu düşüncesiyle duygularımıza ağır vereceğini ümit eder, hepimizi saygılarımızla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, Sayın Mehmetoğlu.

4. — *Endonezya Cumhuriyeti Halk Meclisi Başkanı Adam Malik'in resmi davetlisi olarak 19, 25 Ocak tarihlerinde Endonezya'ya ziyaret edecek Cumhuriyet Senatosu Heyetine aday olarak seçilen üyelerine dair Başkanlık tezkeresi. (3/1225)*

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Gündemimizin sunuşlar kısmına geçiyoruz.

Bir Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi vardır, bilgilerinize sunulacaktır.

Genel Kurula

Endonezya Cumhuriyet Halk Meclisi Başkanı Adam Malik'in resmi davetlisi olarak 19 - 25 Ocak 1978 tarihleri arasında Başkanlığım altında Endonezya'ya ziyaret edecek Cumhuriyet Senatosu Heyetine katılmak üzere aşağıda isimleri yazılı sayın üyeler aday olarak seçilmişlerdir.

Yüksek Genel Kurulun bilgilerine arz ederim. Saygılarımla.

Sırrı Atalay

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Sayın Osman Salihoglu : (Cumhuriyet Senatosu Başkanvekili, Sakarya Üyesi)

Sayın Solmaz Belül : (Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi)

Sayın Muzaffer Demirtaş : (Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi)

Sayın Vehbi Ersü : (Tabii Üye)

Sayın Zeyyad Baykara : (Cumhurbaşkanınca S. Üye)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunuğumuzdur.

5. — *Tabii Üye Refet Aksoyoğlu'nun, 3.1.1978 tarihinden itibaren 15 gün izinli sayılmasına dair Başkanlık tezkeresi. (3/1219)*

BAŞKAN — Bir başka Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi vardır, okutup oylanacaktır.

Genel Kurula

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Rafet Aksoyoğlu'nun, mazeretine binaen 3.1.1978 tarihinden itibaren 15 gün müddetle izinli sayılması hususunun Genel Kurula arzı, Başkanlık Divanının 4.1.1978 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tensiplerine arz olunur.

Sırrı Atalay

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Sayın Refet Aksoyoğlu'nun 3.1.1978 tarihinden itibaren 15 gün süre ile izinli olması hususunu oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6. — *Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kollektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatlerle ilgili davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin 2 ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1227, 10/2)*

BAŞKAN — Bir Araştırma Komisyonu tezkeresi vardır, okunup oylanacaktır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kollektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 7.1.1978 tarihinde sona ermiştir.

İçtüzüğümüzün 136 ncı maddesi gereğince 7.1.1978 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma süresi verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Araştırma Komisyonu Başkanı

İbrahim Öztürk

BAŞKAN — Ankara İmar Limited Şirketinin, Arısoy Kollektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev süresinin 7 Ocak 1978 tarihinden itibaren iki ay süre ile uzatılması hususu-

nu oylarınıza sunuyorum Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7. — *Yabancı ülkelerde çalışan yurttaşlarımızın sorunları hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev süresinin 2 ay uzatılmasına dair tezkeresi.* (3/1226, 10/62)

BAŞKAN — Bir başka Araştırma Komisyonu tezkeresi vardır, okunup oylanacaktır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yabancı ülkelerde çalışan yurttaşlarımızın sorunları hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 3 . 1 . 1978 tarihinde sona ermektedir.

İçtüzüğümüzün 136 ncı maddesi gereğince 3 Ocak 1978 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Araştırma Komisyonu Başkanı
Suphi Gürsoytrak

BAŞKAN — Yabancı ülkelerde çalışan yurttaşlarımızın sorunları hakkında kurulan Araştırma Komisyonunun görev süresinin 3 Ocak 1978 tarihinden itibaren iki ay süre ile uzatılması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8. — *Devlet Planlama Teşkilatı ve yatırımları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının Komisyonun görev bölümüne dair tezkeresi.* (3/1221, 10/49)

BAŞKAN — Bir başka Araştırma Komisyonu tezkeresi vardır, bilgilerinize sunulacaktır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, «Devlet Planlama Teşkilatı ve yatırımları» hakkında 11 . 11 . 1976 tarihinde kurulan Araştırma Komisyonumuz, 5 Ocak 1978 tarihinde toplanarak açık bulunan Başkan ve Kâtip Üyeliğe isimleri aşağıda yazılı sayın üyeleri seçmiştir.

Saygıyla arz olunur.

Araştırma Komisyonu Başkanı
Prof. Dr. Sabahattin Özbek

Başkan : Prof. Dr. Sabahattin Özbek (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

Kâtip : Hikmet Savaş (Eskişehir)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

9. — *Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Muhsin Batur'un, yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla yapılan anlaşmalara dair kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi.* (4/321)

BAŞKAN — Bir komisyondan istifa yazısı vardır, bilgilerinize sunulacaktır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla yapılan anlaşmalara dair kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğinden istifa ediyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Muhsin Batur

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

10. — *TBMM Kitaplık Karma Komisyonuna üye seçimi.*

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Gündemimizde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonu üyeliği seçimi var ise de, Millet Meclisi Başkanlığından almış olduğumuz 10 Ocak 1978 tarih ve 1199 sayılı yazı ile oranların değiştiği bildirildiğinden, bu seçim yapılamayacaktır. Bâhara keyfiyet Başkanlık Divanında ve Danışma Kurulunda görüşülecektir. Seçim ondan sonra yapılacaktır. Keyfiyeti bilgilerinize sunarım.

11. — *Anayasa Mahkemesinde açık bulunan bir yedek üyeliğe Cumhuriyet Senatosunca yapılacak seçimde uygulanacak usul hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu.* (29/1317) (S. Sayısı : 728) (Dağıtım tarihi : 5 . 1 . 1978) (1)

BAŞKAN — Gündemde sunuşların ikinci sırasında, Anayasa Mahkemesinde açık bulunan bir yedek üyeliğe Cumhuriyet Senatosunca yapılacak seçimde uygulanacak usul hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonunun raporu vardır, okunup görüşmeye açılacaktır.

(Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu okundu)

BAŞKAN — Komisyon Başkanı?.. Yoklar.

Komisyon Sözcüsü?..

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU ÇÖZCÜSÜ FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Buradayım Sayın Başkan; ama ben de bir konuda muhalif bulunuyorum. Bu durumda yeniden bir sözcü seçilmesi gerekir kanısındayım.

BAŞKAN — Evet efendim.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Başkanımız da yok. Bu itibarla...

BAŞKAN — Müzakerenin kalması iktiza eder efendim.

(1) 728 S. Sayılı basmayazı tutarağın sonuna eklidir.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Konu çok uzamıştır. Benim oyum olmalıdır. Sayın Sözcü de mazeretini belirtmişlerdir. Bu mazerete göre benim Sayın Sözcünün yerini almam mümkün müdür?..

BAŞKAN — Arz edeyim efendim :

İçtüzüğümüzde bu konuda açık hüküm vardır. Komisyonu ya başkan temsil eder yahut bütün üyeler beraber gelirler. Bütün üyeler birlikte gelmedikleri takdirde oylarını sözcüye vermiş sayılırlar ve rapora muhalif olan bir üyenin de raporu müdafaa etmesinin de mümkün olmadığı izahıtan varestedir.

Onun için, Komisyon Başkanı ve üyelerinin tamamı olmadığına göre, (Sözcünün de muhalefeti zaten okunmuştur) Komisyon Başkanının bulunduğu bir

başka birleşimde görüşmek üzere konuyu erteliyoruz efendim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Reis Bey, bir şey arz edebilir miyim?..

BAŞKAN — Estagfurullah, buyurun efendim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Bu mevzuda gerekse meseleye ait kısım ve Komisyonun raporu bastırılarak arkadaşlarımıza dağıtılsa, arkadaşlarımız bir dahaki birleşime hazırlıklı olarak gelirler.

BAŞKAN — Dağıtıldı, dağıtıldı Sayın Oğuz.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Bizim dolabımıza gelmemiş efendim.

BAŞKAN — Dağıtıldı efendim. Biz özellikle buna itina ettik. Sizin dolabınıza girmemiş olabilir. Böyle bir noksanlık varsa (Germiş olması lazım) özür dilerim efendim.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim-özgürlüğü konusunda bir Genel Görüşme açılmasına dair önergeleleri. (8/5)

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Gündemin Sorular ve Genel Görüşme kısmına geçiyoruz.

Birinci sırada bulunan Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Sayın Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü konusundaki Genel Görüşmelerine başlıyoruz.

Sayın üyeler;

Geçen Birleşimde bu konuda bir yeterlik önergesi verilmiş ve yeterlik önergesi okunmuş idi. Ancak, yeterlik önergesi aleyhine Sayın Osman Albayrak ve Sayın Ali Oğuz'un söz istedikleri sabit olmuştur.

İçtüzüğümüzün 56 ncı maddesinin 7 nci fıkrası gereğince ancak bir sayın üyeye önerge aleyhinde söz vermek imkânımız vardır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Sayın Başkan, önergemizi açıklamak üzere, önerge sahibi olarak bize söz verirsiniz, sanırım arkadaşlarımız tatmin edilmiş olurlar.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Güneş, önergenizi açıklamak üzere.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğüyle ilgili Genel Görüşme üzerinde bütün gruplar (yani gruplar

adına altı konuşma yapılmış) görüşlerini bildirmişlerdir. Bunun dışında kişisel olarak da sekiz konuşma yapılmıştır.

Genel Görüşme aşında Parlatentonun, Senatunun Hükümet üzerindeki denetim yollarından biridir. Bu denetim yolu kullanılarak, iş, gensoruya kadar götürülebilir ve bu, Hükümetin düşürülmesi gibi bir noktaya kadar götürülebilir.

Genel Görüşmemizin Senatoda görüşüldüğü sırada, Millet Meclisinde de bir gensoru işleme konulmuş idi. Bu gensoruda bizim Genel Görüşmemizin konusu olan can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü konusu da var idi. Örneğin o gensordun izninizle bir paragraf okumak istiyorum :

«Hükümetin milleti düşman cephelelere bölcü tutumu ve şiddet eylemcilerinden büyük bir bölümünü kayıncı ve kışkırtıcı davranışları yüzünden ülkemizde can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü kalmamıştır. Resmi himaye alındaki şiddet eylemleri bazı sorumsuz çevrelerin karşı eylemlerini de doğurmakta ve ülkemizde şiddet tirmanmaya dönüşmüş bulunmaktadır...» diye devam eden paragrafında şiddet eylemlerinin ve öğrenim özgürlüğünün gensoruya gerekçe olarak kenulduğunu göstermektedir.

O gensoru Millet Meclisinde görüşülmüş, oylanmış, Hükümetin düşürülmesi sonucuna ulaşmış ve ondan sonra yeni bir Cumhuriyet Hükümeti kurulmuş bulunmaktadır.

Bizim Genel Görüşmemizin o noktadan sonra görüşülmesinin devamından pratik bir sonuç elde

etmek olanağı yoktur. Genel Görüşme nihai amacına ulaşmıştır; Parliamentonun diğer kanadında nihai amacına ulaşmıştır. Genel Görüşme bir anlamda varabileceği amacının azamisini sağlamış bulunmaktadır.

Bu nedenle...

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Geriye almak mümkün mü?..

BAŞKAN — Müdahale etmeyin, çok rica edeceğim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim görüşülmüş ve bu noktaya gelinmiştir.

BAŞKAN — Efendim devam edin, cevap vermeyin.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Bu noktadan sonraki söylenecek sözlerin pratik bir faydası olduğunu değerli arkadaşlarımın iddia edeceğini zannetmiyorum.

Bugün karşımızda muhatap değişmiştir. Hükümete karşı bir Genel Görüşme verilmişti. Şimdi bugün o Hükümeti burada eleştirme olanağına sahibiz miyiz? O Hükümet karşımızda mı?.. Değil. Kime karşı yönelteceksiniz; burada Genel Görüşmeye devam ederken söyleyeceklerinizi?.. Yeni bir Hükümet var karşımızda. Devlete karşı Genel Görüşme önergesi verilmez; Hükümete karşı verilir. Muhatabı da değişmiştir.

Bu iki nedenle değerli arkadaşlarım; pratik amacı kalmadığından, muhatap değiştiğinden ve de varabileceği nihai amaca varmış bulunduğundan, Genel Görüşmenin devamında bir yarar yoktur. Gündemimizdeki diğer maddelere geçilmesi için de olanak sağlamak gerekir.

Biz bu düşüncelerle görüşmelerin yeterliğini önerdik, bunu huzurunuzda bir kere daha açıklamayı uygun bulduk.

Saygılar sunarım efendim.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Önergeyi geri almak mümkün ama...

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Güneş.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, bir hususu açıklamakta fayda var efendim.

BAŞKAN — Efendim, çok basit meseleleri çok muğlak hale getiriyoruz. Rica ederim; önergelerini açıkladılar, aleyhte söz isteyen sayın üyemiz var...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, izin verirseniz oturduğum yerden arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Peki, buyurunuz efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın arkadaşımızın ileri sürdüğü hususla ilgili olarak bir şeyi arz edeceğim.

Sayın arkadaşımız diyor ki, «Bu Genel Görüşme önergesi gibi bir Gensoru Önergesi Millet Meclisinde görüşüldü ve karara bağlandı. Onun için bunu burada görüşmenin bir faydası yoktur»

O Meclis başka, bu Meclis başka, Sayın Başkan.

Genel Görüşmeden bekledikleri bir gaye vardı; biz de iştirak ederek bu Genel Görüşmenin yapılmasını istedik. Gaye de zaten meydana çıkmış oldu. Şimdi, orada verilen Gensoru nedeniyle burada bu görüşülmesin derlense biz buna iştirak etmeyiz; çünkü orada başka başka şey yapıyor, biz burada başka şey yapıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, oylarınızla belirtirseniz efendim.

Buyurunuz Sayın Albayrak.

Sayın Albayrak, size yalnız ve yalnız yeterli önergesi aleyhinde söz verdim, ona göre görüşmenizi sürdürünüz efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Kütahya) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Bu önerge, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından getirildi; memnunluk duyduk meseleleri açıklığa kavuşur, tedbirler de ele alınır diye biz de olumlu oy kullandık.

Şu ana kadar sadece Halk Partili senatörler konuştu ve münhasıran eski Hükümetle, MHP ve Türkiye suçlandı; milliyetçiler suçlandı. «Anarşinin kaynağı budur» dediniz. Elimizde öylesine deliller var ki, anarşiyi bizzat yapan Halk Partili parlamenterlerdir. Bunları isim vererek burada açıklayacağım; tarih ve yerle. Bunları bilmek istemez misiniz?..

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Savcılığa neden vermediniz?..

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyiniz lütfen.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Verdik, savcılığa verdik. Savcılığa verdiğimiz ve takibat yapılan bir hususu bilgilerinize arz edeyim.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Albayrak, hayır, rica ederim, istihram ederim; bir önergenin, yeterli önergesinin aleyhinde söz verdim size.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Onu belirtmek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Olayların detayına inmeyiniz efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Detay değil, Sayın Başkanım bunu bilmekte fayda var.

BAŞKAN — Efendim, çok rica ediyorum; müzakere açmadık beyefendi. Size müzakere sadedinde söz vermedim. Lütfen sadet içerisinde görüşün efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Sayın Başkan;

Elimde, gençlik kollarımızın, Halk Partisi Gençlik Kollarının bir raporu var.

BAŞKAN — Sayın Albayrak; satışmalara, karşılıklı satışmadan dolayı söz istemelere vesile vermeyecek tarzda konuşunuz lütfen, çok istirahat ediyorum efendim. Önergenin aleyhinde konuşunuz lütfen.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — O tarzda konuşacağım Sayın Başkan. Şimdi bakınız, burada Halk Partili bir senatör kalktı, apaçık bölücülük yaptı. Siyasi Partiler Kanununa göre bu suçtur. Tekrarından elem duyuyorum; ama tekrarlayacağım : «Türkiye'de Kürt varsa, özgürlüğü de olacaktır. Bu nasıl demokrasidir?.. Milyonlarca insanı baskı altına alarak...»

BAŞKAN — Sayın Albayrak, bunların önergeyle ilgisi yok efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Nasıl yok efendim?..

BAŞKAN — Rica ederim efendim, rica ederim. Bunlar, müteakib konuşmalara, satışmadan dolayı söz istemelere sebebiyet verecek konuşmalar beyefendi, rica ediyorum efendim.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Sayın Başkan, «Biz de konuşalım» diyor; başka nasıl desin efendim?..

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz efendim, herkes istediği gibi takdir hakkı kullanamaz beyefendi, çok rica ederim.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Konuşmak istiyorlar, fırsat vermeyecek misiniz?..

BAŞKAN — Efendim, çok rica ederim, siz niçin müdahale ediyorsunuz?.. Müsaade buyurunuz lütfen.

Efendim, siz verdiğiniz söz hudutları içerisinde lütfen. Bir kere şu cümlelerinizi tazvih ediniz. «Milliyetçiler suçlandı» dediniz. Cumhuriyet Senatosu...

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Siz milliyetçi değilsiniz...

BAŞKAN — Sayın Feyyat, rica ediyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosu içerisinde, milliyetçi olmayan hiç bir üye veya parti yoktur, bunu tazvih etmek isterim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kifayeti kabul etmedik ki.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Önerge aleyhinde söz istedikler gerekçelerini söylesinler.

ABDULLAH EMRE İLERİ (Niğde) — Kifayet önergesinin çerçevesi içinde.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Bekle, bekle izah edeyim.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Sayın Başkan, milliyetçiliği dava eden sizsiniz, Anayasa Mahkemesine dava eden sizsiniz.

SÜREYYA ÖNER (Şiirt) — Akıl ermez senin öyle şeylere.

BAŞKAN — Efendim, sizi ikinci defa sadete davet ediyorum, buyurun.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Neden çekiniyorsunuz?

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Siyasi Partiler Kanununun 89 ncu maddesine aykırı davranarak aynı Kanunun 111 nci maddesinin uygulanmasına yol açılmıştır bu sözlerle. 89 ncu maddenin birinci fıkrasını aynen okuyorum.

SADETTİN DEMİRAYAK (Aydın) — Efendim, Devlet gazetesinde okuduk bunu, onun için tekrarıma ne lüzum var?..

BAŞKAN — Sayın Demirayak müdahale etmeyin çok rica ediyorum.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Kaçak dövüşmeyelim.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Burada konuşmadan, Devlet gazetesi yazdı, biz bunu okuduk.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini kültür farklılıklarına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler. Aynı Kanunun 111 nci maddesinin üçüncü fıkrası (A) bendine göre :

Bu beyanın sahibinin kanuni süresi içinde CHP'nin...»

BAŞKAN — Sayın Albayrak, bunların söz istemek talebinizle hiç bir ilgisi yoktur, çok istirahat ediyorum, tekrar tekrar rica ediyorum ve Tüzüğe de aykırı olarak...

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Sayın Başkan, bakınız...

BAŞKAN — Sayın Albayrak, bir kere, size ne zaman usul ile ilgili bu şekilde söz verdimsem maale-

sef dışına çıkma temayülü göstermektedir ve biraz evvel söylemiş olduğunuz sözleri tazyik etmek zorundayım. Burada yalnız Cumhuriyet Halk Partililer konuşmadılar; burada Adalet Partisi Grubu adına Sayın Ömer Naci Bozkurt, Cumhurbaşkanlığına Seçilen Üyeler Grubu adına Sayın Safa Reis-oğlu, ayrıca Adalet Partisi adına Sayın Ömer Ucu-zal ve diğer gruplara mensup sayın senatörler de görüşlerini bildirdiler; onun için çok rica ediyorum ve size vermiş olduğum söz hudutları içerisinde lütfen sözünüzü bağlayınız efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Sayın Başkan;

Bunları bilmezsek kifayet önergesinin anlamı kal-maz, kâfi midir, değil midir?..

BAŞKAN — Efendim burada bütün sayın üye-ler söylenenleri dinlediler, konuşulanları dinlediler; oylarını, takdir haklarını ona göre istimal ederler efendim. Siz yalnız bu önergenin aleyhinde beyefen-di.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Önergenin aleyhinde, gerekli sözü söyleyin.

BAŞKAN — Tamam efendim, müsaade buyu-run efendim. Kaâyen sayın üyeler bu Tüzüğün çiğ-nenmesine bendeniz müsaade etmem, buyurun efen-dim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Sayın Baş-kan; çıkan üyelere hiç kimse komünizmden, bölücülüğten, 12 Martın getirdiklerinden bahsetmedi; hiç kimse bunları dile getirmedi.

BAŞKAN — Tamam bunları söylüyorsunuz.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Müsaade buyurun bunları dile getireyim. Bunlar var bizim ha-zarlığımızın içinde.

BAŞKAN — Tamam efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kifayeti kabul etmedik ki.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Eğer bun-ları anlamazsak, bunları anlatmazsak, tebdirde hata yaparız. İyi tedbir alınmak için, her şeyi en iyi şekil-de bilmemiz lazım, birbirimizi aldatmayalım, yanıt-mayalım.

Gerçekten anarşinin önlenmesini istiyorsak, bü-tün gerçekleri buradan dile getirelim. Bendeniz, bu bakımdan kifayet önergesini versiz buluyorum; bü-tün meseleler burada görüşülmelidir.

Saygılar sunarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, Sayın Albayrak.

Sayın üyeler yeterlik önergesi okundu açıklandı; aleyhinde Sayın Albayrak görüştüler.

Yeterlik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Ucuza siz de bizim gibi düşünüyorsunuz; ama neyse.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Ne düşünüyö-rüm şimdi gör.

BAŞKAN — Yeterlilik önergesi kabul edilmiş-tir.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan itiraz ediyorum.

BAŞKAN — Edilmiştir efendim, rica ederim. İstirham ederim sayın üyeler. Efendim siz saydıysa-nız burada bir Başkanlık vardır, itiraz ederseniz biz, ona göre tekrardan sayarız efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — İtiraz ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın üyeler, yeterlik önergesini ayağa kalkmak suretiyle yeniden oyluyoruz. Yeter-lik önergesini kabul edenler?.. Otursunlar efendim. Kabul etmeyenler?.. Sayın üyeler, ayağa kalkmak su-retiyle yapılan oylama sonunda, yeterlik önergesinin kabul edilmediği tespit edilmiştir. (AP sıralarından alkışlar)

Efendim, yeterlik önergesi reddedilmiş olduğuna göre, söz isteyen sayın üyelerimizin konuşmalarıyla görüşmeye devam ediyoruz.

Söz sırası Sayın Osman Albayrak'ın. Buyurunuz Sayın Albayrak.

OSMAN ALBAYRAK (Kütahya) — Sayın Baş-kan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

Benden önce söz alan üyeler, mesele hakkında grupları ve şahısları adına konuşarak görüşlerini bil-dirdiler. Özellikle CHP sözcüleri, konuşmalarının büyük bir bölümünde, tek taraflı suçlamalarla indi ve mesnetsiz karalamalarla eski Hükümeti ve özelli-kle Milliyetçi Hareket Partisini olayların tek müseb-bibi gibi gösterme gayreti içinde oldular. Hele bazı üyeler, (bereket versin bunlar istisna sayılacak kadar az oldu) öyle konuşmalar yaptılar ki, şahsımız ve Yüce Senato adına, idrak sahipleri adına, Millet adına utandık ve müteessir olduk. Keşke bu ko-nuşmalar yapılmamış olsaydı, keşke zabıtlara geç-memiş olsaydı diye hayıflandık.

Bilerek yalan söylemeden tutun da, iftiraya, ha-karete ve nihayet Millet birliğine tecavüz eden ibare-lere varıncaya kadar bir sürü saçma, saçma; fakat tehlikeli sözlere, ithamlara muhatap olduk. Bu ara-

da bazı arkadaşların senatörce konuşma diye vasıflandırdıkları seviye ve ciddiyetin çok altında kalan, çocukça benzetme ve yakıştırmaların da yüzlercesine şahit olduk; ama ciddiye almadığımız için bunları zikre değer bulmuyorum.

Takdir edersiniz ki, bu iddiaların en hurdasından en önemlisine kadar hepsine cevap vermemiz ne mümkündür, ne de doğrudur. Bütün tahrir ve hakaretlerine rağmen, kendilerine, aynı seviyeye düşmemek için gayret göstereceğiz, sabredeceğiz. Biz, sadece kayda değer bulduğumuz ve münhasıran Milliyetçi Hareket Partisine müteveccih saydığımız iddiaları yeri geldikçe cevaplandırmaya çalışacağız.

Her zaman olduğu gibi, bütün bu ithamları sadece bir propaganda gayreti olarak vasıflandırdığımızı belirtmeliyim. Aksi takdirde, Yüce Senato üyelerinden bir kısmının partizan ve tarafgir gazete haberlerine benzer bir gerçek dışı idrak içinde olduklarını kabul etmemiz gerekecektir ki, muhterem heyetinizi böylesine sorumsuz ve bilgisiz kişileri arasında barındırmaktan tenzih ederim.

Böylesine önemli bir konuyu siyasi propaganda vasıtası yaptıkları için kendilerini mazur görüyorum sanılmasın; ama ben asıl söylediklerine inanmalarından, cidden inanmalarından korkarım. Herhangi bir konuda Senato müzakeresi açıldığında, üzerinde tartışılacak doküman, Devletin, adliyenin, emniyetin ve Milli İstihbarat Teşkilatının belgeleri olmalıdır veya olmalıydı. Ciddi ve inandırıcı tespitler ve deliller olmaksızın yapılacak suçlamalar, sokak tartışması ve kahve dedikodusundan ileriye geçmez ve Yüce Senatonun çatısına da giremez.

İthamcıların ağızından Partimiz ve Milliyetçiler hakkında duyduğumuz ağır ve çirkin sözleri, evvela sahiplerine iade ederim ve Muhterem Heyetinizin bu ifadelerle taciz edilmesinden dolayı duyduğum teessürü belirtmek isterim.

Bunlar gibi sadece lafzı değil, manası da çirkin ve tehlikeli diğer suçlamalara gelince: Umumiyetle CHP yöneticilerinin takındığı tavırla, hadiselerin hemen akabinde meselenin içyüzünü daha emniyet ve adliye bile tespit edememişken; öne fırlayıp faşist cinayetlerden bahsetmek ve suçu MHP işlemiş veya işletmiş gibi gösteren beyanatlar vermek veya faili meçhul bütün suçları MHP'ye maletmek son derece sakıncalıdır, insafsızdır, çirkindir.

Geçenlerde CHP Genel Sekreteri Sayın Eyüpoğlu'nun bir beyanati oldu. İstanbul'da öldürülen Kıbrıs'lı gencin, Partimizin verdiği emirle sorguya çe-

kilip, kurşuna dizildiğini iddia etti. İşte bu beyanat, CHP suçlamalarının tipik bir örneğidir. En küçük bir izan, idrak, adalet ve insaf duygusu taşıyan insan böyle bir iddiada bulunamaz. İspat etmek veya hiç değilse inandırıcı deliller aramak şart sayılmayacaksa, herkes birbirini aklına estiği gibi suçlayacaksa; sonumuz nereye varır?... Böyle yapa yapa demokrasiyi nereye götürürüz?... Millettin huzurunda yalanlarla hesaplaşılmaz. Maksat, ne pahasına olursa olsun, birbirimizi karalamaksa; o zaman mazallah bizim de aklımıza yalan söylemek gelirse ve dersek ki, «CHP yöneticileri silah kaçakçılığı konusunda Mafia ile işbirliği yapıyor.» Bu doğru mudur?... Şüphesiz değildir; ama sadece bu mu doğru değildir?..

İstanbul'da öldürülen Kıbrıs'lı gencin MHP'nin emri ile katledildiği de doğru değildir. Biz, Parti olarak doğruyu yanlıştan ayırt ediyor ve ucuz politikaya itibar etmiyoruz da, niçin CHP'nin bazı yetkilileri bunu yapamıyor?..

Hatırımızda kaldığını zannettiğim bir misal zikre-deceğim: Sayın Demirel'e Başbakanlıkta ruhi dengesi bozuk bir genç tarafından taarruz edilmişti. Gazeteler ve siyasi mahfiller bu gencin CHP yetiştirilmesi olduğunu ve CHP'nin tahriki ile bu tecavüze kalkıştığını söyleyip yazıyorlardı. O sırada, gezi dolayısıyla Kütahya'da bulunan Sayın Türkeş, derhal CHP il merkezine uğramış, «Saldırganın CHP tarafından görevlendirilmiş olabileceğine inanmadığımı», acele davranarak «CHP'yi suçlamamın hata olacağını» belirtmişti.

Şimdi, bu davranışla Sayın Ecevit veya Eyüpoğlu'nun davranış ve beyanlarını adaletle mukayese ediniz. Yalancılığa misal olsun diye gösterdiğim kaçakçılık, Mafia ve CHP benzetmesini bazı senatör arkadaşlar mübalağalı bulup dudak bükmüş veya kızmış olabilirler. Bu misali sizleri şaşırtmak için vermiş değilim. Bize daha önce yöneltmiş bulunan bir iddiaya tıpatıp benzediği için verdik.

Sayın Niyazi Ünsal, konuşmasının bir yerinde: «Gümrükten geçenler şimdi daha rahat geçiyor. Ülkücülere modern silah getirenler, dürbünlü uzak menzilli otomatik silahın haberini verenler, şimdi gümrüklerden daha rahat dahyorlar içeri» diyor. Böylece MHP'li Gümrük Bakanı, kaçakçılık yapıyor demeye getiriyor. Bunu utanmadan, tek misal göstermeden söyleyebiliyor. Belki de son yıllarımızın en dürüst, en namuslu, en ciddi gümrük ıslahat çalışmalarını bakın nasıl karahyor. İşte bu da Sayın Ünsal'ın siyasi ahlak anlayışı.

Biz, yalancılığa misal olsun diye anlatırken bile hicap duyuyoruz. O, düpedüz bize bunu isnat ederken utanmıyor.

Bazı CHP sözcüleri devamlı yalan söylüyorlar. İddiaları daima iftiralarla ibaret olmuştur. Hakkımızdaki iddiaların bir tekini bile ispat edememişlerdir, edemezler de. Bildikleri bir şey varsa, Savcılığa vermelerini defalarca söylediğimiz halde, bugüne kadar ne savcılığa, ne de muhterem huzurlarınıza tek yaprak delille de olsa gelememişlerdir. Yapabildikleri sadece, bizi iznam etmeyen bazı kitaplardan okudukları pasajlarla, kafalarındaki vehimlere veya planlara ve ruhlarındaki seviyeye uygun senaryolar hazırlamışlardır.

Böyle iftiralarla veya en yumuşak ifadeyle söyleyeyim, körlerin fil tarifi gibi yanlış ve eksik idraklerle ciddi hiçbir sonuca varılamayacağı aşikârdır.

Eğer Devlet yıkıcılığını, bölücülüğünü ve anarşiyi elbirliği ile önlemek istiyorsak, daha ciddi olmaya mecburuz. Anarşinin sebeplerini şöyle veya böyle tahlil ederken, bu fırsattan yararlanarak partilerimiz hesabına menfaat temin edeceğimizi zanneder ve yalan propagandaları milletin zihnini bulandırır, sonunda hepimiz kaybederiz ve beraberrinde şüphesiz asıl kayba milletimiz uğrar.

Muhterem senatörler;

Anarşinin sebeplerini, kaynaklarını fail ve müsebbiblerini ve sonunda memleketi nereye götürmek istediklerini mahkemeler tespit etmiştir.

12 Mart öncesi ve sonrası millete yaşadığımız acı ve kanlı olayları unutmuyor görünüyoruz. Ayrıca, bizim yorum yapmamıza ve tahminlerde bulunmamıza lüzum kalmayacak kadar mesele açıktır. Suçlular kim olduklarını ve ne yapmak istediklerini mahkeme huzurunda iftiharla beyan etmişlerdir. Öyle, Savın Ünsal'ın dediği gibi, işkence zoruyla değil; güşüslerini gere, gere Marksist Leninist ve Maoist olduklarını; komünist devrimini yapmak üzere teşkilatlandıklarını; soygunları, adam kaçırmaları, sabotajları ve katliamları bunun için düzenlediklerini; Devleti nasıl ve kaçta böleceklerini birer birer anlattılar. Mesleklerinin bile devrimcilik olduğunu gözleri parlayarak ifade ettiler.

CHP'li bazı sözcüler mazur görücü, hafifletici ve kayıncı şahsi yorumlarıyla ıkrar sonucu ortaya çıkan bu ihanet zincirini saptayamazlar. Devleti yıkmak, bölmek ve komünizme götürmek için yola çıkan gizli ve açık hainler, söz, yazı ve eylemleriyle öylesine açığa çıkmışlardır ki, bu mızrak sosyo - ekonomik izahlar çuvalına sığdırılamamıştır.

Şerefli Ordumuzun da yardımıyla o zaman vardığımız bu müşterek teşhisten, mahkeme kararıyla tescil edilen bu sıhhatli teşhisten, CHP şimdi niçin caymakta ve teşhisi saptırmaya çalışmaktadır?...

Anarşiyi önlemek üzere o zaman alınan tedbirlerde, yapılan Anayasa değişikliklerinde, çıkarılan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununda CHP'nin de imzası yok mu?..

Çoğunluğu CHP'lerden müteşekkil Sayın Nihat Erkin Hükümetinin o zaman yaptığı açıklamalarda ve verdiği brifinglerde, dış güçlerin de yardımıyla Devletimizi içten yıkmak ve böhnek isteyen komünist eylemlerinin nasıl şiddetle lanetlendiğini CHP unutmuş görünüyor.

Anarşi, o zaman hangi sebep ve kaynaktan doğuyor idiyece, şimdi de aynı sebep ve kaynağa bağlıdır. Mücadelenin söz, yazı ve eyleme dönüşen bütün unsurlarında bu kendini açıkça göstermektedir. Kör olanların bile anlayacağı kadar bağura, bağura varlığını ispat etmektedir.

Bazı öğrenci çarışmalarını bahane ederek anarşiyi iki tarafı gibi gösterme ve milliyetçileri de anarşinin bir unsuru halinde kamuoyuna takdim etme gayretleri boyhudedir. Anarşi, Devlete karşı planlanmak ve yürütülmektedir. Anarşi zaten hedef değil, vasıta. Yeni tabiriyle komünizme ve bölünmeye giden yolda sadece aşamadır. Yürütülenler ise, gizli ve açık komünist teşkilatlar ile bölücülerdir. Anarşide zaten taraflar olamaz; tek taraf vardır o da anarşistlerdir. Onların karşısında ise Devlet ve topyekün millet vardır.

12 Marttan hatırlamıza kalan ne kadar acı varsa hepsinin müsebbibleri bunlardır, ülkücüler, milliyetçiler değil. Milliyetçilerin Devletin ve milletin safında yer almaları anlaşılmıştır. Bu sosyal cinnet devresinde, topyekün Türk gençliğinin yıkıcı emellere alet olmaması için gayret sarf etmişler; milli birliğin, manevi değerlerin, vatanseverliğin ve milliyetçiliğin sembolü ve teminatı olmuşlardır.

Sayın Yıldız ve Sayın Ünsal'ın «Çağdaş meseleler karşısında bilinçlenme ve bozuk düzene isyan» diye hafifletmeye ve mazur göstermeye çalışmaları bu cinnete dahil olmaması, Devlete ve demokratik nizama bağlı kalmışlardır.

Yıkıcılığa, bölücülüğe, anarşizme ve komünizme alet olmayan, kafasını ve gönlünü kurtarabildiğimiz milyonlara asıl gençlik kitlesini, gerçek Türk gençliğini başka nasıl yorumlayabiliriz?.. Bunları bir avuç satılmışla nasıl aynı kefeyle koyabiliriz?..

Ahşılmış dengeleme politikasından artık, vazgeçmek lâzımdır. Zira ortada memleket yararma fikir yarıştıran iki mülspet grup yoktur. Bir tarafta Devlete, dine, millete, rejime, demokrasiye ve bütün değerlere düşman güçler; diğer tarafta ise, bunları savunan'ar vardır. Birinciler, sadece, milliyetçilere ve ülkücülere değil, hepimize düşmandır, Cumhuriyetimize düşmandır.

Sayın üyeler;

Bu tespit nasıl 12 Mart'ta doğru idiye, şimdi de doğrudur; tabii aynen yaşanmaktadır. Yıkıcılar ve anarşistler 12 Mart müdahalesinden ve örfi idarelerin ilan edilmesinden sonra da, hatta saldırılarını daha da artırarak eylemlerine devam etmişler; ordu mensuplarına, jandarmaya, polise kurşun sıkmışlar; Devlete isyan etmişlerdir. Sayın Yıldız ve Ünsalın iddia ettiği gibi, derterli Ülkücüler olsa idi, Ülkücülerin tahriki sonucu kendilerini savunmak zorunda kalmış olsalar idi, Ordunun müdahalesiyle derhal sahneyi terk ederlerdi. Böyle mi yaptılar?... Hayır. Ya ne yaptılar?... Eylemlerine kaldığı yerden devam ettiler; üstelik daha da şiddetlendirilerek.

Demek ki, zorları, ülkücüler değilmiş; demek ki ülkücüler bahane imiş! Artık açıkça biliniyor ki, zorları da, hedefleri de Devlettir: Şimdi de bu böyledir, hâlâ böyledir.

İnsanınıza, adalet duygunuza ve mantığınıza hitap ederek soruyorum: Bankaları soyanlar, yol kesip haraç alanlar, fidye isteyenler, fidye vermezse öldürülenler; uçak kaçırıcılar, sabotaj yapanlar, Devletin subayına ve jandarmasına kurşun sıkıcılar, kanunsuz, toprak işgal edenler, bazı toprak sahiplerini öldürenler, halk mahkemesi kurıcılar, kanunsuz grev yapanlar, milliyetçi ileri gelenleri planlı bir tarzda pusula kurarak kafedenler, iki yüzü aşkın ülkücüyi şehit edenler, polisle saatlerce vuruşanlar, polis ve bekçi öldürenler, cezaevlerinde silahlı ve kanlı firarlar tertip edenler, işyerlerini ve fabrika'ları işgal ve tahrip edenler, milliyetçi lokallere ve parti merkezlerine bomba atanlar, kurşun sıkıcılar, «Halklara özgürlük» diye bağırıcılar, Devletin Başbakanına «Bize, Türk gençleri diye hitap edemezsiniz» diye bağırıcılar, saatler süren bölücü mitingler düzenleyenler, Devletin bir kısım Eselerinde ve diğer okullarında milli marş okunmayıp bayrak çekirmeyenler, Türk bayrağını yırtıp başka bayrakları asanlar, mezhep kışkırtıcılığı yapanlar ve yaptırımlar, Türk Ordusunun şereflili komutanlarını faşistlikle suçlayanlar, askerli komutanına karşı isyana teşvik edenler kimlerdir?...

Bu saydığımız olayların, milliyetçilere isnat edilebilecek en küçük tarafı var mı?... Yapanlar besbelli değil mi?... Evet, tekrar soruyorum: Bu saydığımız işleri yapanlar kimlerdir?... Bu suale cevap verirken, en insafsız bir CHP'nin bile partimize suç isnat edebileceğini zannetmiyorum. Çünkü, çok büyük bir yalan olur.

Bu saydığımız suçlar, anarşinin de, komünizmin de, bölücü'lüğün de ta kendisidir. Daha doğrusu anarşi ve yıkıcılık bunlar değilse nedir?... Bunları, kimin tertiplelediği ve yürüttüğü belli iken, gerçek bu kadar açık bir şekilde ortada iken, milliyetçilere buluşturılmak istenen isnatlar tutar mı?... Millet bu yalanlara inandırılabilir mi?... Mümkün değildir. Nitekim, son mahalli seçimlerin sonuçları bunun mümkün olmadığını ispat etmiş ve bütün iftira ve karalamalara rağmen, milletimizin büyük bir istekli Milliyetçi Hareket Partisine teveccüh ettiği görülmüştür. CHP'nin sisemli ve imkânlı propagandasına en iyi ve anlamlı cevap budur.

Ben bazı CHP sözcülerinin kendi söylediklerine ciddi inandıklarını zannetmiyorum. Başta da belirttiğim gibi, propaganda olsun diye söylüyorlar; ama milli varlığımız ve bütünlüğümüz gibi son derece hassas bir konuda propaganda olsun diye, siyasi istismar olsun diye bir sürü değerler heder edilmesine, yalan söylenmesine, iftira atılmasına da inanmıyorum. Aynı vatanda aynı kaderi yaşıyoruz; gerçekleri ile acı tecrübeler sonucu mu öğreneceğiz?...

Sayın üyeler;

Anarşi konusunda Senato müzakeresi açılması bir bakıma çok isabetli olmuştur. Eski Hükümeti ve MHP'yi mahkûm etmek gayesiyle yürütülen bu tertipte kurşun geri dönmüş ve CHP'yi yaralamıştır. Anarşi teşvikçiliğinin sebepleri araştırılırken, kaldırılacak her taşın altında CHP çıkacaktır; buna şüphe yok. Anarşinin hesabını eski Hükümet ve MHP değil, CHP verecektir ve vermelidir. CHP'nin himayeci ve teşvikçi, hatta zaman zaman bizzat tertipçi durumunda olduğu hadiselerden sadece bir kısmını Yüksek Heyetinize arz ediyorum. Yüce Senato, gerçeklere ve belgelere dayandırarak ileri sürdüğümüz bu iddiaları araştırmalı ve CHP'den hesap sormalıdır. Başkalarını, ucuz tarafından katliikle suçlayanların sebep olduğu maddi ve manevi cinayetler gözler önüne serilmeli, mevcut ortama kimin yataklık ettiği daha iyi anlaşılmalıdır. Huzurunuzda demokratik yargılamadan geçecek olan CHP'dir, MHP değildir.

Biraz uzun olacak; ama sabrınıza güvenerek CHP yöneticilerinin bazı önemli günahlarını sırahıyorum.

1. 3 Temmuz 1977 günü Gaziantep Ükü Köy Üyesi Hayri Taşdemir, solcular tarafından kurşunlanarak şehit edildi, ayrıca iki ülkücü yaralandı. CHP Gençlik Kollarından Ali Rıza Aycan ve iki solcunun ateş ettiği tespit edilerek tevkif edildiler.

2. 31 Mayıs 1977 günü Ayvalık Ükü Ocakları Teşkilatına, CHP Gençlik Kolları Başkanı ile ayrıca yönetim kurulundan Celâi Dündar silah, sopa ve taşlarla saldırdıkları için yakalandılar.

3. 14 Mayıs 1977 günü Edremit'te CHP Gençlik Kolları Başkanı, Sadet Yücel isimli bir ülkücüye demir çubukla komaya sokuncaya kadar dövmüş ve bu sebeple yakalanmıştır.

4. 25 Nisan 1977 günü Şiran'da CHP'liler, Ükü Ocaklarına saldırarak camları kırmışlar ve derneği tahrip etmişlerdir.

5. 19 Şubat 1977 günü Nevşehir'de CHP'li İl Başkanının tahriki üzerine, CHP'li gençler olay çıkarmışlar, Necdet Köklü, Mehmet Kafadar isimli iki ülkücüye ağır yaralanmışlardır.

6. 7 Şubat 1977 günü Malatya'nın CHP'li Belediye Reisi Nuri Nebioğlu, Ükü Ocaklarının, kanunî usullere riayet ederek hazırladıkları afişleri yırtmış, ülküçülere hakaret ederek üzerlerine yürümüşdür, tabancasını çekerek «Kanun benim» diye bağrınmıştır.

7. Meşhur Uşak olaylarında, halkı belediye hoparlörüyle tahrik ederek sokağa dökmüşler, sokakta terör yaratmışlar, bir okulu kuşatarak kurşunlamışlardır. Bu saldırı sırasında bir öğrenci kız hunharca öldürülmüş, birçok vatandaşımız da yaralanmıştır. Halkı, polisle çatışmaya teşvik edenlerin CHP'iler olduğu sabit olmuştur.

8. CHP Nevşehir Merkez İlçe Başkanı Mustafa Bilgin, 1976 yılında siyasi sebeplerle bir cinayet işlemiş ve bir AP'liyi öldürmüştür. CHP bu katili, hapisteyken 1977 genel seçimlerinde yeniden aday göstermiştir.

9. 5 Eylül 1976 tarihinde CHP'li militanlar Ela-zığ'da üç ülkücüye şehit etmişler, bütün şehre tam üç gün bir harp havası yaşatmışlardır.

10. 1975 yılında CHP'nin Tandoğan'da tertip ettiği miting sonunda Kızılay İstikamet'ine, etraflarında tahribat yaparak ve sağa sola ateş ederek ilerleyen CHP'li militanlar polisle çatışmışlar, birçok ölü ve yaralı olmuş, evler ve arabalar tahrip edilmiş, bu arada yine CHP'lilerce eski AP Milletvekili Zühtü

Pehlivanlı başı taşla ezilerek hunharca öldürülmüştür.

11. 1976 yılında Aydın'ın Çine İlçesinde MHP'li Şaban Bozkurt CHP'li militanlarca bıçaklanarak öldürülmüştür.

12. 29 Mayıs 1976 günü Kongan Ortaokul Müdürü Ahmet Karayılan, eski CHP Belediye Başkanı Tahsin Ateş'in oğlu CHP militanı Turan Ateş tarafından ideolojik sebeplerle camiden çıkarken şehit edildi.

13. 1977 yılında Almanya'daki CHP'lerin düzenledikleri toplantıda milliyetçi bir işçi ideolojik sebeplerle CHP'li militanlarca öldürüldü.

14. 1976 yılında Burdur'da R. Musa Yeşilyayla isimli bir ülkücü, bir CHP'li tarafından bıçaklanarak öldürüldü.

15. 1977 yılında Nizip'te CHP'liler, iki AP'liyi tabanca ile vurarak öldürdüler.

16. 1976 yılında Tortum'da milliyetçi bir genç CHP'li militanlarca öldürülmüş, öldürme olayına adı karışan CHP İlçe Başkanı ve beraberinde birçok CHP'li tutuklanmıştır.

17. 1976 yılında Serik'te Nuri Etiktan isimli bir ülkücü, Erol Özdemir isimli bir CHP'li tarafından siyasi sebeplerle vurularak öldürülmüştür.

18. 1977 yılında birer gün ara ile Kadiri ve Osmaniye'de CHP'li saldırganlar iki siyasi cinayet işledi ve ülkücü bir genç öldürüldü.

19. 1977 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesinde Okul İdaresinin kararlarına karşı eylem düzenleyen ve jandarma ile çatışan komünist öğrencilerin üstlerinin aranmasına ve yurtlarının boşaltılmasına 30 kadar CHP'li parlamenter mani oldu.

Solcu öğrencilerden paket paket aldıkları silah ve mermileri dokunulmazlık zırhlarına güvenerek kendi arabalarına taşıdılar. Rektörce de doğrulanan bu olayların yüzlerce fotoğrafı çekilmiştir ve bu parlamenterler hakkında soruşturma hâlâ devam etmektedir.

20. Çok kısa bir süre önce siyasi bir cinayet işleyen katilin suçu işlendikten sonra kaçarak Mühendis Odaları Binasına sığınması üzerine, bir kısım CHP'li milletvekili sığınan polise teslim edilmesini ve binanın aranmasını engellemek maksadı ile tabanca teşhiri sureti ile suç işlediler.

21. 10 . 5 . 1977 günü MHP Genel İdare Kurulu Üyesi ve Konya adayı İbrahim Metin'in arabası seçim gezisi sırasında Ermenek'te CHP'li H. Ömer Polat tarafından kurşun yağmuruna tutuldu.

22. Sayın Ecevit'in 1977 Genel Seçimleri sırasında yaptığı Niksar ve Şiran Gezisi sırasında CHP'li

bazı milletvekilleri ve Ahmet İsvan'ın kardeşi Mehmet İsvan, tabancalarını çekerek ateş etmişler ve halkı tahrik etmişlerdir.

23. Yine Sayın Ecevit'in 1977 Genel Seçimleri sırasında Erzincan'da halkın üzerine CHP otobüsünden ateş açıldığı ve üç vatandaşımızın yaralandığı resmi raporlarla sabit olmuş ve bu gerçek Başbakan tarafından da açıklanmıştır.

Aynı gezi sırasında CHP milletvekili Nihat Saltık da tabancasını çekerek ateş etmiştir.

24. Sayın Ecevit'in bir başka seçim gezisi sırasında Bolu'da CHP milletvekili Kemal Tabak, tabancasını çekerek sağa sola ateş etmiş, aynı hadiselerde otomatik tabancalı bir başka CHP'li ise 64 kurşun siktüğünü söyleyerek iftihar etmiştir.

Olaylarda birçok yaralanan olmuş, dükkânlar tahrip edilmiş, camiye bile kurşun sıkılmıştır.

Ekim 1975'de Giresun Keşap İlçesi CHP Gençlik Kolları mensupları Ülkü - Bir Şubesine saldırarak tahrip etmişlerdir.

26. 1976 yılında Iğdır Erhan Köyü ülkücü öğretmenini Hulki İnce, CHP'li muhtar ve TÖB - DER'li öğretmenler tarafından feci surette dövülmüştür.

27. 1976 yılında Maden Lisesi Müdürü, CHP Gençlik Kolları Başkanı tarafından dövülmüş, ayrıca CHP'li Belediye Reisi ve Ülkü - Bir Şubesi tahrip etmişlerdir.

28. Yine 1976 yılında Aybastı Lisesi Müdürü İsmail Hakkı Hacısalihoğlu ve yardımcısı Cahit Acar CHP'lilerce dövülerek yaralandılar.

29. 1976 yılında Taşova'da TÖB - DER bildirisini dağıtan CHP'li Gençlik Kolları mensupları İmam - Hatip okulundan çıkan öğretmenlere de saldırarak dövdüler.

30. 1977 yılında Nusaybin'de ülkücü bir öğretmen, bayrak merasimi yaptırmak istediği için bölücüler ve CHP'lilerce dövüldü.

31. 1976 yılında Seydişehir'de bazı solcu işçileri tahrik ve teşvik eden CHP'liler, kanlı olaylara sebebiyet verdiler; ülkücü bir işçi öldürüldü ve birçok işçi de yaralandı.

32. Yine 1976 yılında Ankara Eğitim Enstitüsünde çıkan bir olay sırasında bir CHP senatörü tabanca teşhir ederek polisin görev yapmasına engel oldu ve suçlu öğrencileri himaye etti.

33. 1976 yılında Doğanşehir'de halkı birbirine karşı kıskırttığı için CHP İlçe Başkanı tutuklanmıştır.

34. Kasım 1976'da Ceyhan'da banka soyan bir gizli teşkilat yakalanmış, bu teşkilat mensuplarından

ikisinin CHP üyesi bir karı - koca olduğu sabit olmuştur.

35. 1976 yılında Serik'te CHP'lilerce kanlı olaylar çıkartılmış, birçok vatandaşımız yaralanmış, 15 CHP'li göz altına alınmıştır.

36. Besni, Pazarcık, Erzincan, Kırıkhan, Elazığ, Kars, Hekimhan ve Niksar'da CHP'lilerin tahrik ve tertibi ile kaynağında mezhep kıskırtıcılığın yattığı kanlı olaylar cereyan etmiş; bu olaylarda birçok CHP yöneticisi ve üyesi göz altına alınmış, tevkif edilmiş ve böylece CHP'nin bu işlerdeki rolü resmen tespit edilmiştir.

37. 1975 ve 1976 yıllarında Polath, Gaziantep ve Ankara'da CHP'lilerin kıskırttığı köylüler ve CHP militanları tapulu arazileri kavgalı ve kanlı şekilde işgal etmişler, Sayın Ecevit'in «Toprak işleyenin, su kullananın.» sloganı ilk zararlı meyvelerini böylece vermiştir.

Sayın senatörler;

Bu saydıklarımız, sayabileceğimizin sadece çok küçük bir bölümüdür ve her cins olaydan örnekler verilmiştir. Sayın Ünsal gibi olayları dramatize etme kabiliyetimiz olsaydı, şimdi sadece kuru kuru ifadelerle sıraladığımız bu olaylardan ne facia tabloları çıkarırdık; ölenlerin aile fertlerine, çocuklarına ait tablolar, yaralanan ve dayak yiyenlerin resimleri falan..

Böyle gerçek olayları kendi tezi lehine Sayın Ünsal yakalamış olsaydı, şimdi huzurunuzu yangın yerine çevirirdi; ama biz yapmayacağız böyle şeyler. Sizlerin duygularınıza değil, aklınıza hitap etmek istiyoruz. Sayın Ünsal'ın yarattığı tablolardan uygulanmadığımızı, onlara üzülmeyeceğimizi söylemek istemiyoruz. Biz her vatandaşımızın dertleriyle derleniriz. Sayın Ünsal'ın anlattıklarından doğru olanlar varsa, suçluların yakasına Devlet de, Hükümet de, siz de, biz de hepimiz yapışalım. Hiç bir suçlu, kim olursa olsun, cezasız kalmasın, hiç bir ocak sönmessin, kimse işkence görmessin. Kimse evladını okula gönderirken, endişe içinde olmasın. Sokaklara çıkmaktan korkulmasın. Kimsenin malı tahrip olmasın. Bunları kim istemez? Hele, milletin hiç bir ferdini ihmal etmeksizin kucaklayan, hepsini aynı milli birliğin mukaddes unsurları sayan biz milliyetçiler için bu istekler baş vebidir.

Size duygulu tablolar çizmedik diye bizim acımız yok mu?.. Var ki, hem nasıl var, asıl bizim var. Komünist militanlarca kahpece öldürülen Ülkücülerin sayısı 200'ü aştı. Bunların da aileleri, çocukla-

rı, karıları, kardeşleri, ana ve babaları var. Demin size saydığımız olayların sorumluluğu manevi değil, fiilen maddi sorumluluğu CHP'ye ait olduğu için ayrı bir tasnife tabi tuttum. Yoksa, ülkücülere ve partimize müteveccih olayları klasörlere, dosyalara sığdırmak bile zor. Faili henüz meçhul, veya doğrudan doğruya CHP'lilerce işlenmemiş o kadar çok suç var ki, saymakla bitmez; ama biz bunları Sayın Ünsal'ın yaptığı gibi, CHP'lilere mal edecek değiliz. Olayların manevi sorumlularına ileride geleceğiz ve CHP yöneticilerini teşhir edeceğiz. Ancak, şimdi sadece maddi vakialardan bahsediyoruz.

Şu elimdeki dosya sadece son 10 aylık devreye aittir; 1977 yılbaşından itibaren 6 Kasım'a kadar. Bu kadar kısa bir devrede milliyetçilere yönelik olay sayısı 449. Aslında olaylara doğru teşhis koyabilmek için hepsini tek tek okumam lazım, tıpkı Sayın Ünsal'ın yaptığı gibi; ama kıymetli vakitlerinizi almak için sadece toplam rakamlar vereceğim.

On ay gibi çok kısa bir devrede cereyan eden 449 vakadan 71'inde ölüm var. Bu vakaların 229'u yaralama ile bitmiş. Yaralanan ülkücü sayısı 548. Geri kalan 149 vaka ise; bina tahribatı, bombalama ve kurşunlama. Tam 149 MHP merkezi veya ülkücü kuruluş binası ya bombalanmış ya kurşunlanmış veya başka usullerle tahrip edilmiş.

Rakamlardan dehşete düşmemek mümkün değil: millet adına, Devlet adına.

Bu kanlı, katliamlı saldırılar niçin başka hedeflere değil de, MHP'ye ve milliyetçilere müteveccih? Komünistler, bölücüler ve yıkıcılar niçin bu kadar MHP'den çekiniyorlar? Bu suallerin cevabını takdirlerinize bırakıyorum.

Komünistlerin asıl hedefi, şüphesiz devleti ele geçirmektir. Bunu engelleyebilecek en aktif ve şuurlu güçlerden biri de MHP'dir. Tam bir plan içinde hazırlanan şer kuvvetler, ihtilalin bütün provalarını bir bir yapıyorlar ve bunları kamuoyunun alışkanlık ve unutkanlık zinciri içinde erite erite istedikleri güne yaklaşıyorlar. Anarşiyi planlayan ve ihtilalin bir safhası olarak yürürlüğe koyan onlar, müesseseleri ve kaleleri teker teker ele geçiriyorlar. İç harp tahrikçiliği ve hazırlığı yapan onlar. Gizli ve açık bir sürü teşkilatları olduğu gibi, ayrıca destekçileri ve himayecileri de var. Teşkilatlanmak ve eylemlere girişmek için gerekli olan parayı ise kısmen yurt dışından, kısmen de banka soygunlarından elde ediyorlar..

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Ülkücüler,

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Bazı askeri ve sivil depolardan soyup askeri teçhizat, silah ve dinamit ihtiyaçlarını da böylece gideriyorlar. Tabii, ayrıca silah kaçıran şebekeleri var. Elllerinde uzun menzilli dürbünlü otomatik en modern silahlar. Bir de halkın mukavemetini kırdınız mı mesele tamam.

İşte hazırlanan tablo budur. Bu yolda emin adımlarla ilerliyorlar. Meseleyi fark eden, oyunlarını bozan, Devlete sahip çıkan kim olursa olsun, ister asker, ister sivil onları da faşistlikle suçlarsın olur biter diyorlar. Ama, işte buraya gelince aldanyorlar; hem de fena aldanyorlar. 12 Mart'ta yine böyle yanlış bir hesap yapmışlar ve hesapları Bağdat'tan dönmüştü. Bundan sonraki hesapları da şüphesiz dönecektir.

Devletimiz bu oyunları bozmaya muktedirdir. Devlet sahihsiz değildir. Milletimiz de uyanmış ve milli birliğe sahip çıkmış, sahip çıkanların yanında yerini almaya başlamıştır. Türkiye bütün bu badireleri atlatacak kadar güçlüdür. Hiç kimsenin endişesi olmasın. Ancak ne var ki, her deneme millete pahalıya mal olmaktadır. Büyük kalkınma hamlelerine ayrılacak zaman ve emek bu uğurda heder edilmektedir. Onun için acı tecrübeleri bir gün yaşamadan, Devletimizi tehlikeli çizgiye yaklaştırmadan, rejimi sarsıntıya uğratmadan birçok vatan evladını telef ettirmeden teşhiste tekrar birleşmek ve meseleye açıkça adım koymak lazımdır. Asıl tehlikeleri gizleyerek, dikkatleri başka taraflara çevirmeye zorlamakta, yanlış propagandalarla zihinleri bulandırıp teşhis ve tedbirde ittifakı önlemekte vebal vardır; hem de büyük vebal.

İşte CHP yöneticilerinin asıl günahı budur. Demin sizlere 37 madde halinde arz etmeye çalıştığım örnek olaylar, failleri bizzat CHP liler olan suçlardır. Bunlar bile bir partinin hangi çizgide olduğunu yaşadığımız anarşideki rolünü göstermeye aslında yeter; ama biz bunlardan daha önemli ve tehlikeli bulduğumuz asıl büyük günahlara dikkatinizi çekmek isteriz. Zira, manevi cinayetler diyebileceğimiz bu tür suçlarda belki ilk ağızda kimse ölmüyor; ama binlerce insan ölüme hazırlanıyor. Koskoca bir nesil kafa ve gönülce çürütülüyor.

CHP yöneticileri bu söz ve davranışları ile rejimi ayakta tutan bütün barajları yıkıyorlar. Devlet fikrini tahrip ediyorlar, bölücülüğe prim veriyorlar, anarşiyeye yeşil ışık yakıyorlar, Marksizm tarlasını hazırlıyorlar, Leninizm tohumlarını ekiyorlar. CHP yöneticilerinin asıl hesabını vereceği eylemler bunlardır,

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Yanlış konuşuyor, hem suç işliyor, hem de oraya çıkıp konuşuyor.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — .. İşte hemen aklımıza geliveren birkaç misal;

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Ne kadar suç işlemişsiniz, bir gün vereceksiniz mahkeme önünde, hepsi tamamlanıyor.

BAŞKAN — Sayın Öztürk, rica ediyorum efendim, müdahale etmeyin efendim. Müsaade edin efendim, buyurun Sayın Albayrak.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Hüseyin Bey, siz konuşurken kimse müdahale etmedi. (AP sıralarından müdahaleler «Dinle, dinle» sesleri)

BAŞKAN — Efendim, müsaade edin Sayın Öztürk. Her hatip burada konuşacak efendim; bunun başka yolu yok. Buyurun Sayın Albayrak.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Özgürlük, özgürlük var ya..

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — 1. CHP'nin eski Senato Grup Başkanvekili Sayın Fikret Gündoğan, «Biz halkın istediği kadar komünist oluruz.» sözünü huzurlarınızda sarf etmedi mi?

2. Benden önce söz alan CHP Senatörü Sayın Niyazi Ünsal huzurunuzda açıkça bölücülük yapmadı mı?

Affınıza sığınarak ifadeleri aynen zabıttan alarak okumak zorundayım.

Sayın Ünsal şöyle diyor: «Türkiye'de kürt varsa özgürlüğü de olacaktır. Bu nasıl demokrasidir? Milyonlarca insanı baskı altına alarak asıllarını unutturmaya kalkarsanız olayları durduramazsınız. Eğer gerçekten kürtse kürdüm diyemiyor. Ben böyle demokrasiyi tanımıyorum.»

İşte bu efendi böyle diyor. Tekrarında bile milli zararlar olan bu ifadeleri yorumlamayacağım. Takdirlerinize arz ediyorum. Ancak, şunu hatırlatmak zorundayım. Sayın Ünsal, kanunlarımıza göre suç işlemiştir. Ayrıca, siyasi partiler Kanununun 89 ncu maddesine aykırı davranarak, yine aynı kanunun 111 nci maddesinin uygulanmasına yol açmıştır.

89 ncu maddenin 1 nci fıkrasını aynen okuyorum: «Siyasi Partiler, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini kültür farklılıklarına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri şüremezler.»

Aynı Kanunun 111 nci maddesinin 3 ncü fıkrası (a) bendine göre; bu beyanın sahibini kanuni süresi içinde CHP'nin partiden ihraç etmesi gerekir. Aksi takdirde CHP'nin kapatılmasına müncer olur. Bunlar kanunumuzun açık hükümleridir. Ünsal'ın

bu fikirlerine katılmadıklarını resmen açıklamadıkça, CHP'liler bölücülük ismadından kendilerini nasıl koruyacaklardır?

3. Bir evvelki genel seçimlerde Doğu ve Güneydoğu gezileri sırasında jandarma zulmüne son vereceklerini söyleyerek, bölücülüğe bizzat prim veren ve gittiği yerlerde, «Halklara özgürlük,» «Bağımsız Kürdistan» slogan ve pankartlarıyla karşılanan tek lider Sayın Ecevit değil mi? Niçin başkaları değil de, sadece Ecevit?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Yalan söylüyorsun, yalan.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim, çok rica ediyorum.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Doğru.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Yalan söylüyorsun.

MUSTAFA GÜLCÜGİL (Isparta) — Doğru, doğru.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Gazetelerde yer alan fotoğraflardan açıkça gördük.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Yalan.

MUSTAFA GÜLCÜGİL (Isparta) — Doğru, doğru.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Sen de yalan söylüyorsun.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Bizim karşımıza çıkan onlar. Yalancılığın gereği yok.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Dinleyelim lütfen.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın efendim, müsaade buyurun.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Yalancılığın gereği yok.

BAŞKAN — Müsaade buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Yalan söylenmez. Namusluca konuşmak lazım.

BAŞKAN — Sayın Güneş, müsaade buyurun efendim. Sizin de cevap hakkınız var efendim.

SAİT MEHMETOĞLU (Mardin) — Bakandan sorun.

BAŞKAN — Evet, devam edin Sayın Albayrak.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Gazetelerde yer alan fotoğraflardan açıkça gördük; CHP Milletvekili Sayın Ali Nejat Ölçen, Türkçe olmayan bölücü sloganların yazılı bulunduğu kara tahta önünde Anne İdaresi Enstitüsünde seminer vermedi mi? Bunun ne manaya delalet ettiğinin farkında değil miydi?

5. Hekimhan, Elazığ, Malatya, Çorum, Kırıkhan ve Erzincan'da cereyan eden ve kaynağında mezhep kışkırtıcılığı yatan kanlı olaylarda birçok mahalli CHP yöneticisi tutuklanmadı mı?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Niye çıkarmadınız, dün Hükümetteydiniz?.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Türkiye Birlik Partisinin Genel Başkanı Sayın Timisi..

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Dün Hükümettiniz, çıkarsaydınız.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hükümetin arşivinden geliyor.

BAŞKAN — Müsaade edin efendim, çok rica ediyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Arşiv mahkemeye gider.

BAŞKAN — Sayın Güneş, Sayın Ucuza, karşılıklı konuşmayın efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Oraya çıkıp cevabını verirsiniz.

BAŞKAN — Müsaade edin efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Oturduğunuz yerden bağırma!.. Sizi dinledik biz saatlerce.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, kâfi efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kirli eller çıkıyor.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, müsaade buyurun efendim, rica ediyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Dünkü Hükümetsiniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hükümetsiz evet.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, isminize hitap ediyorum Beyefendi.

Buyurun Sayın Albayrak.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Türkiye Birlik Partisinin Genel Başkanı Sayın Timisi, «Mezhep kavgası yaratanların baş temsilcisi Ecevit'tir.» diye açıklamadı mı?

Oy kaygısıyla bir kısım CHP yöneticilerinin mezhep kışkırtıcılarına destek olduğu malum değil mi?

6. Bütün bölücü, komünist ve tehlikeli slogan ve pankartların yer alabildiği mitingler sadece CHP mitingleri değil mi? İşte birkaç örnek:

CHP'nin geçen genel seçimlerde Tandoğan mitinginde kullanılan slogan ve pankartlardan bazıları: «Halklara özgürlük», «Bağımsız Kürdistan», «Kürdara azadi», «Kurtuluşa kadar savaş», «Doğu'da, millî zulme son», «Kahrolsun faşizm.»

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Yalan söylüyor-sun, hepsi yalan.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Bir de aynı seçimlerdeki Taksim mitinginden örnekler vereyim.

NURHAN ARTEMİZ (İzmir) — Ecevit onlara ne cevap verdi, onu oku?.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — «Kürt halkı üzerindeki baskılara son», «Halklara özgürlük», «İşgale nihayet», «Kıbrıs'a hürriyet».

Bunlar basından alınmıştır, İnkâr edilebilirler mi, şer güçlerle bütünleşmek bundan başka daha nasıl olabilir?

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Şer güçleri yaratan da sizsiniz, Suçluluğun da kuyusuna düşünüz.

BAŞKAN — Efendim, çok rica ediyorum, müsaade buyurun efendim, bitirsin hatip sözlerini.

Sayın Albayrak, cevap vermeden, karşılıklı konuşmadan efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Efendim, bu beyefendi enstitüden, bir suçluyu kaçırmıştır.

BAŞKAN — Sayın Albayrak, görüyorsunuz ben müdahale ediyorum.

Siz devam edin efendim.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Demin ismini vermediğim senatör budur.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ver ismini, ver.

BAŞKAN — Siz devam edin efendim, rica ediyorum.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Ne diyor bu adam?

BAŞKAN — Sayın Öztürk, müsaade edin efendim, çok rica ederim. İstirham ederim, buyurun oturun beyefendi.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — 7. Kendisini bütün bölücü, yıkıcı ve komünist, gizli ve açık güçlerden oy kaygısı ile kasten tecrit etmeyen veya edemeyen CHP değil midir?

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Niye ismini vermiş?

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Öğretmen okulunda tabanca çektiğin zaman.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — 50 kişi üstüne gelirse, sen de tabanca kullanırsın.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sus da dinleyelim canım.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Komünist ve Marksist bütün dernek, birlik, oda ve sendikalar CHP'nin himayesinde ve desteğinde değil mi?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Sakarya) — Değil.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — 36 kişinin öldüğü ve 200 kişinin yaralandığı Taksim'deki 1 Mayıs kanlı olayının müsebbiplerinden biri olan ve Türkiye'de hangi fikrin temsilciliğini yaptığı artık herkesce bilinen DİSK ile seçim işbirliği yapan CHP değil midir?

Aynı mitinglerde ellerinde telsizlerle sola, sağa talimat yağdıran CHP'li İstanbul Belediyesinin militanları değil miydi?

Yol kavşaklarını, belediye buldozleriyle emir vererek bizzat kapattıran Sayın İsvan değil mi?

8. Devletin polisi, jandarması öldürülürken, milletçiler planlı bir tarzda katledilirken sesi çıkmayan CHP, anarşistlerin güvenlik kuvvetleriyle vuruşurken öldürülmesi üzerine ağıt dökmeye niçin lüzum hissediyor?

Derhal tahkik heyetleri kurup, polisi ve jandarmayı suçlayan beyanlarda bulunup..

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Hiç mi okumuyorsunuz?..

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Dinle, mani olma dinle. Bakanı dinle.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — ... Gaziantep ve Malatya'da öldürülen anarşistlerin boy boy resimlerini milli bir kahraman gibi...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Neden kaçıyorsunuz?

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Kümese kaçarsın ancak, kümese, kümes hayvanı.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ne konuşuyorsun oradan hayvan herif, terbiyesizlik etme, biz dinliyoruz burada.

BAŞKAN — Sayın üyeler, sayın üyeler..

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Kümese gir, kümese.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sen gir kümese, hayvan herif.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Hatibi dinliyoruz Sayın Başkan, ayıptır bunlar.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun beyefendi, biz müdahale ediyoruz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Hayvanların en namussuzusun.

BAŞKAN — Sayın Öztürk..

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Her zaman böyle yapıyorsun.

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Sayın Başkan, mani olun lütfen.

BAŞKAN — Sayın üyeler, bu Mecliste, bu binada senatörler var. Benim elimde senatörlerin ağzını ve gırtlığını oturduğum yerden büzecek bir mekanizma yok. Ben onların seviyelerine ismen hitap ediyorum, rica ederim.

Buyurun efendim, devam edin.

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Derhal tahkik heyetleri kurup; polisi ve jandarmayı suçlayan beyanlarda bulunup, Gaziantep ve Malatya'da öldürülen anarşistlerin boy boy resimlerini milli bir kahraman gibi parti merkezlerinde niçin sergiliyorlar?.

Mao'nun ölümlü dolayısıyla baş sağlığı telgraftı çekecek kadar, hümanist olduğunu iddia eden Sayın Ünsal'ın; şehit edilen polis, bekçi ve jandarmalara da üzülebilmesi acaba hümanizme sığmıyor mu?.

9. Komünist Nazım Hikmet'in mezarına toprak götürmek, sokak ve caddelere solcu militanların ismini vermek, Atatürk'ün komünizm hakkındaki sözlerini kaldırtmak niçin sadece CHP'li belediye başkanlarının aklına geliyor?.

Gene, benden önce söz alan Sayın Ekrem Kabay, Atatürk'ün «Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir, her görüldüğü yerde ezilmelidir,» sözünü inkâr ederek, «Atatürk bunu söyleyecek kadar küçük değildir.» buyuruyor. Atatürk'ün büyüklüğünü veya küçüklüğünü ve Sayın Kabay'ı takdirlerine emanet etmekten başka yorum yapmayacağım.

Bazı CHP'liler böyle yan yollara saparak kendilerini saklamasınlar. Komünizme karşı olmadıklarını söylemek istiyorlarsa korkmasınlar, açıkça söylesinler.

10. 12 Mart mahkemelerinin mahkûm ettiği anarşist ve komünistleri affedip, tekrar sokağa salıveren CHP değil mi?..

Gerçi Sayın Ünsal konuşmasının bir yerinde, «Nilhat Erim'in, üzerlerine bir balyoz gibi inceceklerini söylediği kişileri, hâkimler birbir akladı,» dedi. Ama, biz bu aklamamın nasıl bir şey olduğunu anlayamadık. İdam veyahut müebbet hapis cezasıyla hüküm giymek, 5 ila 15 yıl arasında hapse mahkûm olmak nasıl bir aklamadır, doğrusu anlayamadık. Hayır aklanmadılar, onları mahkemeler mahkûm etti; CHP akladı. Sayın Ünsal'a göre aklanan, bize göre salıverilen bu suçlular, Devlete silah çekmiş, baş kaldırmış bu maceracıları sonradan kendilerine bağlı belediyelere yüksek ücretlerle alıp militan olarak kullanmadılar mı?.. Bunların emrine her türlü araç, araba, telsiz, dinamit deposu ve itfaiyeleri vermediler mi, bunları millet kesesinden beslemediler mi?.

11. Milli değerlerimizin, bütünlüğümüzün, bölünmezliğimizin, ahlâkımızın ve kültürümüzün bekçisi olması gereken ve kendilerine bu görev Anayasa ve kanun emriyle verilen Türk Milli Eğitimini ve TRT'sini solcu militan ve derneklere teslim eden CHP değil midir?..

12. Bir taraftan asayişsizlikten sözümlü ona dert yapıp, diğer taraftan da bunları önleyecek kanunların, özellikle Devlet güvenlik mahkemeleri kanununun Meclislerden çıkarılmasını, her türlü güçle işbirliği yaparak ve meseleyi sokaklara dökerek engelleyen CHP değil midir?..

13. Kendi milli partilerini düşman ilan edip, yabancı komünist ve sosyalist partilerden kendilerine dostlar tutup, onları kardeş ilan eden ve milliyetçilik düşmanı Sosyalist Enternasyonele girmeye kalkan CHP değil midir?.. Milliyetçiliği, Anayasa Mahkemesine dava eden, mahkemeye veren CHP değil midir?..

14. Milli partileri, Partimizi ecnebi partilere, devlet adamlarına, Willy Brandt'a şikâyet edip, onların içişlerimize ve milli meselelerimize müdahale etmesini temin ederek, milli gururu ayaklar altına alan CHP değil midir?..

15. Dernekler Kanunumuzun ve Siyasi Partiler Kanununun açık hükümlerini ihlal ederek, müsaade almaksızın komünis kongrelere katılmak ve komünist ülkelerin partileriyle anlaşmalar yapmak, niçin sadece CHP yöneticilerine ve bazı milletvekillerine has bir iştir?.. Kanunlarımıza göre, bu suçu işleyen partilere Anayasa Mahkemesince önce bir ihtar verilir, ihtar riayet etmezse de parti kapatılır.

Kanun açık, dediklerimizin doğruluğunu CHP'nin en âlim hukukçusu bile inkâr edemez. Hem sonra, devletten devlete yürütülmesi gereken dış münasebetleri bir kenara iterek, sosyalist ve komünist ülkelerle özel temaslar kurmaktan CHP'nin maksadı nedir?..

16. «Fikir özgürlüğü getireceğiz» namı altında komünizmi engelleyen 141 ve 142 nci maddelerin Türk Ceza Kanunundan çıkarılması için faaliyette bulunan CHP yöneticileri, komünizme karşı olduklarını nasıl ispat edeceklerdir?..

17. Komünist devletlerin parti ve devlet temsilcileri niçin sadece CHP kongrelerine itibar ediyor ve Sayın Ecevit'i yakalarında altı oklu rozetlerle ayakta alkışlıyorlar?..

18. Ecevit resimli ve altı oklu amblemle icra-i faaliyette bulunan ve CHP'lilerin Almanya'da kurduğu «Halkçı, Devrimci Birliğinin başında bulunan kişi Almanya'da bölücülük faaliyetleri yapmaktadır

ve kendisinin yazdığı bir «Kürt Tarihi» kitabı Türkiye'ye gizlice sokulmuştur. CHP yöneticilerinin bundan haberleri yok mu?..

19. Muhtelif beyanlarıyla memur, polis, idareci ve öğretmenleri Milliyetçi Hükümete itaat etmeye çağıran, cezalandırılanların kendi iktidarları zamanında mükâfatlandırılacağını, ceza veren amirlerin ise kendileri tarafından mağdur edileceğini söyleyerek tehditler savuran ve böylece bütün kamu personelinin kanunsuzluğa teşvik eden bizzat Sayın Ecevit değil midir?..

Kendi elleriyle yıktıkları Devlet otoritesinin hesabını sonra da büyük bir pişkinlikle başkalarına soran gene CHP değil midir?..

20. Seçim gezilerinde bir delikanlı edasıyla cekefini çıkararak ve yanına eli tabanca militanlarını alarak gençlerin üzerine, «Siz gelmiyorsanız ben gelirim.» sözleriyle bizzat saldıran, seçim güvenliği halkla birlikte kendilerinin sağlayacağını söyleyen Ecevit mi kanunu ve Devleti ve otoriteyi temsil ediyor?..

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Hükümet sağlamadı ki..

OSMAN ALBAYRAK (Devamla) — Bu mantık ve bu tutumla Devlet yaşar mı?.. Herkesin kendi hakkını bizzat aldığı bir nizamı telkin etmiş olmuyor mu?.. Nizam düşmanlarını neye özendirdiğinin farkında değil mi?..

Sayın üyeler;

Bu misaller istersek böylece uzar gider. Sabrınızı taşımayacağımı bilsem yüzlercesini sıralayabilirim; ama kâfidir, yeter fikir vermiştir sanırım.

Bazı CHP'liler, «Biz olayların içinde yokuz. Anarşi ve komünizmi himaye ettiğimizi nereden çıkarıyorsunuz?..» diye soruyorlar. Ellerimizi vicdanlarımıza koyarak cevap verelim:

Birinci ve ikinci bölümlerde maddeler halinde saydıklarımız nedir?.. Bunlara kanuni ifadesiyle ne derler?.. Millet vicdanındaki adı nedir?..

Şimdi bu defa biz onlara soralım: Bir sözün ve eylemin, anarşi, komünizm veya bölücülük himayesi sayılabilmesi için, bu sizin yaptıklarınızdan başka daha neyin yapılması gerekir?.. Denemediğiniz ve yapmadığımız bir şey kaldı mı?.. İşte CHP budur. «CHP budur.» derken, sakın bütün üyeleri ve seçmen kitlesiyle altı milyonluk CHP gövdesini kast ettiğimiz zannedilmesin. Biz CHP tabanını çok iyi tanıyoruz. Onlar bizim hanelerimizi, camilerimizi, kahvehanelerimizi, bahçelerimizi ve meralarımızı pay-

laştığımız, aynı kültürü, aynı geleneği, aynı inancı ve aynı hayat tarzını birlikte yaşadığımız kardeşlerimizdir. Bunun aksini kimse iddia edemez. Hatta birçok CHP yöneticisi ve parlamenterlerinin gerçekleri gördüğünü, tehlikeyi sezdiklerini de zannediyoruz, ümit ediyoruz. Bizim meselemiz, bu büyük görevi yanlış yollara saptırmak isteyen bazı yöneticilerdir; onları itham ediyoruz.

CHP'nin, komünizme, Maoizme, bölücülüğe alet edilmesinden ürken ve tedbirler düşünen CHP'lilerin çoğunlukta olduğuna inanıyoruz. Zaman zaman gazetelerden, kitaplardan edindiğimiz samimi intiba bunu doğrulamaktadır. Bu samimi ifadelerin bir örneği olarak şimdi sizlere CHP Gençlik Kolları gizli raporundan bazı pasajlar okuyacağım:

Gazetelerde de neşredilen bu Rapor, neşredileceği tahmin edilmediği ve CHP idarecileriyle baş başa bir tartışma sayıldığı için bazı samimi itiraflar taşıyor. Bakanız bu Raporun altıncı bölümünde, altısı legal ve dokuzu illegal olmak üzere tam 15 teşkilât ve parti uzun uzadıya tahlil ediliyor. TİP, TSİP, SP, TEP, TBP, VP, TKP, THKP, THKO, THKPC, TİKKO, DDKD, DGB ve Aydınlik Grubu fikir ve eylemleriyle ele alınıyor. Bu tahlilleri dikkatle okumanızı tavsiye ederim. O zaman, anarşiyi, bölücülüğü, komünizmi ve Maoizmi kimin çıkardığı, kimin eylemler planladığı çok iyi anlaşılacaktır. Hem de CHP'nin kendi ağzından.

Kendi aralarındaki raporda samimi itiraflar vardır; ama dışa dönük propagandada durmadan faşizme söverler. Bütün bunların sebebinin faşistler olduğunu iddia ederler. Aynı rapordan ilgi çekici bir bölüm okuyorum.

«CHP Gençlik Merkezi ilk kez 1975 yazında Mersin'de kamp kurdu. O kamptan edindiğimiz deneylerle bu yaz üç kamp yapmayı düşünüyoruz. Mersin, İstanbul ve Çorum'da yapılacak kamplar 15'er günlük olacaktır. Partimize her gün yüzlerce kişi kayıtlı oluyor; ama parti içinde militan olarak çalışanlar kayıtlı olanların çok az bir yüzdesidir. 50 bin kişiyi hedef alan bir eğitim planlıyoruz.» ve saire..

Görüyor musunuz samimi ifadeleri.. Kamp kurmak ve kendi tabiriyle komando yetiştirmek iddiasıyla MHP'ye yöneltilen suçlamalar nerede kaldı?. Yetiştirilen bu 50 bin kişiyle ne yapacaksınız?.. Bu arada «Militan» tabirinin ne maksatla kullanılmış olduğuna da dikkatinizi çekerim.

Bir başka ifade daha:

«Bizler çay, simitle yaşayıp partisi için hayatını ortaya koyan militanlarımızın aylardır belediyelerde

bizzat Genel Sekreterin emrine rağmen işe alınmadığını; ama Maocuların rahatlıkla aynı belediyelerde işe alındığını da gördük.»

CHP yetkililerinden soruyoruz. Bu raporda bahsi geçen, partisi için hayatını ortaya koyan militanlar kimdir?.. Parti için hayatı ortaya koymaya gerektirecek ne gibi işler var?.. Belediyelere alınan Maocular kimlerdir ve hangi belediyelere ne maksatla yerleştirilmiştir?..

Rapordan pasajlar okumaya devam ediyorum :

«İskenderun mitinginde Genel Başkanın konuşmasını engellemek isteyen Maocuların bizzat CHP milletvekillerince örgütlendiğini biliyoruz.» Bu aynen kendi ifadeleri. Tabii doğrusunu da en iyi kendileri bilir. Ecevit'in mitinglerini kimler sabote ediyormuş anlaşıldı mı?.. Maocuları teşkilatlandıran CHP milletvekilleri var dediğimiz zaman, bize inananlar bu ikrar karşısında ne yapacaklardır?..

Okumaya devam ediyorum :

«Tarımın vergilendirmesi konusunda AP'liler ile yarışa giren, bizi gençlik kesiminde zor durumlara düşüren, sonra da, «Bana komünist dersiniz memnun olurum.» diyen parlamenterleri de biliyoruz.» Bu CHP'li gençler gerçekten çok şey biliyorlar, hem de tehlikeli bilgiler bunlar. Acaba bu sözleri söyleyen CHP'li parlamenter kim ola?..

Son bir ibare daha aktararak bu faslı kapatacağım. Raporun ana başlıklarından biri de şu :

«Devrimci kavga her boyutta her an verilmelidir.» Bu ifadeleri Sayın Türkeş'e kavgacılık izafe etmeye çalışan Niyazi Ünsal'a ithaf ediyorum. Her an ve her boyutta kavgayı isteyen kimlermiş?..

CHP'yi kendi ağızlarından bir nebze dinlediniz. Bu samimi ifadeleri yorumlamak bize düşmez. O raporda yer alan samimi anarşi tahlillerini CHP sözcülerinin ağzından burada da dinlemek isterdik. Ne yaparsınız ki bir türlü propagandadan vazgeçemediler. Bu çatının altında sıhhatli teşhis ve kararlılığa varmamızı da tek taraflı inatlarıyla engellemiş oldular.

Muhterem senatörler;

Konuşmamın bu bölümünde benden önce söz alan bazı muhalefet sözcülerinin özellikle bize taalluk eden önemli sözlerine temas etmek ve cevap vermek istiyorum.

Millî Birlik Grubu adına konuşan Sayın Ahmet Yıldız, «çağcıl, tanımlama, süregenleştirme, nitel ve nicelli...» konuşmasında, kendisini dinlerken anlayamadığımız; fakat sonradan zabıtlardan bir nevi tercime ederek sökebildiğimiz iddialarından biri, Affa uğra-

yan 12 Mart mahkûmlarından hiç kimsenin yeni hadiselere karışmadığı idi. Bu affın bütün yıkıcı güçler üzerinde yarattığı psikolojik rahatlığı, şunarıklığı, saldırganlığı, cüreti ve bunların sonradan devam eden anarşik olaylara tesirini bir yana bıraksak bile, hemen aklımıza geliveren 6 hadiseyle Sayın Yıldız'ı tekzip etmek istiyoruz. Ashnda bunların 156 vaka ve şahıs olduğu Sayın İşçileri Bakanınca açıklanmıştır :

1. Feryal Sarioğulları : Mayıs 1977'deki İzmir banka soygununa adı karıştı, halen polisçe aranıyor.
2. Metin Yıldırım Türk : 1977 yazında Malatya'da polise silahla saldırdı, halen emniyetçe aranıyor.
3. Celâl Alagöz : Altı kişinin ölümüyle sonuçlanan meşhur «Gaziantep olayları» sırasında tutuklandı, halen mevkuf.
4. Gülay Büyükoğuz : İstanbul'da bir polis noktasını yakmaktan tutuklandı.
5. Garbis Altınoğlu : İzmir ve İstanbul'daki banka soygunu olaylarına katıldığı için, hakkında gıyabi tutuklama kararı var, halen aranıyor.
6. Pazarlık olaylarının üç sanığı halen yargılanıyor.

Bu saydığımız misaller arasına, affa uğradıktan sonra, solcu dergilerde yazar ve yönetici olarak görev alıp da halen haklarında 141 ve 142 nci maddelere göre takibat yürütülenleri katmadık.

Şimdi, verdiğimiz misaller de göstermektedir ki, Sayın Yıldız'ın iddiaları varit değildir.

Sayın Yıldız, konuşmasının bir yerinde son Orta Doğu Teknik Üniversitesi olaylarından bahsediyor ve oradaki işçileri faşistlikle suçluyor. Sol literatürde «Faşist işçi» tabirine yeni rastlıyoruz. Halbuki, kendi içtihatlarınca faşist işçi olmaması lazım. Hani, işçi sınıfının sınıf bilinci nerede kaldı?.. Demek ki, Orta Doğu'daki öğrencilerin yarattığı genel solcu gödişe ayak uyduramayan işçilere faşist diyeceğiz. İşine gelen işçi iyi, işine gelmeyen kötü öyle mi?..

Bakınız, şahsi tespitlerimize göre Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki son olayları bir de ben özetleyeyim : Olay günü derslere girmemek için forum düzenleyen kalabalık bir solcu öğrenci grubu, (Zaten sağcı bir tek öğrenci bile barındırmıyorlar) epeydir varlıklarından rahatsız oldukları ve mutlak hâkimiyetlerine engel saydıkları işçilere saldırırlar. İşçiler de Rektörlük binasına jandarmanın nezaretinde sınırlar. Solcu öğrenciler, Rektörlük binasına taş ve kurşun yağdırırlar. İşçiler kendilerini korumak için bodrum katlara ve binanın gerilerine kaçarlar. Bu sırada saldırdıkları bulunan solcu öğrencilerin arasında bir bomba

patlar ve yaralanmalar olur; sonradan ölenler de olur. Öğrenciler paniğe kapılır ve kaçarlar. Binanın dışında, saldırganların buldukları yerlerde sonradan boş kovanlar, patlamamış iki bomba bulunur. Rektörlük binasının camlarının, dışarıdan atılan taş ve kurşunlarla kırıldığı sabit olur. Öğrencilerin işçilere kurşun siktığı, taş attığı ve bomba kullandığı veya kullanmak üzere olduğu anlaşılır. İçeridekilerin, dışarıya ne attıkları belli değildir. Bombayı kimin attığı da belli değildir. Provokasyon olması veya saldırgan öğrencilerden birinin elinde patlaması muhtemeldir; ama emniyet kuvvetleri, dışarıdaki kalabalık öğrenci topluluğunun üzerine gitmeyi, yeni olaylara sebebiyet vermemek için göze alamaz. Böylece, öğrenciler arasında suç işleyenler bulunduğu kesinlikle belli olduğu halde, o kesimden hiç bir kimse tutuklanamaz; içeride hazır mahsur bulunanlar toplanarak nezarete götürülürler.

İşte meselenin özeti budur. Neticelerini mahkeme sonuçlarından anlayabileceğiz.

Sayın Yıldız, böyle bir hadiseyi sizlere ne kadar değişik anlattı, ne garip tahliller yaptı.

Sayın Yıldız, faşizm suçlamasını sadece işçilere karşı yapmıyor; hepimizi içine alacak kadar geniş tutuyor çemberi. Zaten bugünlerde faşizm suçlaması çok ucuz kullanılıyor. Bu konuda sözü uzatarak, bir sürü ilmi literatürle başımızı ağrıttık değilim.

Sayın Yıldız'ın kendisini tenzih ederek, bu konudaki iddiasına, Sayın Ecevit'in 29 . 10 . 1957 tarihli Ulus Gazetesinde yer alan bir ifadesiyle cevap vermek isterim. Ecevit diyor ki; «Çağımızda, komünist diktatörler bütün muhaliflerine faşist damgası vururlar.» Hem, faşizm suçlamasını en son yapabilecek olan Sayın Yıldız'dır. Tabii senatörlük, ömür boyu senatörlük ya faşist rejimlerde vardır ya da kralıklarda; demokraside yoktur.

Bakınız, tam karşınızda ne yazıyor : «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.» İşte, Sayın Yıldız'ın faşistlikle suçladığı bizler, bu sözgeçten geçerek buraya geldik. Kendimizi, halkımızın takdirlerine arz ederek buraya geldik. Bizler faşist olacağız, Sayın Yıldız demokrat; olmaz böyle şey.

BAŞKAN — Sayın Albayrak, bir saniye müsaade buyurunuz efendim. Bir hususu tavzih etmek gerekir : Milli Birlik Grubu Üyeleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasıyla halkın kabul etmiş olduğu Anayasayla burada bulunmaktadırlar; herhangi bir güçle herhangi bir baskıyla değil. Onun için, onların da burada bulunmaları Anayasaya dayanmaktadır.

Devam buyurunuz efendim.

MUSTAFA GÜLCÜGİL (İsparta) — Anayasayı kendileri yaptılar ama...

BAŞKAN — Müsaade ediniz efendim, müsaade buyurunuz, müdahale etmeyiniz.

OSMAN ALBAYRAK (Devamlı) — Şimdi Sayın Başkanım, bu konuda bir münakaşa...

BAŞKAN — Devam ediniz efendim, bendeniz bir anayasal durumu açıklamaktan başka bir şey yapmadım.

OSMAN ALBAYRAK (Devamlı) — Kendilerine acilen Türkes kompleksinden kurtulmalarını tavsiye ederim.

Sayın Yıldız konuşması sırasında yeni Rus Anayasasından kendi lehine deliller getirmeye çalıştı; ama dikkat etmedi, anlattıkları kendisine değil bize delil oldu. Demek ki, komünizm en kuvvetli olduğunu zannettiği bir sırada bütün kökleşmiş eğitim ve kültür düzenine rağmen milliyetçiliğe ve insani değerlere mahkûm olmuştur. Rus Anayasası ve beraberindeki rejimi, eğer cidden kendi kendini tasahhif edecekse, buna sevinmemek mümkün değildir.

Sayın Yıldız'ın bir de ayrı derdi var: Halkevleri. Ankara Valiliği Halkevlerini kapatmış. Acaba neden kapattı? Sayın Yıldız'a sorarsanız Vali de faşist olduğuna için kapattı.

İşte biz bu mantığı teşhir etmek istiyoruz. Kazara bir Ülkü Ocağı kapatılırsa bunu suçluluğa delil sayacak; kendi derneği kapatılırsa, kapatılanları suçlayacaktır. Gerçekten güzel mantık doğrusu...

Sayın Yıldız'ın konuşmasını dikkatle taradık. Hiç bir yerinde komünizm tehlikesinden, öldürülen polislerden, banka soygunlarından, ölen Ükütüklerden, bombalanan MHP merkezlerinden, yol kesmelerden, bölücülükten, yakalanan gizli komünist hücrelerinden, Türke'culardan, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusundan, Acilcilerden bahsedildiğine rastlamadık. Yoksa Sayın Yıldız bunları önemli saymıyor mu? Öyle ya varsa yoksa faşizm.

Aslında Sayın Yıldız'ın konuşmasında didiklececek o kadar çok şey var ki... Bu konuşmayı şahsı adına yapsaydı, üşenmez uğraşırdım. Ne var ki Millî Birlik Grubu adına konuşmuştur ve zaten bu şanssızlık bile Millî Birlik Grubuna yetmiştir. Onun için Sayın Yıldız'a cevapları burada kesiyorum.

Gelelim Sayın Niyazi Ünsal'ın konuşmasına. Gerçi kendisine ciddi ciddi cevaplar vermeye gerek yok; ama ne yapalım ki boyunu aşan tehlikeli laflar etti. Bu şursuz sözler zabıtlarda bir leke gibi duruyor. Biz cevabımızı Sayın Ünsal'a değil tarihe veriyoruz.

Birgün geleceğin Türk çocukları, zamanımızın bütün senatörlerini Sayın Ünsal gibi zannedip, Muhterem Heyetinize bühtanda bulunabilirler. Bu yanlış kanaatı düzeltilmek isteriz.

Bakınız Sayın Ünsal kabili hitap olmadığını ve senatörece konuşmadığını nasıl ispat ediyor.

Konuşmasının bir yerinde Partimizin lideri Sayın Türkes'e yöneltebileceği ithamlar için bitince lüzum alamayarak; «Türkes'in yeri akıl hastanesidir.» diyor. Bu adam bir senatördür. Muhterem heyetinizden özür dileyerek, bu sözü kendisine iade etmek zorundayım.

Sayın üyeler;

Niyazi Ünsal hemen bütün konuşmasını polisiye romanlarından abartılma esrarengiz bir senaryo üzerinde inşa ediyor. Bu senaryoda vehimleri var, korkular var, ruh hali var.

Hikâyesi şöyle: Evvela bir Amerika ve onun dünyayı karıştırmak için kurduğu CIA var. Bunlar Türkiye'de kendilerine uygun iktidarlar yaratabilmek için sivil - asker aydınlar yetiştiriyorlar. Bunları kontrogerillalar olarak ve tam bir işbirliği gibi yetiştiriyorlar. Ekserisi Amerika'da da tahsil görmüş oluyor. Sonra, bunlara ne yapacaklarını devamlı suretle CIA öğretiyor, talimatı CIA'dan alıyorlar. Bunlar yurdun ilerici ve devrimci aydınlarına, CIA ve kontrogerilla usullü provokasyonlar yaparak, memleketin aydınlanmasına ve halkın bilinçlenmesine engel oluyorlar.

Sayın Ünsal'ın hikâyesine göre, bu çete üç ayaklı: Birinci ayak askeri şefler, komutanlar, askeri istihbarat, MİT ve emniyetin kontrogerilla organları. İkinci ayak, kontrogerillanın sivil teşkilâtı; yani faşist komandolar. Üçüncü ayak ise; iç ve dış sermayedarlar. İşte Sayın Ünsal böyle bir şaplon çıkartıyor ve her olayı bu şaplona uyguluyor.

Bu tabloyu çizerken belki yanlış anlaşılabilir diye, ama kimseyi ihmal etmeyeyim diye herkesi adlı adınca itham ediyor ve açıkça Genelkurmayı, Askeri İstihbarat Başkanlığını, Özel Harp Dairesini, Komando Okulunu, İstihbarat okulunu, MİT'i Emniyet Genel Müdürlüğünü Amerika'nın emrinde olmakla ve ona uşaklık etmekle suçluyor, 12 Martın komuta kademesini de bu araya katmayı tabii ihmal etmiyor.

Sayın Ünsal'ın şu ifadesine dikkatinizi çekerim. Ünsal diyor ki; «Türk Ordusu bile CIA'nın bu oyunundan kurtulamamıştır.» Yine Ünsal konuşmasının bu defa başka bir bölümünde, o zaman MİT Müs-

teşarı olan ve halen Ordu Komutanlığı yapan Sayın Orgeneral Nurettin Ersin için de; «Tabii Amerika'da koşullandırılan adamların yapacağı budur.» diyor. Saldırganlığın, sapıtmışğın bu derecesi ender görülür. Ordumuzun şerefli komutanlarına, subaylarına ve milletimizin teminatı olan müesseselere Ünsal'ın yaptığı bu tecavüzü huzurunuzda lânetliyorum. Aramızda ve Meclisimizin çatısı altında tecavüz ve hakarete muhatap olmuş o makamlardan gelen sayın komutanlar var. Amerikan uşaklığı ile suçlanan 12 Mart komutanları var. Ünsal'ı önce bu muhterem komutanların, sonra da aziz milletimizin takdirlerine havale ediyorum.

Ünsal'ın kafasında yarattığı bu çeteye faşist komandolar dediği ülkücülere dahil edişi ise, diğerleri kadar komik kaçmıştır. Bu ithama gülünç deyip geçmeyiz. Çünkü; çirkindir, çünkü tehlikelidir, bu iftirasını da aynen kendisine iade ediyorum. Amerikan uşaklığı ülkücülere değil, ancak kendisine yakıştır. Bir kere Amerikalılar milliyetçilerden hiç hoşlanmazlar. Onlara kozmopolitler lâzım, özdeğerlerinden kopmuş enternasyonal tipler lâzım, bu tarife kimler uyuyorsa Sayın Ünsal Amerikalıları onlar arasında arasın.

Sayın Ünsal konuşmasının bir yerinde: «Amerika'nın Türkiye'deki çıkarlarını korumak ve askeri üsleri muhafaza etmek için yine Amerika'nın ve CIA'nın talimatı ile buna uygun bir Hükümet kurulması gerekiyordu.» diyor. Bunu mealen söylüyor. Ünsal, bu cümlesinin akabinde Milliyetçi Hükümetin kuruluşunu tahlil ediyor ve işte istenen Hükümet buydu demeye getiriyor. Garip ve ibret verici teceliye bakınız ki, Amerika ile arası tatsızlaşan ve üsleri kapatan da bu Hükümet oldu, üsleri kapatmak Milliyetçi Hükümete nasip oldu.

Sayın Ünsal sözlerini bitirirken gider ayak bir de tehdit savurmaya ihmal etmiyor, anarşinin sebeplerini kendince tahlil ettikten sonra diyor ki: «Gerçek bir düzen kurulup sömürü durana kadar bu vuruşma sürecektir.» Gerçek düzenin ne olduğu belli değil, demokratik soldan, komünizme kadar yolu var. Sömürünün durmasının da ölçüsü belli değil. Demek ki, Sayın Ünsal'ın kafasındaki gizli düzen gerçekleşinceye kadar vuruşmalar devam edecek. Öyle ise, işi idare edenler kendileri, ne zaman durup ne zaman yürütüleceğini bildiklerine göre. Biz bu Senato müzakerelerinin anarşinin önlenmesi için açıldığını zannediyoruz, yoksa devam edeceği tehditlerini dinlemek için değil.

Sayın üyeler,

Gerek bahsi geçen ve gerekse ismini zikretmediğimiz hemen bütün muhalefet sözcülerinin konuşmalarında müşterek bir taraf var, o da anarşinin önlenmesi konusunda herhangi bir çözüm getirmemiş olmaları. Hiç bu konuya değinmiyorlar. Anarşinin, sosyal ve iktisadi düzenin eseri olduğunu, aksaklıklar giderilirse anarşinin de duracağını söylemek pratik hiçbir şey ifade etmiyor veya anarşi CIA'nın planladığı gibi provakasyondur. Amerika'nın eli üzerimizden çekilirse her şey düzelir demek inandırıcı olmuyor. Bizce evvela sıhhatli ve doğru bir teşhiste ittifak şarttır. Bu temin edilemediği sürece anarşinin ve yıkıcılığın önlenmesinde elbirliği edemediğimiz sürece işimiz zorlaşacaktır. İçinde hep birlikte bulunduğumuz Devlet gemisini tehlikelerden elbirliği ile kurtarmak istiyorsak, hadiseleri teşhiste birleşmeli ve meseleyi sapıttıcı propagandalara tevessül etmeden yürütmelidir.

Türkiye'nin iç ve dış düşmanları bizi bir iç harbe sürüklemek ve Devletimizi parçalamak, komünizme köle etmek istiyorlar. Bu oyuna kim alet olursa bugün de, yarın da elimiz yakasında olacaktır. Milli birliğimize kasteden düşmanlar karşısında bugün itihah edemezsek, yarının Türk çocukları ve tarih bize lânet okuyacaktır.

Komünist ve bölücüler bir ihtilalin bütün ortamını yaratma gayreti içindedirler. Bu ihanet hareketleri karşısında meseleyi siyasi bir istismar meselesi sayıp havayı yanlış fikirlerle bulandırmak ve menfi güçlerden siyasi destek ummak bir gaflettir. Şimdilik gaflettir; ama sabırlı ikaz ve davetlere ve hadiselerin kendini gittikçe artan bir açıklıkla haykırma, haykırma teşhir etmesine rağmen düzelme olmayacağına, o zaman ihanet sayılacaktır.

Hadiseler basit fikir suçları değildir. Açıkça kanunlara karşı çıkmakta, Devlete karşı isyan hazırlanmakta, Devlet yakılmak istenmektedir. İşlenen suç olduğuna göre, suçun şöyle veya böyle yorumu yapılamaz, mazeret bulunamaz, suç suçtur, suçlu bütünü organlarıyla Devleti karşısında bulmalıdır. Emniyeti, adliyesi, jandarması, hükümeti ve iktidarda veya muhalefette olsun, bütün ve topyekûn millet suçlunun karşısında yer alması lazımdır. Suç sanki Devlete karşı işlenmiyormuş da, birbirine karşı suç işleyen iki grup varmış ve Devlet de bunlar arasında hakemmiş gibi gösteren sahte bir senaryo hazırlamak tehlikelidir. Bu yanlış teşhislerle hiçbir yere varamayız. Suçun Devlete karşı işlendiğini kabul edip, birleşmeli ve tedbir almalıyız.

Bizden evvel bu badireyi atlatan devletler de bunun en güzel misallerini gördük. Suçluların üzerine hiçbir unsuru ihmal etmeksizin, milletçe yürümeyi, iktidarı ile, muhalefetiyle topyekûn ve kararlı hareket etmeyi onlar başardılar; biz neden başaramayalım?..

Sayın senatörler;

Memleketin geleceği hakkında bütün siyasi, ideolojik, iktisadi, kültürel kararlarda siyasi partilerimizin ittifak etmesini beklemek mümkün değildir. Üstelik doğru da değildir. Zaten demokratik nizamımız buna imkân vermez; ama birleşeceğimiz şeyler var; Anayasa nizamını yaşatmak, demokratik rejimi bütün tehlikelere karşı korumak, suç işleyenlere ve suç organizasyonlarına karşı birleşmek şarttır. Bu asgari müşterekler Anayasamızın başlangıcında, giriş bölümünde ve Cumhuriyetimizin vasıflarının belirtildiği maddelerde açıklanmıştır.

Bütün fertlerini kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak hareket etmek mecburiyetindeyiz. Bu asgari müştereklerde birleşemsek, millet ve Devletin bölünmezliğiyle ve Demokratik Cumhuriyetimizin yıkıcı güçler karşısında ittifakla savunulmasında birleşemsek; tarih huzurunda da, millet huzurunda da sorumlu oluruz.

Sayın senatörler;

CHP'yi ısrarla ve sabırla bu ittifaka davet ettik. CHP'ye yönelttiğimiz sulh çağrılarında iftira ve saldırılardan başka cevap alamadık. Amacımız, CHP yöneticilerini uyarmak, Anayasamızın başlangıcında yer alan temel prensiplere riayete davet etmektir. Sulh çağrılarında vazgeçmeyeceğiz.

MHP Genel Sekreterliği sıfatını henüz taşıdığımız 8 Temmuz 1977 günü, CHP Sayın Genel Sekreteri Eyüboğlu'na yazmış bulunduğum mektupta yer alan bir ifadeyi müsaadenizle burada tekrar hatırlatmak isterim. Çağrımız aynen şu idi :

Sizi, partinizi ve Sayın Genel Başkanınızı bir defa daha uyarmak istiyorum. Geliniz şiddet olaylarının, kanlı olayların karşısına hep birlikte çıkalım. Nereden gelirse gelsin bütün şiddet olaylarını ve bu olayları meydana getirenleri birlikte protesto edelim. Geliniz Anayasamızın dibacesinde yer alan ilkeler etrafında birleşelim. Anayasamızın bu ilkelerini hep birlikte savunalım. Geliniz, komünizme, kapitalizme, faşizme ve her türlü emperyalizme karşı olduğumuzu hep birlikte kamuoyuna duyuralım» dedik. Biz bu çağ-

rımızı lafzı ve manasıyla geri almış değiliz. Acı tecrübeleri yaşamadan uyanmalarını diliyoruz.

Sayın senatörler;

Milliyetçilik açısından en acı günleri yaşadığımız, planlı cinayetlerle fidan gibi gençlerimizi, dağ gibi ilçe başkanlarımızı şehit verdiğimiz; parti binalarımızın bombalandığı ve taarruza uğradığı bir devrede, yani asıl bizim hesap sormamız gerektiği bir devrede âdeta bizden hesap sorulmaya kalkılması acı ve garip bir tecellidir. Gerçekler ancak bu kadar tersyüz edilebilir. Devamlı milliyetçiler öldürülüyor, CHP yöneticileri iktidarın kanlı tertiplerinden bahsediyor. Devamlı MHP merkezleri bombalanıyor, onlar faşist tirmanışlardan bahsediyor.

Sayın üyeler;

Her şeye rağmen ümidimizi kesmek istemiyoruz. Biz daima sevgi ile yaklaşacağız. Sevginin halledemeyeceği mesele yoktur. Birbirimizi sevmeliyiz, sevmeye mecburuz. Bu topraklar hepimizindir, batarsak birlikte batacağız; milletimizin kaderini de hatalarımızla birlikte uçuruma sürükleyerek. Herşeyden daha önemli ve kutsal olan milli birlik ve Devlet bütünlüğü inancının diğer endişeleri aşarak hâkimiyetini herkese kabul ettireceğine güveniyoruz.

Bugün birbirimize karşı ileri sürüp kendimizi de inandırabileceğimiz günübürlük bahanelere, yarım nesilleri inanmayacaktır. «Binlerce yıllık Devletimi bana kadar niçin salimen ulaştıramadın, niçin düşmana yem ettin» diye bizden, hepimizden hesap soracaktır. Allah bu hesaptan hepimizi korusun.

Saygılar sunarım. (AP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Albayrak.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Söz istiyorum sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir saniye efendim. Buyurun efendim teşekkür ederiz.

Sayın üyeler,

Bir hususun tutanaklara geçirilmesi açısından açıklamak istiyorum.

Sayın İçişleri Bakanı İrfan Özyaydınlı müzakereleri başından beri izlemektedir.

Sayın Gündoğan buyurun efendim.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, dinlediğiniz gibi biraz evvel konuşan sayın arkadaşımız, Cumhuriyet Halk Partisini birbuçuk saat süreyle mesnetsiz, dayanaksız, hatta çok büyük bir saldırganlıkla suçladı. Hatta, bütün kamuoyu önünde küçük düşürmeyi amaçlayan sözler ve ifadeler kullandı. Gerek bu nedenle, gerekse şahsımın da geç-

tiği konuşmalarına cevap vermeyi Grup adına rica ediyorum.

BAŞKAN — Grup adına söz istiyorsunuz.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sataşmadan dolayı CHP Grubu adına buyurun Sayın Gündoğan. —

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun çok değerli üyeleri,

İbretle izlediğiniz gibi, Milliyetçi Hareket Partisine mensup senatör arkadaşımız, mensubu olduğu Partinin mahiyeti, amaçları, siyasal davranışları ve Türkiye’de yaşanan büyük bunalımın yaratıcısı olmakta aldığı rolü teşhise giden yolları bize açan, bize gösteren, ayan eden bir konuşma yaptı. Hüüzünle, ibret ile izledim ve dinledim.

Gerçekten, denildiği gibi ve bugün bütün Türk kamuoyunun da üzerinde ittifak ettiği gibi, Milliyetçi Hareket Partisi, tipik, klasik gayet tabii Türkiye’nin şartları içinde teşekkül etmiş; başı - sonu belli, her yeri, her hücre, her kromozomu artık bütün dünyaca belli bir faşist parti olduğu ve bir faşizm düzeni kurmak için görev aldığı ve Türkiye’de bu görevi üslendiğini itiraf ve ikrar etti.

NEJAT SARLICALI (Bahkesir) — Suç üstü, suç üstü yakalandı.

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Bence bu konuşma Cumhuriyet Halk Partisinin ithamı değildi, düpedüz partilerini anlatmak, isteseler de istemeseler de yolları o olduğu için hangi yolda bulduklarını bize göstermek ve kendilerini böyle enselerinden yakalamamıza izin vermek oldu.

NEJAT SARLICALI (Bahkesir) — Suçüstü, suçüstü...

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Ben bir yandan teşekkür ediyorum kendilerine.

Daha 1969’larda bu kürsülerden, Adalet Partisinin tek başına iktidar olduğu dönemlerde çeşitli vesilelerle Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına yaptığım birçok konuşmalarda belirttiğim ve Milliyetçi Hareket Partisine gerçek bir faşist partisi rolü oynayan bir parti damgasını vurduğum günlerde, birçok mehafil, kamuoyu, basın, düşünürler, okur ve yazarlar fazla iştirak etmemişler idi. Hatta o günlerde koyduğumuz bu teşhisin, bir ölçüde abartılmış bir teşhis gibi gösterilmesine uğraşmış idi. Hatta benim

1969 Hükümet Programı münasebetiyle bu kürsüden yaptığım konuşmada:

«(Komando) adı altında birtakım vurucu güçleri besleyen bir parti zuhur etmiştir. Bir partiyi ele geçirmek suretiyle birtakım insanlar Almanya’daki benzerine uygun biçimde bir parti kurmuşlardır. (Komando) adı altında vurucu güçler besliyorlar, talim terbiye gösteriyorlar, birtakım kamplarda silah vesaire kullanmayı öğreniyorlar, öğretiliyorlar. Okudukları kitaplar, inandıkları fikirler yazılmaya başladı; görülüyor. Bu, Hitler Almanyasının Nazi partisine benzeyen örnekteki partisinin bu ülkede neler yapmaya hazırlandığını gösterir» dediğim zaman, (zabıtlarda mevcuttur) zamanın Başbakanı:

«Sayın Gündoğan’ın dediği komandolar beş, altı yüz kişiden ibarettir. Bu memleketin beş yüz bin kişilik ordusu vardır, bu memleketin elli bin kişilik polisi vardır, bu memleketin kırk bin kişilik jandarması vardır; bu memleketin asayişini beş yüz bin kişilik ordusu, kırk bin kişilik polisi, elli bin kişilik jandarması koruyamayacak da beş yüz tane komando mu koruyacak» diye bana burada cevap vermişti.

Gün geldi, vakit erdi, sene 1975’e vardı; Adalet Partisi, Milli Selâmet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi Cephe kurma teşebbüsüne girdiler. Cephenin mimarı Demirel olarak gözükiyordu; ama Cephenin fikriyatı ve Cephenin amacı Milliyetçi Hareket Partisinin amaçlarına hüve hüvesine uygundu. Hatta hatıralarınızı tazelemek isterim; Milliyetçi Hareket Partisinin bir kongresine Adalet Partisinin önemli bir siyasi şahsiyeti gitti; orada ona büyük görkemli törenler yapıldı ve Adalet Partili ünlü kişi kürsüden nutuk irad etti; «Davanız devamızdır» dedi. Mimarhğı Demirel tarafından üstlenen Cephe’nin projesi, planı, programı hüve hüvesine Milliyetçi Hareket Partisinin programı ve görüşlerini ihtiva ediyor.

Böyle oldu. Cephe’yi kurmayı başardılar; adına Milliyetçi Cephe demeyi özellikle özen göstererek taktılar; milleti ikiye bölmenin yolunu buldular, «Milliyetçiler ve Milliyetsiz olanlar» tefrikini yaptılar; Cephe karargâhı kurdular, adına Hükümet dediler; karargâhların hükümeti olmazdı, daha Mecliste Milliyetçi Hareket Partisinin üç üyeli partinin Hükümette aldığı iki sandalyenin sahiplerinden birisi daha Mecliste ve Senatoda, «Bundan böyle Türkiye’de asayişini Milliyetçi Hareket Partisine mensup komandolar sağlayacaktır» diye beyanda bulundular.

1969’da, «Komandoların asayişini temin etmeye hakları nedir ve nasıl teşekküldür ki, bunlar buna teves-

sül edeceklerdir? Böyle bir harekete mani olurum, o komandoların eğer o parti ile ilişkisi varsa, o partiyi kapatırım» diyen Süleyman Demirel, 1975'te Milliyetçi Hareket Partisinin vurucu güçlerini, Ülkücülerini, komandolarını Devleti kurtarıcı güçler olarak, asayişi temin edici güçler olarak Hükümeti almakla kalmadı, milleti ikiye bölüp cephelere ayırmakla kalmadı, bir de onlara görev verdiğini kabul etti. Türkeş'in Mecliste beyanları vardır, burada beyanları vardır.

Ne olmuş oluyor? Bir zaman içinde bir parti, tıpkı Nazi Almanyasında olduğu gibi birtakım insanlar tarafından ele geçiriliyor. Gayet benzeri bir program yapıyor, o program gereği birtakım vurucu güçler besleniyor, birtakım vurucu güçler geliştiriliyor, kampolar kuruyor, silahlandırılıyor; zaman eriyor, kapitalizmin çelişkileri derinleştikçe, kapitalizm kendi çelişkilerini kendi içinde halledemedikçe, Adalet Partisinin gücü bu çelişkileri halletmeye yetmedikçe, dünyanın her yerinde ve tarihin her döneminde olduğu gibi faşizmi sahneye getirmeye çalışıyor kuvvetler ve hazırda bekleyen bir parti, Milliyetçi Hareket Partisi; görevini alıyor.

Şimdi, Senatoda üyesi olan bu partinin üyesi bizim istediğimiz genel görüşme üzerine konuşmalarını geliştirirken Cumhuriyet Halk Partisini suçlamaya çalışıyor. Fakat, dikkat ederseniz bütün suçlamaları şundan ibaret: Diyor ki, «Cumhuriyet Halk Partisi, bu ülkede ihtilâl ile iktidara gelmek isteyen komünistleri himaye ediyor, onlara yardım ediyor, onları besliyor, doyuruyor, destekliyor...» Bize yönelttiği en ağır suçlama bu.

Şimdi değerli arkadaşlarım;

Nasıl ilkel, ilkel olduğu kadar bayağı, bayağı, olduğu kadar insanlık dışı, akıl dışı, insana, gerçekten bir Senatoda mı, yoksa bir basit kahvede mi bulunduğu hissini ilham eden bir anlatım içinde bize bu ithamı yöneltiyor bu sayın Parlamento üyesi, Milliyetçi Hareket Partili arkadaşım.

Düşünüyorum musun sevgili dostum, biz bugün iktidardayız?... Milletın anasının ak sütü gibi helal oylarıyla 214 milletvekili, 76 senatörle iktidardayız. Neye ihtiyacımız varmış bizim ihtilâlê?. Neden dolayı bütün milletin yarısından fazlası bize oy verdiği bir tarih dönemi içinde, bizi bağrına bastığı, kucakladığı, yer yer % 60 -70 oy verdiği bir devrede biz kalkıp da, üç tane kıcı kırık tabancayla ihtilâl yapmaya kalcan bilmem kimlerin arkasına katılacak kadar gafil miyiz?. O gaffet size aittir ve racidir. Siz ancak o ta-

bancalarla iktidara gelebileceğinizi düşündüğünüz için, onları senelerden beri besliyor, büyütüyor, talim ettiriyor ve saldırıyorsunuz. Resmi cinayet mangaları halinde teşkil ettiğiniz bu vurucu güçleriniz, üç yıldan beri bu memlekete kan ağlatıyor. Tarihen sabit bu.

Her türlü savunmayı denediniz, ülkü ocaklarıyla, komandolarıyla bizim ilişkimiz yoktur dediniz; ama burada 1,5 saat süreyle yaptığınız konuşmada her satırında ülkü ocakları ve komandolarla sınıksız, sınıksız organik bağlarla bağlı olduğunuzu ispatladınız. Talihsiz bir konuşmadı bu. Her sözüntüde, ne maşum insanlarmış o komandolar, o ülkü ocaklılar, ne yazık olmuş onlara, nasıl nasıl zavallılar öldürülmüş, ülkücü milliyetçiler öldürülmüş bilmem kaç tarihinde hangisi, bilmem kaç tarihinde hangisi, bilmem kaç tarihinde kim, nasıl öldürülmüş... Siz, bu konuşmanızda hakikaten kendinizi ele verdiniz. Kaldı ki, yakın zamanda, bu Senatonun 1,5 seneden beri yaptığı bir araştırmayla da ne rol oynadığımız meydana çıkacaktır. Bütün delilleri toplanmıştır.

Hemen söyleyeyim; Cumhuriyet Halk Partisini biraz evvel anlattığım gibi, ülkede çok büyük oranda oy alan bir parti olduğu, demokrasi üstüne titreyen bir parti olduğu, demokrasiyi bırakın, devlet bahis konusu olduğu zaman kendini fedaya çok defa verdiği, tarih içinde verdiği, çok defa ispatladığı hareketleriyle meydana bir parti. Siz söylüyorsunuz, halk size en ağır, en anlamlı, en ibret verici cevabını veriyor. 1961'de söylediniz, 1965'te söylediniz, 1973'te söylediniz, 1977'de söylediniz; hep yükseliyoruz. Siz söylüyorsunuz, biz yükseliyoruz. Ama, siz biraz evvel söylediğim gibi, tarih içinde yüklendiğiniz görevi yapmaktaki başarıya ulaşamayacaksınız. Şunu bilirsiniz; 1930'lardan 1945'lere kadar Almanya'da Nazi Rejimini kuran faşistlerin o görkemli saltanatlarına erişemeyeceksiniz. Buna mani olacağız; halkla beraber, büyük halk kitlelerinin gittikçe artan güvenleriyle, aldığımız milletvekilleriyle ve şimdi kurduğumuz iktidar ile sürü mantık kullanarak «Siz iktidardaydınız, bizi neye suçlamadınız, bizi neye hapse atmadınız» demeyeceğiz; çünkü gerçekten siz bunları söyleyenlersiniz; fakat aslı olmadığı için kendinizin de inanmadığı şeyler.

Nerede gördünüz siz Cumhuriyet Halk Partisinin komünistliğini? Nerede buldunuz, nerede rastladınız? Hangi yazılı belgesinde, hangi programında, hangi seçim bildirgesinde, hangi nutukta? Ha, siz bir şey gördünüz; ama siz ilkel düşüncelere sahip insanlarsınız ve o itibarla siz duyduğunuz şeyin gerçek anlamını

bilecek entelijansyadan mahrum olduğunuz için çeke, siindüre, eze, büze getirdiniz. «Biz özgürlükçü demokrasiden yanayız» dedik. «Herkes her fikri söyleyecek» dedik; herkesin her fikri söylemesi için halkın bize yetki vermesini istiyoruz diye karşınıza çıktık, Türk halkının karşısına çıktık. Herkesin Anayasa yazılı kayıtlarla, silahsız ve saldırsız her toplantıyı yapmasını savunduk. Her fikrin etrafında toplanmasını savunduk, yazmasını savunduk, söylemesini savunduk.

Bu özgürlükçü demokrasinin çok inatçı, güvenilmez sahibi olduğumuz için Türkiye'de gerçekten düzenin çok ağır ve bozuk işleyen, insan kitlelerini yüzyıllardır harabiyete sürükleyen düzenin değişmesine imkân verecek fikirlere sahip insanları görmeye başladık. Sonra siz işin komünistlik mi, sosyalistlik mi olduğunu tartışmaya başladınız. Ürküten sizi komünistlik, sosyalistlik değil; sizi ürküten özgürlüktür. Özgürlükten korkuyorsunuz siz; ama halk, tarihi koşullar içindeki şu veya bu şekilde komünistlik vesaire gibi sözlere gayet tabii olarak bir sosyal karşıtlık yahut bir psikolojik karşıtlık içindedir diye, bundan ürker düşüncesiyle bunu istismara kalktınız. Aslında siz halkın cahil, zavallı, anlayışsız, korkak, ürkek bir yığın olduğu kanısında olduğunuz için bu propagandayı sürdürür durursunuz.

Demek isterdiniz ki; bu millet çok zavallıdır, çok zayıftır, çok cahildir. Ürkütülür bu, korkutulur. Benzetmek gibi olmasın bir başka canlı sürüsü gibi buradan buraya oradan oraya kolay itilir kakılır. Buna güveniyorsunuz siz. Bunu istismar ediyorsunuz siz. Özgürlükle komünizmin aynı şeyler olmadığını bilirsiniz veya bilmeye, öğrenmeye mecbur olduğunuzu anlamışsınızdır; ama neden karıştırırsınız bunu? O halka olan itimatsızlığımızdan, halka olan bakış açımızdan. Siz halka hor, hakir bakarsınız. Gerçekten böylesinizdir. Sürü gözüyle bakarsınız. Sermaye diktatörlüğünü tabancayla, vuruşla, kırışla, bombayla, saldırı ile, bilmem mektep ele geçirmekle, Devlet parsellemekle, memuriyet ihdas etmekle, yüzlerce, binlerce kadroyu ele alıp onları Devlette kendi adınıza kullanmakla yetinemezsiniz bir de en yetkili organlarınızın ağzından «İktidar mekteplerden geçer» diye de beyanat verdirirsiniz, nutuk çekersiniz. Yetmez; sulh taarruzuna başlarsınız, barış taarruzuna; çünkü öyledir, sizin de boyunuzu aşmaya başladığı zaman kanlı olaylar, saldırılar, artık gem tutmaz hale gelince şartlandırdığımız saldırganlar sizin de üstünüzden gelecek boyutlara erişti mi, barış taarruzu yapar bütün faşistler Almanya'da hep öyle olmuştur.

Bilir misiniz, Röhm diye bir adam vardı, SA'ları o talim ettirdi, terbiye ettirdi. Gün geldi, Röhm'ün SA'ları çok güçlü bir kuvvet olarak gözükmeye başladı. Hitler'in ilk işi, gidip Röhm'i geceleyin yatağında öldürmekti, öldürmek oldu. Siz şimdi Röhm'ü öldürmek dönemindesiniz. Röhm'ü öldüremezseniz başınızın yerinde kalmayacağını hesap ettiğiniz için barış çağrısı yapıyorsunuz. Barış taarruzunuz aldatıcıdır. O kadar aldatıcıdır ki, Genel Başkanımız, bizim veya herhangi bir sözcümüz, bu barış taarruzunun aldatıcı olduğunu söylediği zaman çoğu iyiniyetli insanlar, «Cumhuriyet Halk Partisi de galiba çok mağrur, niye bu içtenlikli barış taarruzuna kulak asıyor, niye ona müspet cevap vermiyor», hatta «Niye onunla koalisyon, hükümet kurmuyor?» diye çok çok serzenişte balundular bize.

Ben umumi kürsülerde genel meselelerden bahsetmeyi severim, özel meseleleri söylemekten içtinap ederim, grupumun onuruna yakıştıramam, ufak, tefek şeyleri söylemem.

Neden dolayı reddettiğimiz anlaşıldı mı beyefendiler? 1,5 saatten beri dinlediniz, hâkim insanlarsınız, millet kaderi üzerinde etkili görevler yapıyorsunuz. Neden dolayı bunun bir sahte barış taarruzu olduğunu anladınız mı?

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Anladık, anladık...

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Nasıl anladınız?

1,5 saattir mütemadiyen «Anarşinin tahrikçisi, anarşinin bekçisi, anarşinin kundakçısı, anarşistin yatağı, komünistin, ihtilalcinin destekçisi...» kim bu? CHP. Bu zihniyette bir insanın, bir partinin barış taarruzuna kulak verecek kulak yok bizde...

ERDOĞAN BAKKALBAŞI (Konya) — Budala değiliz, biz.

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Onu demek istemiyorum.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — MSP'lilere acıyorum.

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Biz bu ülkeyi tanırız. Çünkü, bu ülkenin yaratılışında harcıımız var. Evet, bilinçle, 20 nci asırda bilinçle kurulmuş, gerçekten en ileri ölçülerde bir yaşam düzeni tasarlamış, planlamış bir parti ve onun ülkesi buradır. Bir, tektir bu dünyada. Bir başka örneğini bulamazsınız. İdeolojik saplantısı olmadan, tarihi gerçeklerini bir yana atmadan, sosyal gerçeklerini çığnemeiden, inançlarına, geleneklerine ve

saairesine fevkalâde dikkat ve ifina göstererek bir milletin yeni bir hayata geçişini sağlayan tek parti Cumhuriyet Halk Partisidir, tek ülke budur. Başkasını gösterin bana.

Kolaydır, 1917'de ihtilal yapıp iktidara gelmek; mümkündür 1945'te harp sonu şartlarından yararlanarak bir partinin veya iki partinin veya üç partinin iştirakıyla bir iktidara el koymak; ama bir İstiklâl Savaşı sonunda bir ülkenin içinde yaşayan insanların herşeyine gözü gibi bakarak, değer vererek onları hakikaten insanlık onuruna götürücü yola sevkeden tek parti budur.

Söylüyorum; bu parti sosyalizm için bir Türkiye feda etmez; ama Türkiye için sosyalizmi arar ve bulacaktır. Bundan ürkmüyorum, konuşuyorum, betahsis konuşuyorum, daha evvel konuştuğum gibi; evet biz demokratik sol düşünceye sahibiz. Evet, dosdoğru bu düşünceye sahibiz. Bunu biz şuradan veya buradan satın almadık. Bize hiç kimse bunu zorla da kabul ettirmedi. Tarih içinde yoğrula yoğrula, düşe karkı, uzun eziyetlerle, halkla beraber çektiğimiz bütün ıstıraplarla yoğura yoğura bir fikir haline getirdik. Tertemiz, dosdoğru bir mayası vardır, bu demokratik solun. Türkiye'den önce, hiçbir şey; ama hiçbir şey yer almaz burada; Türkten ve Türkiye'den başka. En katı, en ideolojik, en doktriner kural feda olur Türkiye'nin ve Türk insanının uğruna. Bu bizim, bu bizim solumuzdur.

ERDOĞAN BAKKALBAŞI (Konya) — Gerçek de odur işte.

CHP GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — ...Durur orada. Behemahal, evet söylüyorum, nerede ise doktriner yanlışlık vardır. Çünkü, doktrinler çok eski zamanların, toplum tarihi gelişimlerinin yorumlanmasıdır. Her gün, tarih olur; yeni yorumlar gerekir. Yeni doktrin doneleri vardır, yaşamda. Onlarla ezeyip, bezemedikten sonra doktrinler sağ kalmaz, yaşamaz, geçerli olmazlar. Cumhuriyet Halk Partisi bunu yüklenmiş, bunu üsflenmiştir. Yaşanan günlerin bütün sosyal, ekonomik, kültürel vakiaları, varlıkların nedenleri, doneleri Cumhuriyet Halk Partisinin demokratik sol fikir potasında gayet ustaca, onurluca, Türkiye ve Türkler için yeni kombinezonlara, terkiplere, sentezlere götürülür. Ondan sonra; ideoloji olarak, fikir olarak, anlayış olarak meydana koyulur ve ondan sonra halka sunulur ve halktan oy alır bu fikirler. Tarih gösteriyor bunu. Açınız tarihleri ve şimdi Türkiye Cumhuriyetinin iktidarında oturuyor, bu Parti.

Evet, bu itibarla, bilmem kim nerede demiş de... Lüzum yok. Bizden öğrenin siz, bizim ne olduğumuzu. Biz, ne olduğumuzu bildiğimiz ve o bildiğimizde amel ettiğimiz için buralara geldik. Gizlimiz yoktur bizim. Bizi, başkalarından öğrenmeye kalkmayın; bizden sorun, söyleriz biz. Ne olduğumuzu söyleyecek kadar kendimize saygımız vardır bizim; kompleksimiz yoktur çünkü. Gıpta edilecek durumdayız.

Behey gafiller; siz, ne ile itham ediyorsunuz bizi?.. Başarmışız biz bu davayı; fevkalâde bir hale getirmişiz. Yoo, hiç şaşmayın; «Yarın, efendim, Hükümet olursunuz da, öbür gün olmazsınız.» Gayet tabii. Onu biz istiyoruz; çünkü, demokrasi gereğidir de ondan. Biz istiyoruz, yarın biz, bugün, üç gün, beş gün, üç ay, beş ay, üç sene, beş sene sonra hükümet olmayız. A, gördün mü?.. Hayır. İşte o zaman kemâle ermiştir, demokrasiyi kurduğumuza inanırız. Bugüne kadar şu millete demokrasinin tadını tattıramadık ya-hu. Söyletmeyin. Hep bir, aynı, işbirlikçi, emperyalizme açık, kapitalizmin en ilkeğini sürdüren, entellektüel her türlü cesarettten yoksun, keşmekeş içinde; Devlet, Devletliğini kaybetmiş; millet, onurunu nerede ise yitirmek üzere, permpereşan bir anlayış içinde 27 senesine yazık oldu bu memleketin. Bunu görmüyor muyuz?.. Bunu anlamıyor muyuz?.. Anlıyoruz, gayet tabii.

Binacnaleyh değerli arkadaşına söyleyeyim, başkalarından delil filan arama; kimseden bizi öğrenmeye kalkmasın. Bizi, bizden öğrensinler. Söylüyoruz işte.

Arkadaşlarım;

Türkiye'de Türkler, kim ne derse desin, ne kadar güçlenme heves ve niyeti ile veya tehdit ile, baskı ile, şiddetle, kanla, anarşiyle, hileyle, entrikayla, şuyla, buyla partiler kurup, cephele kurup ne denli Türk halkının üzerine yönelirseniz yöneliniz, biliniz ki bu halk sizin söylediğiniz yörelerde kurtuluş olmadığını bilecek kadar tarih tecrübesine sahiptir, insanlık onuruna sahiptir, halk olma bilincine sahiptir. Bu itibarla korkumuz yoktur. Demokrasiye sahiptir, demokrasiye layıktır, özgürlüğe layıktır ve bu ülkede bu faşist hevesler kursakta kalmaya mahkûmdur. Bize yapılan saldırıları ben biraz evvel de anlattığım nedenlerle bir kendi kendini ele veriş, bir feryat, bir figan olarak alıyorum ve önem vermiyorum.

Saygılar sunarım efendim. (CHP sıralarından şiddetli alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, Sayın Gündoğan.

Sayın üyeler, söz sırası Sayın Lütfi Doğan'ındır?.. Yoklar. Sayın Ali Oğuz, buyurun Sayın Oğuz.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selâmlıyorum.

Böyle bir konuşma fırsatını verdiğinizden dolayı ve kifayet önergesini kabul etmediğinizden dolayı da hepinize teşekkür ederim. Çünkü, bu vesileyle hiç olmazsa biz de kısa bir zaman içinde de olsa sizlere görüşlerimizi arz etmek fırsatını bulacağım.

Ancak, oylama sırasında vaki olan bir yanlışlığı da tespit etmek isterim. Arkadaşlarımızın arasına beş - altı arkadaşımız tekrar birinci yoklamadan sonra katılmış olmasına rağmen, yine de kifayet önergesinin reddine dair oyların fazla çıkışı bir yanlış sayımla bilmem izah edilir mi? Bu kabil yanlışlıklara dikkat etmekte de fayda olacağını tespit etmek ister ve Muhterem Başkanımızın bu mevzuda dikkatini çekerim.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, konuyu açıklığa kavuşturulmuş efendim.

Yalnız sayın üyelerimizin şu hususa da dikkat etmeleri iktiza eder: Sayımlar yalnız Başkan tarafından yapılmaz, Divanın iki üyesi tarafından yapılır. Bir blokun yanlış sayılması, mükerrer sayılması veya sayılmaması, hataları doğurabilir. Nitekim yapılan ilaz üzerine, ayağa kalkmak suretiyle Tüzüğün emrettiği şekilde sayım yapılmıştır. Başkanlığın bu gibi küçük oyunlara alet olacağı kanaatini verecek şekilde beyanlarda bulunmamanız iktiza eder.

Buyurun efendim, devam edin.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Sayın Başkanım, iki kâtip arkadaşımızın da aynı şanssız noksanlığı tespit etmesini bir tesadüf kabul edebilir miyiz?

BAŞKAN — Buyurun, devam edin efendim.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Neyse, konuya gel.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Sayın arkadaşlarım;

Senelerden beri yurdumuzda cereyan eden olaylar bütün milleti yakından ilgilendirmekte ve her geçen gün kesafet peydah ederek devam eden ve üzücü sonuçlarla neticelenen bu olaylar, kitleleri, amme müesseselerini ve herkesi tedirgin etmeye başlamıştır. Ancak, bu olayların gerçek sebeplerini objektif açıardan ele alarak inceleyip, teşhis koymadan, hislerimize kapılarak hareket ettiğimiz takdirde, istesek de, istemesek de olaylar devam edecek ve alınan tedbirler yetersiz kalacaktır.

İşte bu durumun ortaya çıkarılması için sayın Cumhuriyet Senatosu üyeleri arkadaşlarımız tarafından can emniyeti ve eğitim özgürlüğü konusunda bir

umumi müzakere açılmasına dair önerenin verilmesi ve bu görüşmelerin sağlanmasını memnuniyetle karşılıyorum.

Olayların yurdumuzda nasıl başladığını ve ne gibi bir yol izleyerek bugünkü duruma geldiğini uzun boylu ele alıp Cumhuriyet Senatosunun kıymetli zamanını kaybetmek istemiyorum; fakat şunu hemen tespit etmek isterim ki, bu işin muharrikleri çok eskilere ve kökü dışarılara dayanmaktadır.

Sadece peşinen bir hususa dikkatinizi çekmek isterim ki, konuşmamın başında söylediğim gibi, gerçek sebeplerini ortaya çıkarabilmek için hislerimizi bir tarafa bırakarak olayları cereyan ettiği şekilde görmemizde fayda vardır.

Muhterem arkadaşlarım;

Görüşmekte olduğumuz can güvenliği ve öğretim özgürlüğü konusu bugün bütün vatandaşlarımızın tek tek fertlerini yakından ilgilendirdiği bir gerçektir. Ancak, gerek basında ve gerekse birçok yetkililer tarafından konu tek yönlü olarak ele alınarak, bir grupun bütün bu olayları tek başına düzenlediği ve öğrenim özgürlüğünü ortadan kaldırdığı gibi durumlardan can güvenliğinin kalmadığı şekilde görüntünün ortaya konulması isabetsizdir, böyle bir istek yersizdir.

1968'lere dönüp bir baktığımızda, ülkemizde başlatılan talebe hareketleri, başlangıçta sadece masum istekler olarak ortaya atılmış, ancak çok kısa bir zaman sonra bu masum isteklerin savunucuları geriye itilerek, gerçek niyetleri Türkiye Cumhuriyeti ve onun Devletine yönelik gizli emel sahipleri, bu kurumlarımızda bir lider kadrosu oluşturmayı başarmışlar ve bu kişiler üniversite içinden ve dışından da bilerek veya bilmeyerek destek görmüşlerdir.

Bunun sonucu olarak, eğitim yuvalarında boykotlar, işgaller alabildiğine çoğalmış, Cumhuriyet hükümetlerince alınmak istenen tedbirlere karşı çıkılmış ve üniversitelerimiz öğrenim yuvaları olmaktan çıkarak bir anarşi yatağı haline dönüşmüştür.

Bugün isimleri birçok kimseler tarafından her nedense zikredilmek istenmeyen, Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak gayesine matuf olarak kurulduğu mahkemelerce ortaya çıkarılmış bulunan gizli teşkilâtlar, liderler kadroları 1968 ve 1971 dönemlerinde üniversite ve yüksekokullarımızda ortaya koydukları kargaşa ortamında, bu kuruluşlara ait yurtlarda bu fikirlerini geliştirmişler ve zaman zaman içerilerinde, yurt safında ve yurdun her tarafında uygulamaya koymuşlardır.

Başlangıçta bu gruplar, üniversite içerisinde bazı konuları istismar ederek üniversite dışına çıkma yollarını ve bu arada halkı da kendilerine katma eylemlerini aramaya başlamışlardır. Türkiye'nin müttefiklerine karşı sokaklarda gösteri yapmak şeklinde başlatılan hareketler, yine öğretim kurumlarının içerisinde bu gruplar tarafından fiili tecavüz, eylem denilen şekillerde icra edilmiş, 1960 öncesinden başlayarak 1960 sonrasında, 1971 tarihine kadar faaliyetlerini şiddetle devam ettirmişlerdir.

6 Ocak 1969 tarihinde Ortadoğu Teknik Üniversitesi Rektörü ile görüşmek üzere gelen Amerikan Büyükelçisinin makam otosu, bu müessesede rektörlük önünde solcular tarafından yakılmıştır. Yine, 1971 yılında, Ankara'da görevli, Amerikan teknik elemanlarından bir kişi, bu gruplar tarafından kaçırılmış ve yine aynı grup 1971 Martında yine dört Amerikan görevlisini kaçırmak üzere Ortadoğu Teknik Üniversitesinde rehlin tutmuşlar ve bilahare serbest bırakmışlardır.

Bu sırada polisleri kurşunlayanlar, Jandarma Genel Kumandanına kurşun sıkanlar, devamlı olarak banka soyunlar ve memleketin her yerinde anarşi ve kanlı olayları yayanlar da yine onlardır.

Bu şekilde başlayan olaylarda kullanılan silah ve vasıtaların temin edilebilmesi için paraya ihtiyaç hasıl olduğundan, yine bu gruplar banka soygunlarını çoğaltmışlar ve soygunu müteakip yine sığındıkları yerler, maalesef üniversite yurtları, Ortadoğu Teknik Üniversite Yurdu ve buna benzer yerler olmuştur.

Muhtelif isimler altında kurulan gizli teşkilatı, mevcut Anayasal nizamı silah yoluyla yıkmayı hedef aldıklarından, yurdumuzda şehir ve kır gerillasını uygulamayı kararlaştırdıklarından, eylem planlarını buna göre düzenleyip, bilhassa üniversitelerin kesif bulunduğu illerimizde tatbik sahası bulmuşlar, kendi tabirleriyle «Burjuva yönetiminin» ne kadar kof olduğunu ortaya koymak maksadıyla bir yabancı konsolosu kaçırmışlardır.

Nihayet, 12 Mart Muhtırası'ndan sonra kurulan Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri huzuruna getirilen sanıklar, açıkça, Marksist, Leninist olduklarını, Türkiye Cumhuriyetini silah zoruyla yıkmayı hedef aldıklarını, bir komünist rejimi getirmeyi amaçladıklarını itiraf etmişler ve bunu itiraf etmekten çekinmemişlerdir.

Bugüne kadar yapılan banka soygunları, çeşitli maksatlarla ortaya konan adam kaçırma olayları bu grupların eseridir. Buna karşılık, komünizme karşı

olan öğrenciler de kendi fikirlerini ortaya koymak için muhtelif isimler altında, Cemiyetler Kanununa uygun dernekler kurmak suretiyle bir araya toplanmaya başlamışlardır. Ancak, bu başlangıçta üniversite ve yüksekokullarımızı ele geçirmiş olan aşırı sol gruplar, kendilerinden ayrı düşünce ve sağcı olarak nitelendirilen bu gruplara aralarında hayat hakkı tanımamışlar ve gruplar arasında çatışmalar başlamış, ölümle sonuçlanan olaylar, maalesef günümüze kadar devam etmektedir ve devam etmektedir.

Bugün üniversite ve yüksekokullarımızda sadece aşırı sağ ve aşırı sol arasında bir mücadelenin mevcut olduğunu kabul etmek, kanaatimizce yanlış bir teşhis olacaktır. Aşırı solun sayıları her geçen gün artan gizli ve açık kuruluşlarının yayınladıkları gazete, dergi ve bildirimleri dikkatle tetkik ettiğimizde, bu grupların kendi aralarında kıyasıya bir mücadele içinde oldukları açıkça ortaya çıkmaktadır; ama zaman zaman da birliktir ve beraberlik arz ettikleri de yine tespit edilen bir husustur.

Bu mücadelenin yürütüldüğü sırada, zaman zaman, kendi aralarında fikir ayrılıklarının ortaya çıktığı ve bunun sonucu bölünmelerin vuku bulduğu ve «Davaya ihanet» şeklinde yekdiğerini suçladıkları ve hatta bu gibilerini kendi usullerine göre kurdukları mahkemelerde yargıladıkları da Sıkıyönetim Mahkemeleri tarafından tespit ve tescil edilmiştir. Bunların, ceza kanunlarına göre, hususi meselelerden dolayı arkadaşlarını vuranlar, teslim olanlar, poliste konuşanlar, teşkilat malını özel çıkarları için harcayanlar, örgütün sırlarını ve isim listesini verenler, izin almadan çalışma bölgesini terk edenlerin ölümlerine sebep oldukları yine bu tespitler arasındadır.

İşte, bu karışık vasat içinde cereyan eden olayların gerçek yüzünü ortaya çıkarmanın, hepimizin en önde gelen görevlerinden biri olduğu kanaatini taşıyorum. Bunun içindir ki, geniş bir araştırma yapılması, kimin kimi tahrik ettiği, kimlerin gerçek niyetlerinin ne olduğu açıkça ortaya konularak Cumhuriyet Hükümetinin gerekli tedbirleri alabileceğine ve böylece huzursuzluğun giderilebileceğine inanıyorum.

Hal bu iken ve her görüş sahibi buraya gelip kendi görüşlerini, görüşü ve ideolojik istikameti dairelerinde izah ederken, herkesin bir noktada kendisini de, görüşünü de, partisini de temize çıkarma gayretleri içerisinde olduğunu müşahade ettik.

Muhterem arkadaşlarım;

İnancım odur ki, her şeyden evvel, parti taassubu, ideolojik taassup içerisinde olmadan meseleleri burada ortaya koymak ve soldan da gelse, karşı taraftan da gelse bu kabil öldürme fiillerini tasvip etmediğini iki tarafın da rahatça ortaya koymasını beklerdik.

Bugün memleketimizde, birkaç sene içerisinde, hele İçişleri Bakanının ortaya koyduğu rakamlarla, üç sene içerisinde 400 gencin canına kıyıldığı memleketimizde meseleyi çok basit boylar içerisinde mütalaa etmek yanlıştır. İki taraf birbirini çok rahatlıkla suçlayabilir, «Siz de öldürünüz.» diyebilir, karşı taraf ona, «Siz de bizden öldürdünüz.» diyebilir; ama bu, iki tarafı da kanaatimce mazur göstermez. Ölen memleketin evladıdır. Onu ailesi çok zor şartlarda yetiştirmiştir ve dikkat ederseniz, çoğu zaman da ölen fakir fukara çocuğudur, Anadolu çocuğudur, üniversite talebesidir. Ama olayların büyük boylara sıradığı gün reaksiyonların da o nispette büyük olduğunu müşahade ediyoruz. Üniversitelerde bunları eğitenler ve bunları memleketin her yerinde anarşik eylemlere sevk edenlerin varlığını da kabul etmek mecburiyetindeyiz. Eğer böyle olmasaydı, her şeyden evvel bunların bir noktada belki durdurulması mümkün olabilirdi; Devlet Kuvvetleri kendi ağırlıklarını hissettirirlerdi, üniversitelerin ve yüksekokulların önünde hüviyet kontrolü yapılırdı ve eyleme karıştığı tespit olunan öğrenci üniversiteden kovulurdu ve bir daha da içeri alınmazdı; hiç olmazsa bu kabil faaliyetler içerisinde olanlar mazur görülmezdi. Üniversitelerin içi ve yurtları bunlara yataklık yaparken ve bir kısım öğretim üyeleri bunları teşvik edip şuurlandırırken, kendi tedbirlerince, bilinçlendirirken, bugün üniversitenin profesörlerine kadar, belki Devletin yukarı kademesinde bulunan büyüklerine kadar sıçrayan bu kabil tecavüzler artınca, hepimiz birlikte telaşa düşüyoruz.

Şunu, Milli Selâmet Partisinin bir senatörü olarak ifade ediyorum ki, biz, iki taraftan da öldürmeyi tasvip etmiyoruz, ölümü tasvip etmiyoruz. Bu memleketin evladının birbirini öldürmesinin hiçbir şey getireceğine inanmıyoruz. İspanyol iç harbi beş yıl sürdü, milyonlarca insan öldü; ama İspanya'ya bir şey kazandırmadı. Lübnan'da iç harp; memleket evladının birbirini öldürmesi üç seneyi mütevaciz bir zamandan beri devam ediyor; ama o memlekete hiçbir şey kazandırmamıştır.

Onun içindir ki, ben, adam öldürmeyi teşvik edenlere, kıyasıyla birbirinden ölç almak için karşı-

lıklı öldürme fiili içerisinde olanlara ve bunların teşvikçilerine sesleniyor ve «Gençlerin yakalarından kanlı ellerinizi çekin» diyorum.

Muhterem arkadaşlarım;

Fakat mesele bu kadar açıklık içerisinde ve rahatlık içerisinde Senatoya, huzurlarımıza getirilmedi. Buraya gelen arkadaşlarımızın çoğu meseleyi kendi zaviyesinden tahlil etti. Hele bunların içerisinde öyle şanssız, öyle bahtsız konuşmalar oldu ki; kimisi sakaldan, kimisi hocadan, kimisi hacdan, kimisi Arap modeli şeriatçılıktan, kimisi başka şekilde ifadelerle meseleyi ortaya koymaya çalıştılar. Bunların hiçbirisinin meseleye bir merhem olacağını, bir deva olacağını ben kabul etmiyorum.

Sakal bırakan insanın, sakalının anarşiyle hiçbir ilişkisi yoktur. O, ya süs için bırakır yahut da ibadet maksadıyla bırakır. Süs için bırakıyorsa, kendisine bir şey diyecek halimiz yoktur; ama ibadet maksadıyla bırakıyorsa, hele bir sünneti ihya maksadıyla bırakıyorsa, en azından ona saygılı olmamız gerekirken, buraya gelerek «Sakallılar, hocalar, hocalarla gidenler» diye ağır ağır konuşmak meseleye hiçbir çözüm getirmez. Olsa olsa konuşamı küçültür ve burada onun derecesi ve seviyesi hakkında bir fikir verir.

Onun için İçişleri Bakanına «Hocasıyla cerre gitti», «Sakallıları şöyle yaptı», «Camiler açtı, vilayetlerde ibadethaneler kurdu» şeklindeki takdimler ve tecavüzler meselelerimizle alakalı hususlar değil; ama söylenmiş olduğu için cevapsız kalmaması bakımından burada ifade ediyorum ki, inananlara tecavüz etmek burada hiç kimseye bir şey kazandırmaz.

Her zaman söyledim, yine tekrar ediyorum; şeriat İslamdır, onun dışında bir şey değildir. «Ümmetçiler, şeriatçılar» diye burada inananlara sövmek size hiçbir şey kazandırmayacaktır; çünkü bu millet biliyor ki, şeriat, Kur'an Kerimdir, onun emirleri ve yasaklarıdır ve bu millet biliyor ki, Allah Resulü Hazreti Muhammed'e ümmet olmaktan daha büyük şeref yoktur.

O sebeple, «Ümmetçiler, şeriatçılar, Arap modelleri» diye burada inananlara tecavüz etmek bir şey kazandırmaz. Siz «Faşistler» diye bağırırsınız, onlar size «Sosyalistler, komünistler» diye bağırır; ama bunlar meseleyi halletmez. Ben, «Gelin meseleyi efendice, kardeşçe ele alıp, devalarını buraya getirmek, tedbirlerini buraya getirmek ve Türkiye Cumhuriyeti Senatosunda, bu okumuşlar Meclisinde bu büyük vazifelerden gelen yaşı 40'ını aşmış şahısların

ortaya koyacakları devayı birlikte müzakere edelim ve memlekette bu kanlı eller gençlerin üzerinden çekilsin, memlekete huzur gelsin» derim. Biz bunu temenni ediyoruz.

Bunun içindir ki, şu geçen 18 yıldan beri başlayan ve devam eden, kökü taa eskilere dayanan, 1960'dan öncesine dayanan talebe hareketleri bugün eylem durumuna, anarşi durumuna, katli durumuna gelmişse, burada mesuliyeti olanlar mesuliyetlerini artık idrak etmelidir.

O sebeplerdir ki, biz bunların hiç içinde olmadık, kimseyi öldürtmedik; ama bizden ölenler oldu. Bir - iki şehit de biz verdik; ama bunların intikamını almayı hiç bir zaman düşünmedik. Düşünmemiz mümkün de değil; çünkü bu memleketin evladını öldürme vazifesi ve hakkı bize verilmemiştir. Bize verilmediği gibi kimseye de verilmemiştir.

Onun için, bu kabil kanlı olayların muharrikleri kendi hadlerini bilmeliler ve çıkardıkları hadiselerin artık kendi boylarını aşmışının da idraki içerisinde olmaları lazım.

Muhterem arkadaşlarım;

Burada emniyet kadroları ağır şekilde suçlandı. Bugün siz de aynı emniyet kadrolarıyla çalışacaksınız, bir müddet dahi olsa. Göreceksiniz ki, o noktaya getirilmiş olan insanların bu memlekete hizmet etmekten gayri hiç bir fikirleri olamaz. Çünkü, bu memleketin bürokrasisine, bu memleketin memuruna, partizanlığın ağır taassubunu da getirirsek ve onları sırf bir Hükümetin hizmet müddeti içerisinde vazife görmelerinden dolayı suçlarsak, bir yere varmamız mümkün olmaz ve onların hizmetlerinden fayda beklememiz de mümkün olmaz. Benim kanaatim odur ki, herkes kendi kadrosuyla çalışmak ister, ama bunu ancak yukarı kademelerde muhafaza etmek lazımdır, taa aşağı kademelere kadar bunu getirmek hata olur. Kendisinin dışındaki düşünce sahiplerini suçlamak da, yine hata olur ve bize hiç bir şey kazandırmaz.

Muhterem arkadaşlarım;

Burada söz alan arkadaşlarımız, anarşiye ve onun devalarına dokunacaklarına, bol bol solu ve hatta yeri geldikçe komünizmi övdüler. Gönümüz isterdi ki, komünistlere ve komünizme saygı duyulacağına ve onun dünya yüzündeki mevcut devletlerde tatbik edilmesinden dolayı ona saygılı olunacağı söyleneceğine, bu memlekete komünizmin gelmeyeceği ve gelmesinin imkânı olmadığı söylenmeliydi.

Burada, biraz önce konuşan bir arkadaşımın bu kürsüden yaptığı çok şanssız bir konuşmayı sizlere

hatırlatmak isterim: Neydi Cumhuriyet Halk Partisinin eski görüşü?.. Devletçilikti. Bir müddet sonra arkasından «Ortanın solu» geldi. Onun arkasından, daha arkasından «Demokratik sol» geldi. Onun hemen arkasından «Sosyalizm» geldi. Onun hemen arkasından «Sosyalist Enternasyonale girildiği» haberi geldi. Onun hemen de arkasından, bu kürsülerden...

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Aklının ermediği şeylere karışma.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz Sayın Oğuz, bir şey rica edeceğim: Efendim, yeni satışmalara, yeni satışmadan dolayı söz istemelere vesile olmayacak tarzda buyurunuz efendim.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — «İştiraki yun» sizin felsefeniz, tarikatçıların felsefesi. Elinizden gelse yeşil komünizmi getireceksiniz memlekete.

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Feyyat, müsaade buyurunuz efendim.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Senin aklın ermez ona, senin aklın kifayeti değil. Ashında senin yerin burası değil, senin yerin hastane.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Şeriatı met-heden adamın orada konuşmaya hakkı yoktur; zavallı. Müslümanlık ayrı şey, seninki ayrı şey.

BAŞKAN — Sayın Feyyat, müsaade buyurunuz efendim, müsaade ediniz.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım;

Burada söylenen sözleri hatırlayacaksınız; «Biz halkın emrindeyiz, onun gösterdiği yere kadar komünistiz, komünist oluruz.» diyecek kadar buraya bu sözler getirildi.

FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Öyle demedi, yanlış söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurunuz. Sayın Oğuz, görüyorsunuz ki, yeni müdahaleler, yeni satışmalar oluyor. Rica ederim efendim, müsaade buyurunuz.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım;

Demek ki, solun boyutları sadece kendi çizdiği-niz çizgiler içinde kalmıyor, «Devletçiyim, ortanın solundayım, demokratik soldayım, sosyalizmedeyim» diyorsunuz, ama bir gün geliyor, gelen dalgalar sizin boyunuzu aşip gidiyor. Nitekim, aşırı solun geldiği, komünizmin geldiği, sosyalizmin en açık ve en ağır tatbikatının geldiği memleketlere de «Çok yumuşak boyutlar içerisinde solun geleceği» ifade edilmiştir; ama gelen sol, daima onu getirenlerin boylarını aşmıştır.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — MSP lilerin Mahmutpaşa'daki vurgunlarından bahset!..

BAŞKAN — Sayın Feyyat, çok rica ediyorum efendim.

ALİ OĞUZ (Devamla) — MSP lilerin vurgunu olmaz sevgili kardeşim. MSP liler her şeyden evvel helal, haramı bilen insanlardır.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, size devam ediniz efendim, lütfen karşılıklı görüşmeyiniz.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Sen kendi takımının içindeki vurgunları araştırırsan daha iyi yaparsın.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Nerede varsa karşıyım.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, bir saniye efendim, mikrofonunuzu kapattım.

Sayın üyeler;

Görüşmelerde kullanılan tabirlerin, esefle tespit ediyorum ki, çoğu İktüzüğümüzün emirlerine aykırıdır. Sayın üyelerin, birbirlerine gittikçe saygılarını yitirdiğini ve bunu hitaplarında aksettirdiklerini görüyorum. Bu, her halde Cumhuriyet Senatosunun itibarını artırmaz. Lütfen bunları takdir buyurarak görüşünüz.

Sayın Oğuz, siz cevap vermeyiniz, karşılıklı görüşmeyiniz; kendi görüşmenizi devam ettiriniz efendim.

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım;

Bu kürsülerden, yine gönlümüz isterdi ki, «Anarşik hadiseler hangi vasattan ve hangi kaynaklardan geliyor, bunların tedbirleri ne olacak? Bunlar ifade edilsin. Bunun yerine, rahatlıkla bu memleketin vailerine küfredildi ve hafta onu tayin eden Devlet Başkanı buradan suçlandı. Bunların anarşiyle ne alakası var?.. Bunlar bir bakıma, sadece ve sadece kendilerinin dışındakileri, kendilerinin dışındaki fikirleri kötülemekle, suçlamakla bir neticeye varacaklarını zannediyorlardı; ama biz inanıyoruz ki, bu kabil kötülemelerle hiç bir neticeye varılmaz.

Dedim ki, «Buradan komünizm övüldü.» Cidden öyle oldu. O derece övüldü ki, sağcılar bir fareye benzetildi; fakat sola hizmet edenler, sosyalizme ve komünizme hizmet edenler de aslanlara, sırtlanlara benzetildi.

Şimdi, bunun ikisi de nihayet bir mahluktur. Bu benzetmeden hiç bir şeref hasıl olmaz, ama siz sağ veya inananları alabildiğine suçlayacaksınız; solun hizmet edenlerini de kahraman göstereceksiniz, ondan sonra da, diyeceksiniz ki, «Biz, bu memlekette

huzur getireceğiz, asayişin temin edeceğiz ve kan dökülmesini önleyeceğiz.» diyeceksiniz... Muhterem arkadaşlarım, bu mümkün değildir.

Bu kürsülerden Amerika, alabildiğine yerilirken ve bu memleketin idarecileri onların işbirlikçileri sayılırken, gönlümüz isterdi ki, hürriyetleri, insanlığı, inancı yok eden kanlı komünizmden de birkaç cümle ile olsun bahsedilsin; maalesef bunlara yer verilmedi, bir taraftan doların hasta ettiği mariz bünyeler ve idareler anlatılırken, rublenin tahribatından burada hiç söz edilmedi.

Amerika'da yetişenler ve Amerikan sempatanları anlatıldı ve her şeyi ile sağın inanan insanlarını bir Amerikan uşağı gibi gösterme gayretleri içerisine girildi ve «Bunlar Amerika'da özel olarak yetiştirilmiş» ifadesi kullanıldı.

Muhterem arkadaşlarım;

Sizin de zamanında fikriyatınızı biliyoruz, sizin içinizde bulunanların da nerede tahsil gördüklerini biliyoruz, onların da iktidarda oldukları zaman kimlere muhabbetleri olduğunu biliyoruz, onların NATO'ya olan bağlılıklarını biliyoruz; NATO kanadı içerisinde boşalan yerleri nasıl doldurma gayreti içerisinde olduklarını biliyoruz ve Amerikalılara olan bağlılıklarını ve saygılarını, hatta hocaları durumunda bulunan kimselerle olan telefon diplomalarını biliyoruz. O bakımdan, eğer bir şey söylenecekse, dengeli bir biçimde istifade edilebilecek şekilde bunların ortaya konulmasında fayda var; yoksa, Amerikalılara övmüşsün, onu sevenleri veya onun memleketinde yetiştiği için, hasbelkader orada okuduğu için onları yermişsin; bununla memlekette anarşinin ne kökü kesilir, ne de getirdiğimiz meselelere deva olacak neticeler bulunur.

Muhterem arkadaşlarım;

Yeri geldiği zaman, senelerden beri burada sermayedarların, sermaye çevrelerinin nasıl olup da bu milleti istismar ettiğini ve sosyalist olma yolunda çalışmalarını nasıl önlediklerini, sermaye çevrelerinin sömürülerini, bilhassa holdinglerin faaliyetlerini burada uzan uzun anlatmıştınız. Bilhassa CHP - MSP Koalisyonunun Hükümet Programı içerisinde dahi bu holdinglerin ters faaliyetleri dile getirilmişti bu kürsüden; ama kader sizi öyle bir yere getirdi ki, bugün içinde bulunduğunuz şartlar muvacehesinde sizi, o holdingler, o sermaye çevreleri himaye ediyor, destekliyor ve size sahip çıkıyor.

Benim inançima göre, bunların da bu kürsülerden dile getirilmesi bir bakıma faydalı oluyor. Nasıl

faydalı oluyor?.. Siz diyeceksiniz ki: «Sermaye çevreleri bu memleketi sömürüyor.» Ama şu anda ben de rahatlıkla söyleyeceğim ki; bu sermaye çevreleri sizin iktidarınızı hazırlıyorlar, Neden?.. Benim kanaatim odur ki; bu memlekette başlatılan bir sanayi hamlesi, o sermaye çevrelerinin bir gün mevcut faaliyetlerini, soygunlarını, bu memleketi istismar etmelerini, dış ülkelerin temsilcilikleri suretiyle yaptıkları ticari faaliyetlerin bu memleketin büyük kazançlarını kendi ceplerine nasıl aktırdığını ortaya koyacak; ama bu memlekette başlatılan sanayi hamlesinin ve onunla birlikte yürütülen ağır sanayi ve harp sanayi kuruluşuna işte böylece size sahip çıkmak suretiyle önleme yollarını arayacaklar.

Sizin asıl dile getirmek istediğiniz veya isteyeceğiniz şey şu olmalıydı. Bu kürsüden «Senelerden beri sömürsünüzden bahsettiğimiz tekelci sermayelerin içinde ve dışarıda güçlenip bu milleti soymasına müsaade etmeyeceğiz. Bu milletin milli sanayiini, ona dayalı ağır sanayiini ve harp sanayiini biz de kuracağız.» demenizi beklerdik; ama onlardan hiç bahsedemediniz, zamanında, 1974'lerde burada ortaya koyduğunuz tekelci sermayenin ve holdinglerin istismarını bu sefer dile getiremediniz.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sol yayınları oku; öğren, sol yayından öğren, ondan sonra sola karşı çık.

ALİ OĞUZ (Devalı) — Muhterem arkadaşlarım;

Siyonist mihraklar ve komünist mihraklar devamlı olarak bu memlekette bir faaliyeti yürütürler, bu memleketin maneviyatına dönmesini istemezler. İsterler ki, bu memleketin gençliği maneviyatsız olarak yetişsin, her türlü istikamete rahatlıkla sevkedilebilsin. İsterler ki, bu memleketin evladı uyanmasın. Uyanıp da kendi maneviyatına sahip çıkarsa, bu memleketin müesseselerine sahip çıkarsa, bu memleketin milli kuruluşlarına sahip çıkarsa, bu memlekette mutlaka bir milli sanayi kuruluşu da, Avrupa'nın dümen suyunda olmamanın çarelerini ararlarsa, artık dışarıdan gelen bezirgânlara bu memlekette yer kalmamış olur. Çünkü, bugün sömürgeciliğin mahiyeti değişmiştir. Eskiden sömürgecilik, ordular seferber ederek gelip ülkeleri zapt etmekle yapılırdı. Kara ordusuyla, deniz ordusuyla gelen işgalciler bir memleketi işgal ettikten sonra, onun bütün kaynaklarını sömürürlerdi; ama bugün bunun şekli değişti. Artık adam ordusunu göndermiyor size. Ne gönderiyor?.. İktisatçıların gönderiyor, ajanlarını gönderiyor, bu

memleketin içindeki menfaat şebekeleriyle nasıl işbirliği kuracağını ve onlarla nasıl menfaat temin edip paylaşıacağını hesaplayarak geliyor ve böylece bu memleketi sömürüyor, soyuyor; bu memlekette hem manevi kalkınmanın, hem de maddi kalkınmanın sıratlanmasını, gelişmesini ve muvaffakiyetini önüyor.

Bugün yine aynı vasat içerisinde olduğumuzu görüyoruz. Bakın, bu memlekette manevi kalkınmayı kimler yürütüyorsa, bütün Avrupa, Amerika, Rusya onun karşısına çıkıyor. Bu memlekette milli sanayi kurulmasını kimler yürütüyorsa, kimler teşvikçisi oluyorsa, onları bütün bizim dışımızdakiler tutuyorlar. Bu memlekette harp sanayi kurulsun diye kimler gayret ediyorsa, bir tek uçağı 100 milyon liraya Türkiye'ye satan, 40 Fantoma 4 milyar lira para alanlar hemen onun karşısına çıkıyorlar, aman onlar olmadan bir hükümet kurulsun diyorlar ve bu memlekette, değil bir harp sanayi kuruluşunu, bir savunma sisteminin geliştirileceğini söyleyenler, ancak onlar tarafından destekleniyor.

Muhterem arkadaşlarım,

Bu kürsüden Doğunun sefaleti uzun uzun dile getirildi. Doğu, yeni sefalet içerisine düşmüş değil. Bu memleket, Cumhuriyetin 50 nci yılını idrak edeli çok oldu. Doğu, demek ki çok uzun senelerin fâmaline uğramış. Gönümüzü isterdi ki, Batı gibi veya gelişmiş şehirlerimiz gibi, Doğu da kendi imkânları içerisinde, Devlet imkânlarıyla bugünkü sefaleti içerisinde değil, gelişmiş vilayetlerimiz durumunda olsun. Doğunun sefaletini dile getirip, onun mensuplarını keşkırtmak ve onun mensuplarını sanki hürriyet içerisinde değilmiş manzarası içerisinde göstermek, hiç kimseye bir şey temin etmeyecektir. Çünkü, söyleyenler ve onların zihniyeti 25 yıla yaklaşan, hatta geçen iktidarları içerisinde Doğuyu bu noktada bırakmış olmalarının ancak mahcubiyeti içerisinde olmaları onlara yakışır. Çünkü, eğer onlar, Batı vilayetlerine verdikleri değer kadar Doğuya o ehemmiyeti vermiş olsalardı; yolları zamanında yapılmış olsaydı, fabrikalar o şehirlerin içerisine gitmiş olsaydı, kışın hiç olmazsa Hakkâri'ye gitme fırsatını bulacaklardı; ama bugün bütün gayretlere rağmen, sizin 25 yıllık ihmalinizin neticesidir ki, bir kış gününde Van'dan Hakkâri'ye gitmek mümkün değildir.

Bir arkadaşım burada, bilhassa manevi değerlere sahip olanları sanki tahkir maksadıyla söylemiş gibi, dedi ki, «Vaizlerle bu memlekette anarşi giderilmez, eğer böyle olsaydı çok vaiz verilen ve minaresi çok olan yerlerde bu anarşik hadiselerin olmaması ge-

rekirdi.» Arkasından hemen ilave etti; «İmam - hatip yurtlarında ve okullarında anarşi olmuyor, onlar tabanca taşımıyorlar, onlar vuruşmuyorlar.» dedi ve izahatına devamla dedi ki, «Her şeyden evvel fikri olan insan tabancasını çeker, mücadele eder, can verir, kan verir.»

Şimdi, şu ölçüler içerisinde olan bir partiyi, onun mensubunu, onun sözlerini tekzip etmeyenleri, onu reddetmeyenleri, ona sahip çıkanları ve alkışlayanları düşünün; bir de söylenen sözün vahametini düşünün... Bu milletin vatanına, milletine, Devletine, Cumhuriyetine her şeye sahip çıkacaksınız; ona saygılı olacaksınız; ona bu milleti seven ve onun için canını veren insanlar yetiştirme gayreti içinde olacaksınız ve manevi değerlerine bağlı olacaksınız; bu milleti geliştirmek, yüceltmek için elinden gelen her şeyi verip canını dahi vermeye razı olacaksınız, sen yerileceksin kardeşim; ama senin karşında tabancası belinde, anarşik hadiseleri çıkarmaya tevessül edenler, çıkarıcılar, vuranlar, öldürülenler, ölenler övülecek; sen de yerileceksin...

Muhterem arkadaşlarım;

Şunu çok iyi tespit etmemiz lazım ki, öldürmekle hiçbir şeyi habedemezsiniz. Bugün sizin yaptığınızı, yarın size yaparlar. Bundan kurtuluşunuz mümkün değil; ama buradan kalkıp şikâyet etmeye hakkınız da yok bir noktada. Çünkü, başlattığının karşılığını alıyorsunuz ve alacaksınız. Bunun çaresi, karşılıklı olarak bu işlerden vazgeçmek. Bu işten vazgeçildiği gün, bu memleketin evladı barışır ve elele, gönül gönüle memleketin hizmetlerinin nasıl yürütüleceği o zaman birlikte müzakere edilir ve bu memleketin hayrına olanlar yapılır, bu memlekete faydası olmayan şeylerden de vazgeçilir. Ama tekraren yine arz ediyorum ki, öldürmekle bir yere varmanız mümkün değildir.

ERDOĞAN BAKKALBAŞI (Konya) — Kime söylüyorsun?..

FKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Kime söyleyecek, AP'ye söylüyor.

ERDOĞAN BAKKALBAŞI (Konya) — Her iki taraftan öldürenleri söyle...

ALİ OĞUZ (Devamla) — Öldürenlerin de bir yere varması mümkün değildir. Sizden olanları öldürenlerin de bir yere varması mümkün değildir. Çünkü, her iki tarafın birbirine bilerek ve kıyasıyla teşvikleriyle bu manzara ortaya çıkmıştır. Bugün zaman zaman «Gelin barışalım, sulh olalım, iç harpten vazgeçelim. İç harp başlatılmıştır, yok durdurulmuştur.» sözleri, bunları kimlerin tezgâhladığını çok güzel ortaya koymaktadır.

Dost acı söyler; ama gerçek bu sevgili kardeşlerim. Biz inanıyoruz ki, anarşinin tek sebebi, bu memleketin evladının birbirini sevmeyecek noktaya getirilmesidir. Açık ifadesiyle, maneviyatsızlıktır. Ben inanıyorum ki, Allah'tan korkan bir insan başkasını kolay kolay öldüremez; ama Allahsızlık teşvik edilirse, zhiaksızlık teşvik edilirse, ataist görüşler teşvik edilirse, Allahsız komünizm teşvik edilirse, bu memlekette birbirini öldürenler her gün artacaktır; bundan hiç kuşkunuz olmasın. Şunu da açıkça ilan ediyorum ki, milletlerarası istatistiklerin mahiyetlerini iyice tetkik edip bakın; bir Sudi Arabistan'da adam öldürme vakası, altı sene içerisinde bir tanedir ve öldürdüğü gün de öldürülmüştür; ama çok medeni memleketler diye övülen büyük memleketlerde anarşi ve soygun had safhadadır.

Hatırlayacaksınız, Amerika'da bir kaç saatlik elektrik kesilmesi, binlerce dükkânın soyulup, tahrip edilmesine ve gasbedilmesine sebebiyet vermiştir. İşte, medeniyet denilen, huzur getirecek zannedilen şey böyle tezahür edip ortaya çıkmaktadır.

Sol memleketlerde niye olmuyor?.. Ben, solcu, sosyalist ve komünist geçinip de duvarlara bu sloganları yazan gençlere huzurunuzda hitap ediyorum ki, onlar sosyalist memleketlerin halini iyice tetkik etsinler. Bu duvarlara yazdıkları yazıyı bir Bulgaristan'da bir Rusya'da yazmaları mümkün değildir. Fırçası daha elinden düşmeden adamı beyninden vururlar ve bunu yazamaz. Çünkü, zaten ortada muhalefet de yoktur. Bir muhalefet partisi olarak ortaya bir şey koymak da mümkün değildir, duvarlara kendi isteği istikametinde bir şeyler karalamak da mümkün değildir.

İşte; «Hürriyet hürriyet» diye bağırınların özlükleri o rejim bir gün gelip yerleştiğinde, aradıkları o hürriyeti bulamayacaklar ve ancak yapık'larına pişman olacaklardır.

Biz yine inanıyoruz ki, moda adı altında getirilen çiplaklık ve mülli gelişimize faydası olacak zannıyla getirilen içki ve dışardan sipariş edip onun eliyle memleketi sarhoş etme gayretleri de ancak asayiş, anarşiyi daha çok artıracaktır. Sen, kendi imal ettiğin biran yetmiyormuş gibi, elin Avrupasının getirip de hayvanların yemi olan arpanın suyunu milyonlarca litre bu millete içirirsen ve her yıl da yüzlerce milyon parayı çantasına kor gönderirsen; biradan başlattığın sarhoşluğu, yarın rakı, şarap mertebesine kadar getirme gayreti içerisinde olursan, radyodan «için» diye de boyuna reklamla teşvikçisi olursan, bu mem-

lekette sarhoşun yaptığını da, yabancı ideolojilerin yaptığını da, akılsız, ahlaksız, maneviyatsızların yaptığını da örlemen mümkün olmayacaktır. Boşa uğramış olacaksınız; çünkü o kurulan meyhanelerde, o çıplaklığın hâkim olduğu ve ahlak ve namusun perişan edildiği yerlerde her gün bu kötü hadiseler olacaktır.

«Ekonomik meseleler temel yapıdır.» deyip, burada fetva kesen arkadaşlarıma söylüyorum: Avrupa'da bugün suç ve suçluluk ahaliliğine gelişmiştir. Orada ekonomi bir hayli gelişmiştir; zengindir, adam her ferdine iş buluyor, hatta hususi araba da verebiliyor, dışardan gelen beş milyon işçi meyhanında bir milyon da Türk işçisini çalıştırabiliyor; ama anarşinin kökünü kesememiş, bakmız, uğraşp duruyor.

Demek ki, ekonomi, bir cemiyetin temel meselesi değildir ve onu müreffeh kılmak için bir sebep de değildir. Ekonomik bakımdan ne kadar gelişseniz gelişin, onun yanında manevi gelişmeyi temin edemezsiniz; hususi arabası da olsa, işi de olsa, emekliliği de olsa, her türlü imkânları temin edilmiş de olsa; o, banka soyacaktır, o, adam kaçıracaktır, o, anarşik örgütlerini kuracaktır ve o, işverenler sendikasının reisini de alıp götürülecektir, genel sekreterini de alıp götürülecektir ve onu da öldürecektir. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

Muhterem arkadaşlarım,

Şunu tespit etmek lazım ki, materyalist görüşten, maddeci görüşten insanlara hayır gelmez. Eğer her şeyin başı maneviyat ve ahlak olursa, biz inaniyoruz ki, bunlar tedricen dahi olsa, bir noktada azalacaktır.

Siz eğer, maddi meselelerin, halledilmesiyle veya zabata gücüyle bu meseleleri halledeceğinizi zannediyorsanız, yanlıyorsunuz. Bu memleketin 42 milyon evladının başına birer polis dikerseniz, o diktiğiniz 42 milyon polisin de başına yine bir polis dikmek ihtiyacını duyacaksınız. Ama biz inaniyoruz ki, siz manevi polis onun kalbine, beynine dikerseniz, bu meseleler bir gün gelip sönecektir. Ama bununla, bu memleketin evladını aç bırakın demek istemiyorum. Her şeyden evvel manevi kalkınmamızın yanında, hiç kimseye muhtaç olmayacağımız ve herkesten üstün olacağımız seviyede ekonomik kalkınmamızı da yapacaksınız; hatta milli savunma ile ilgili, hatta harp sanayi ile ilgili faaliyetiniz ve kalkınmanız o derece olacak ki, değil sizinle bir mücadeleye girmek, size yanılmaya bile kimsenin cesareti olmayacak. Ecdat bu idi, işte bu hâller içerisinde, bu duygular içe-

risinde Hazar'dan, Viyana kaplarına kadar gidip, hakkı tescil etti.

FEVZİ HAKKI ESATOĞLU (İstanbul) — Edirne'ye kadar nasıl geldiler?

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım;

«Herkesin düşündüğünü söylemesine biz tahammül ederiz. Biz, burada özgürlüğün müdafileriyiz» gibi bir görüntü içerisinde olmak hiç kimseye bir şey kazandırmaz. Manzaramız odur ki; siz konuşurken burada sabırla dinleyenler kürsüye çıkıp konuşurken gücünüzün yettiği kadar mani olma gayreti içerisinde olursanız, sizin fikre saygılı olduğunuzu iddia etmeniz mümkün olmaz. Onun için her şeyden evvel, tahammüllü olmaya mecbursunuz, söylenenleri dinlemeye mecbursunuz; çünkü bu meseleleri gönül birliği ile elbirliği ile halledeceğiz.

Sosyalizmi, sanki sizin icadınızmış gibi bir hava içerisinde ortaya koyup, bu memleketi kurtaracak sosyalist görüşmüş gibi bir hava içerisinde oldunuz.

Kapitalist görüş, seneler senesi bu milleti perişan etti; zengini her gün biraz daha zengin etti, fakiri de dayanılmayacak şekilde ateşten bir gömlek gibi pahalılığın içine attı. Belli zümreleri zengin etti, akrabayı taalluğu zengin etti, her mahalde 4 - 5 milyon yetiştirdi, Tekirdağ'dan Kızılkale'ne kadar fabrikaları olanlara birer fabrika daha verdi; ama memlekete bir şey kazandırmadı.

Sizin sosyalist görüşünüzün dünyadaki tatbikatına da şöyle bir göz atmanızı tavsiye ederim. 1917'lerde Rusya'da ve ondan sonra Avrupa'nın birçok memleketlerinde hâkim olan sosyalist görüş; bugün insan hürriyetine ve insanın yaşamasına, imancına, çalışmasına, mülkiyetine, hatta her şeyine müdahale eden bu görüş, tam bir kapalı hapisane hayatını getirdi.

Bugün eğer Kafkasya'dan şöyle bir aralamak mümkün olsa denirperdeyi, bütün Rus halkı Anadolu'nun bağrına akar. Trabzon'un Araklı kazasına gelip sığınan pilot, ekmeğe parası için gelmedi ki, karnı aç olduğu için de gelmedi; ne diyordu? «Bana ilica hakkı tanıyın, hürriyet hakkı tanıyın» diyordu.

Boğaz'ın soğuk sularından geçip giden gemiden ölümü pahasına kendisini o soğuk sulara atan tayfa, ekmeğe için, karnı aç olduğu için atıyor, hürriyeti için atıyor.

Buğaristan'dan geçerken bir selâm verdiğiniziz Türk, «Aman benim yanına yaklaşma, başım derde

girer, git işine» diyor. Ne diyor bu sistemlerin içerisinde? Sistemler insanlara huzur getirmiyor da onun için.

Sizin tarif ettiğiniz sosyalist görüş, kendi icadınız değildir; dünyada bunların benzerleri vardır; binlerce insanın kanı pahasına Irak'ta yerine oturmamıştır; Suriye'de her gün tahribatına devam ediyor; Mısır'da otuz bin insanı geldiği gün tevkif etti ve üniversite profesörlerinden çok mümtaz insanları astı, öldürdü; ama hâlâ o sosyalist sistem orada da yerine oturmazdı, huzursuzluk devam ediyor; halkına da refah ve saadet getirmemiştir.

Onun için endişemiz odur ki, sizin demokratik yoldan geçerek getireceğinizi söylediğiniz sosyalizm, bir gün, korkarım sizin boyunuzu aşan daha tehlikeli boyutlara ve hedeflere gitmesin. Temennimiz budur.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sosyalizm değil, sol; öğren bunları.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Renksiz görüş hakkında da lütfen...

ALİ OĞUZ (Devamla) — Muhterem kardeşlerim;

Gençleri sola teşvik etmekle, memleketi ayrı ayrı kamlara bölmekle veya birbirini öldürecek noktaya getirmekle hiç bir şey elde edilemez. Bizim kanaatimiz odur ki, yabancı akımların, dışardan gelen sosyal hastalıkların hepsine «dur» diyerek, onun yerine kardeşliği ve onun yerine bu milletin birbirini sevmeye duyularını, muharebe ve eylem yerine karşılıklı muhabbeti hâkim kıldığımız gün, bu memlekette şu araştırma mevzuu yaptığımız, şu umumi müzakere mevzuu yaptığımız eylemler ve kanlı olaylar, öldürme vakaları mutlaka kalkacaktır.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (AP ve MSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ali Oğuz.

Sayın üyeler; bir yeterlik önergesi vardır, okunup gerekli işlem yapılacaktır.

Sayın Başkanlığa

Genel görüşmenin yeterliliğinin oylanmasını öneririm.

Saygılarımla.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Hüsamettin Çelebi

BAŞKAN — Önerge aleyhine söz isteyen sayın üye var mı?..

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Var efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Demir Yüce.

Efendim, söz isteyen sayın üyeleri de arz ediyim: Sayın Lütfi Doğan, Sayın Refet Rendeci, Sayın Sadi İrmak, Sayın Ahmet Remzi Hatip, Sayın Nejat Sarlıcah.

Buyurun Sayın Yüce.

AHMET DEMİR YÜCE (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım;

Antalya Senatörü Sayın Reşat Oğuz ve arkadaşlarının vermiş olduğu, «Anarşik olaylar ve öğretim özgürlüğü» konusunun bir genel görüşme mevzuu yapılarak, Senatoda enliğine, derinliğine görüşülmesinde büyük faydalar hâsıl olmuştur.

Burada fikirler söylendikçe, bir noktaya gelebilmemiz ihtimali daha kuvvetle belirmektedir. Bundan evvel vaki görüşmelerde hatipler, kendi siyasi görüşlerine göre mesleği ikame etmekte direnmişler ve Türkiye'de hangi kampa mensup olursa olsun, Türk gençliğinin ölmesinden azap duyulduğunun müstereken bu çatı altında haykırılması noktasına gelmemiştir. Her iki kampa mensup olduğu iddia edilen Türkiye'de bir vakiadır ki, insanların birbirlerini öldürmesinde bir tutanmış içerisinde bulunan anarşi, burada, müsterek bir ifade ile telim edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisinin hatibi, teatral bir eda içerisinde bir Danton edasıyla sanki... (CHP sıralarından «Aynı durumdasın» sesleri)

AHMET DEMİR YÜCE (Devamla) — Türkiye'de faşizmi ve komünizmi aynı noktada telim etmek noktasına gelmesi icap eden Senatoda bu akımı ortadan kaldıracak ithamkâr bir konuşma yapmış ve karşısında bulunduğu fikir insanlarına; bir noktaya gelmesi icap ettiği noktada, «Ey gafililer» diye hitap ederek, ortabığı bozmuştur. Binaenaleyh, bu güzel havayı yaratmaya ve kardeşliği ilan etmeye matuf konuşmalar rayına girmişken, bundan sonra konuşacakların da bu havayı yaratacakları muhakkakken ve bu memlekette Başbakanlık yapmış olan, fevkalade üstün bir insan olarak Atatürkçülüğe sahip olacak bir Sadi İrmak da konuşacakken, ona mani olmamak için bu önergeye kıfat etmemenizi istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Demir Yüce.

İMADETTİN ELMAS (Çanakkale) — Lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, lehinde söz vermek imkânımız yok. Müsaade buyurun efendim. Yalnız aleyhinde bir sayın üyeye söz verdim

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir.

Bu suretle genel görüşme bitmiştir.

Sayın üyeler;

Başkanlık Divanınca çoğunluğun olmadığı kanaati da vardır. Kalan süre içerisinde herhangi bir ko-

nuyu görüşmemiz mümkün olmadığından, görüşmelerin bitirilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kararımız gereğince, 12 Ocak 1978 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.45

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sarıbrahimoğlu'nun, Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibinin mirasçılarına dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in yazılı cevabı. (7/588)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Dışişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla.

Adana Senatörü

Kemal Sarıbrahimoğlu

Dışişleri Bakanlığına yönelttiğim yazılı soruya verilen 161.355 sayılı cevapta, Beyrut'ta menfur eller tarafından katledilen görev kurbanı ve Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibi Oktay Cirit'e aile ve mirasçılarının yapılacak yardım hakkında herhangi bir açıklama mevcut değildir.

Bu susuşun sebebi nedir?

TC

Dışişleri Bakanlığa 5 . 1 . 1978
Araştırma ve Siyaset
Planlama Gn. Md.
Sayı : 60/6/6-1

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 30 . 9 . 1977 tarih ve 3342-8254-7/514 sayılı yazıları.

1. Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Sayın Kemâl Sarıbrahimoğlu tarafından Bakanlığımıza tevcih edilen soruya ait cevabım ilişikte takdim kılınmıştır. Cevabın Sayın Sarıbrahimoğlu'na iletilmesini saygı ile müsaadelerine sunarım.

2. Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üyesi Sayın Fethi Çelikbaş'ın ilgede kayıtlı yazılarında bahis konusu edilen yazılı sorusu ise Bakanlığımızın 5 . 10 . 1977 tarih ve SKYG/SKYD-5005-24 numaralı yazısı ile cevaplandırılmış bulunmaktadır.

Saygı ile bilgilerine sunarım.

İhsan Sabri Çağlayangil
Dışişleri Bakanı

Sayın Kemâl Sarıbrahimoğlu

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi

Bakanlığımıza tevcih buyurduğunuz yazılı sorunuza cevaben, şehit Başkâtip Oktar Cirit'in aile ve mirasçılarının yapılan yardımlar hakkındaki bilgileri aşağıda sunuyorum.

24 Ağustos 1977 tarihli ve 16037 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2096 sayılı Kanun ile vatan hizmeti tertibinden ve kaydı hayat şartıyla merhum Oktar Cirit'in eşine 1 500 TL sı çocuğuna ise 1 000 TL sı maaş başlanmıştır.

Ayrıca Oktar Cirit'in dul ve yetimlerine 1 Mart 1976 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı tarafından 2 888,25 TL. sı aylık bağlandığı anılan Genel Müdürlüğün 5 . 4 . 1976 tarih ve 20-4/46-693-090 sayılı yazısı ile Bakanlığımıza bildirilmiş bulunmaktadır.

Saygı ile bilgilerine sunarım.

İhsan Sabri Çağlayangil
Dışişleri Bakanı

2. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanlığınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, İzmit Körfezinde Kartal - Yalova hattına ilaveten yeni bir hat ihdası ile ilgili çalışmalara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un yazılı cevabı. (7/812)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delalet buyurulmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye
Prof. Fethi Çelikbaş

Petrol fiyatlarının bugün ve gelecekteki pahalılığı dikkate alınarak İzmit körfezinde Kartal - Yalova ferri hattına ilave olarak daha kısa mesafede bir hat daha ihdasının düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sorduğum yazılı soruya aldığım 21 Ekim 1977 tarihli cevapta yazının bir nüshasının da bilgi için Başbakanlığa gönderildiğini öğrenmiş bulunuyorum.

Ulaştırma Bakanının yazısı şöyle son bulmaktadır:

«İzmit körfezinde Kartal - Yalova hattına ilave yeni bir hat ihdası ile ilgili bulunan çalışmalar halen DPT Müsteşarlığınca sürdürülmekte ve Bakanlığımızda bu çalışmalar sonucuna intizar etmektedir.»

1. DPT Müsteşarlığınca sürdürülen bu çalışmalar halen ne safhada bulunmaktadır. Sonuç Ulaştırma Bakanlığına en geç hangi tarihte itikal ettirilebilecektir?

2. Hattın işletmeye açılması en geç ne zaman gerçekleştirilebilecektir?

TC

Başbakanlık
Parlamento ile İlişkiler
Müşavirliği
Sayı : 62150

5 . 1 . 1978

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 8 . 11 . 1977 tarih ve 13341-6009-7/812 sayılı ve 27 . 11 . 1977 tarih ve 13341-6009-7/812 sayılı yazılarınız.

Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın Sayın Başbakanımıza yönelttiği «İzmit körfezinde Kartal - Yalova hattına ilave yeni bir hat ihdası ile ilgili çalışmalar hakkındaki yazılı soru önergesine Başbakan adına cevabımız ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğini saygı ile arz ederim.

Ekrem Ceyhan
Devlet Bakanı

İzmit körfezinde, Kartal - Yalova hattına ilave ikinci bir hat açılması ile ilgili çalışmalar geçen yıllarda başlamış olup, körfezin durumu, yeni bir hat açılmasına gerek olup olmadığı, açılacak hattın han-

gi noktalar arasında olabileceği bu noktaların ana yollarla bağlantıları, geri yavaşma yerlerinin tespiti, yolcu ve trafik tahminleri gibi böyle bir projeyi oluşturacak bütün ayrıntılar Devlet Planlama Teşkilatına itikal ettirilmiştir.

Körfezde açılacak yeni hat Eskişehir - Topcular arasında olacak ve bu noktalardaki araba vapuru yavaşma yerleri, Bayındırlık Bakanlığı Limanlar İnşaat Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilecek ve hat işletmeciliği Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yapılacaktır.

Bayındırlık Bakanlığı Limanlar İnşaatı Genel Müdürlüğü'nün 1978 yılı yatırım programında bu konu teknik etüt olarak yer almış olup, teknik etütler biter bitmez kuruluşun inşaata başlayabilmesi imkân dahiline girmiş olacaktır.

Araba vapuru yavaşma yerlerinin inşaatı devam ederken, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından gerekli bağlantı yolları sağlanacak ve Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğü bu hatta çalışacak en uygun gemi tipi seçimini tamamlayıp Devlet Planlama Teşkilatına bildirecektir.

3. — Cumhuriyet Senatosu Kahramanmaraş Üyesi Rıza Akgün'ün, Kahramanmaraş Sağlık Müdürlüğünce 21 . 7 . 1977 tarihinde memur alınması için yapılan imtihana dair soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek'in yazılı cevabı. (7/821)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına ön olmanızı dilerim.

Kahramanmaraş Senatörü
Rıza Akgün

Soru :

Kahramanmaraş Sağlık Müdürlüğünce 21 . 7 . 1977 tarihlerinde memur alınması için usuline uygun ve tutarsız imtihan komisyonu nezaretinde yapılan imtihanda birtakım gençlerin kazandığı örnek «Fevzi-paşa Mahallesi Kale Caddesi No. : 39 da oturan Gülseren Demir» halde ve kendisine 3674 genel evrak Sağlık Müdürlüğünün yazıları ile bildirildiği halde Devlet memuriyet imtihanını kazanan bu gençler bütün başvurularına rağmen bugüne kadar bir türlü memuriyete alınmamıştır.

1. İmtihani kazanan bu gençlerin ne sebeple memuriyete alınmadığının?

2. İfade edilen duruma göre imtihan Bakanlıkça geçersiz sayılmış bunun sebebi ve gerekçesi nedir?

3. En geç hangi tarihte bu gençlere memuriyete alınacaktır?

Bu hususta gerekli bilgi verilmesini?

TC

Sağlık ve Sosyal Yardım

Bakanlığı

Bakan

Konu : Kahramanmaraş Senatörü
Rıza Akgün'ün yazılı soru önergesi
Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı

İlgi : 17.11.1977 tarih ve Kanunlar Md. lüğü
13588 - 6047 - 7/821 sayılı yazımız.

Kahramanmaraş ilinde 21 . 7 . 1977 tarihinde yapılan sınavı 3 memur, 1 teknisyen, 7 hademe (hasta bakıcı) 2 şoför adayı kazanmışlardır.

Bakanlık 29 . 7 . 1977 tarihinde memur alma işlemlerini bir düzene koymak üzere bütün illerde durdurduğundan Kahramanmaraş'da da sınavı kazanan adaylar bir süre memuriyete alınamamışlardır. Ancak 9 . 11 . 1977 tarihinde 5 ve 8 . 12 . 1977 tarihinde de 19 kadronun kullanılması izni Kahramanmaraş Valiliğine verilmiş bulunmaktadır. Bu durumda evvelce sınavı kazanan adayların vazifeye başlamalarında her hangi bir engel kalmamıştır.

Durumu Senatomuz Kahramanmaraş üyesi Sayın Rıza Akgün'e duyurulmak üzere arz ederim.
Saygılarımla.

Cengiz Gökçek

Sağlık ve Sosyal Yardım

Bakanı

4. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Muzaffer Şamiloğlu'nun, 1976 - 1977 yıllarında Kars İli süt üreticilerine ne kadar süt avansı gönderildiğine ve Kars Süt Fabrikasının kâr ve zarar miktarının ne olduğuna dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Fehim Adak'ın yazılı cevabı. (7/841)

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Süt Endüstrisi Genel Müdürlüğüne 1976 ve 1977 yıllarında Kars'taki süt üreticilerine ne miktarda süt avansı gönderilip, dağıtıldığının Kars Süt Fabrikasının sözü edilen yıllarda ki kâr ve zarar miktarlarının yazılı olarak Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla. 22 . 12 . 1977

C. Senatosu Kars Üyesi
Muzaffer Şamiloğlu

T. C.

Gıda - Tarım ve Hayvancılık

6 . 11 . 1978

Bakanlığı

Müsteşarlık

Sayı : 1843

Konu : Kars Süt ve Mamül Fab.
Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına,

İlgi : Kanunlar Müdürlüğü 13893 - 6123 - 7/841 sayılı ve 27.12.1977 sayılı yazı.

İlgi yazıda Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kars Süt ve Mamülleri Sanayii Müessesesi hakkında bazı hususlar sorulmaktadır. 1977 yılı blançoları henüz çıkarılmamıştır. Çalışmalar devam etmektedir.

Adı geçen Kurumun 1977 yılı blançoları çıkarıldıktan sonra istenilen bilgilerin sunulacağını arz ederim. 9.1.1978

Fehim Adak

Gıda - Tarım ve Hayvancılık
Bakanı

5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Muzaffer Şamiloğlu'nun, 1977 - 1978 kış mevsimi için Kars iline tahsis edilen kömür miktarı ile bunun ne kadarının yakacak sahiplerine verildiğine dair soru önergesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kâmran İnan'ın yazılı cevabı. (7/845)

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

1977 - 1978 Kış mevsimi için Kars iline tahsis edilen yakacak kömür cins ve miktarlarının; bugüne kadar sevk edilen yakacak kömür ve miktarlarının, para yatıran ihtiyaç sahipleri adedi ile bunlardan ne kadarının bugüne kadar yakacak kömürlerini aldıklarının yazılı olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla.

22 . 12 . 1977

C. Senatosu Kars Üyesi
Muzaffer Şamiloğlu

TC

Enerji ve Tabii Kaynaklar

4 . 1 . 1978

Bakanlığı

Sayı : 112-115/052.2-18/1792

Konu : Sayın Muzaffer Şamiloğlu'nun yazılı soru önergesi hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 27 . 12 . 1977 tarih ve 13895-6120-7/845 sayılı yazıları.

İgide kayıtlı yazıları ekinde Bakanhğımıza itikal ettirilen Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Muzaffer Şamiloğlu'nun «1977 - 1978 kış mevsimi için Kars iline tahsis ve sevk edilen kömür cins ve miktarlarına dair» yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Derin saygılarımla arz ederim.

Kâmrân İnan
Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakam

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sayın Muzaffer Şamiloğlu'nun, «1977 - 1978 Kış Mevsimi İçin Kars İline Tahsis ve Sevk Edilen Kömür Cins ve Miktarına Dair» Yazılı Soru Önergesinin Cevabıdır
Soru :

1977 - 1978 kış mevsimi için Kars iline tahsis edilen yakacak kömür cins ve miktarlarının; bugüne kadar sevk edilen yakacak kömür ve miktarlarının, para yatıran ihtiyaç sahipleri adedi ile bunlardan ne kadarının bugüne kadar yakacak kömürlerini aldıklarının cevaplandırılmasını rica ederim.

Cevap :

Kars iline 1977 - 1978 teshin yılında Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun istihsal ettiği kömürlerden 11 000 ton Tunçbilek, 7 000 ton Balkaya linyiti

olmak üzere 18 000 ton linyit tahsisi yapılmış, bilahara ek tahsisle bu miktar 22 800 tona yükseltilmiştir.

Kars'ın iklim şartlarının ağırlığı gözönünde tutularak, sanayiın kok ihtiyacına rağmen 10 000 ton kok tahsis edilmiş, ayrıca 3 200 ton ek tahsis yapılmıştır.

Doğu illerinin Şırnak kömür ocağına yakınlığı dolayısıyla, ihtiyaçlarının karşılanmasında bu cins yakıtta da yer verilmesinin ekonomik olacağı görüşünden hareketle, Kars'a 10 000 ton da Şırnak kömürü tahsis edilmiştir.

Yukarıda arz edilen toplam 46 000 ton yakacak kömür tahsisine karşılık 22 . 12 . 1977 tarihi itibarıyla Kars iline, 4 510 ton kök, 8 407 ton Tunçbilek, 1 137 ton Balkaya, 521 ton Sütkans ve 7 501 ton Şırnak kömürü olmak üzere toplam 22 076 ton kömür sevk edilmiş olup, sevkiyata devam edilmektedir.

Tahsisler, talep sahiplerine birer ton kömür verilmesi esasına göre yapılmış bulunmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Kâmrân İnan
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

15 NCI BİRLEŞİM

10 . 1 . 1978 Salı

Saat : 15.00

I

A — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — TBMM Kitaplık Karma Komisyonuna üye seçimi.

2. — Anayasa Mahkemesinde açık bulunan bir yedek üyeliğe Cumhuriyet Senatosunca yapılacak seçimde uygulanacak usul hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (29/1317) (S. Sayısı : 728) (Dağıtma tarihi : 5 . 1 . 1978)

B — İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim özgülüğü konusunda bir Genel Görüşme açılmasına dair önermeleri. (8/5)

2. — Cumhuriyet Senatosu Trabzon Üyesi Hasan Güven ve arkadaşlarının, köy elektrifikasyon sorunu hakkında genel görüşme açılmasına dair önermeleri. (8/7)

3. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Saraylar ve Yalova'daki Termalde Meclise bağlı tesisler hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanından sözlü sorusu. (6/87) (Gündeme giriş tarihi : 27 . 12 . 1977)

4. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi Ali Cüceoğlu'nun, eski Meclis binasının Cumhuriyet Senatosuna tahsisi hususunda ne düşünüldüğüne dair Cumhuriyet Senatosu Başkanından sözlü sorusu. (6/90) (Gündeme giriş tarihi : 10 . 1 . 1978)

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, yurt dışındaki bir doktor öğrencinin askerlik durumuna dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/67) (Veriliş tarihi : 31 . 3 . 1976)

6. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, kurulması düşünülen alkaloid fabrikasına dair Başbakanın sözlü sorusu. (6/69) (Veriliş tarihi : 27 . 4 . 1976)

7. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Mehmet Ali Arıkan'ın, Mardin Vilayetinde yapılan bir düğüne dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/58) (Gündeme giriş tarihi : 15 . 3 . 1977)

8. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, bir tekstil anonim şirketinin, teşvik belgesine uygun olarak ithal etmek istediği İsviçre mamulü makinelere dair Sanayi ve Teknoloji Bakanından sözlü sorusu. (6/65) (Gündeme giriş tarihi : 22 . 3 . 1977)

9. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuza'ın, Köy-Koop'un ithal ettiği traktörlere dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu. (6/77) (Gündeme giriş tarihi : 29 . 3 . 1977)

10. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Mehmet Ali Arıkan'ın, Ankara'nın Altındağ İlçesi Türk - İş Blokları semtinde cereyan eden hadiselere dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/78) (Gündeme giriş tarihi : 9 . 8 . 1977)

11. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün, öğrenim çağındaki gençliğin içinde bulunduğu duruma dair Başbakanın sözlü sorusu. (6/79) (Gündeme giriş tarihi : 9 . 8 . 1977)

12. — Cumhuriyet Senatosu Kütahya Üyesi Osman Albayrak'ın, 26 Haziran tarihli gazetelerde yayınlanan «Bir habere ilişkin fotoğrafa» dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/80) (Gündeme giriş tarihi : 9 . 8 . 1977)

13. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Sadettin Demirayak'ın, Aydın Belediye Başkanına dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/82) (Gündeme giriş tarihi : 18 . 10 . 1977)

14. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Akıp Aksaç'ın, Kırşehir İlinde, 1977 yılında buğday mahsulüne arız olan «Kınacık» hastalığına dair Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanından sözlü sorusu. (6/83) (Gündeme giriş tarihi : 25.10.1977)

15. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Sadettin Demirayak'ın, Aydın ilinin Kuşadası ilçesindeki bir çay bahçesine dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu. (6/84) (Gündeme giriş tarihi : 25 . 10 . 1977)

16. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde meydana gelen depremler için sarfedilen para miktarının ne olduğuna dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu. (6/85) (Gündeme giriş tarihi: 1 . 11 . 1977)

17. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Uğur Alacakaptan'ın, 24 Ekim 1977 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yayımlanan «1599 sayılı Tabanca» başlıklı yazıya dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/86) (Gündeme giriş tarihi : 8 . 11 . 1977)

18. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şebip Karamullaoglu'nun, Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısına dair Başbakan'dan sözlü sorusu. (66/88) (Gündeme giriş tarihi : 20.12.1977)

19. — Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi Mukbil Abay'ın, Konya İlinin Güney bölgesindeki üzüm üreticilerinin durumuna dair Gıda - Tarım ve Hayvancılık ve Gümrük ve Tekel Bakanlarından sözlü sorusu. (6/89) (Gündeme giriş tarihi : 3.1.1978)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A — HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B — TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK

İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)

3. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zi Ünsal'ın, Keban Barajı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/50)

4. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)

5. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın ithal edilen bükisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)

6. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki YSE ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)

7. — Başbakanlığa bağlı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından hazırlanmış olan yönetmelik hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/16) (S. Sayısı : 688) (Dağıtma tarihi : 28 . 3 . 1977)

8. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdolunan Kredi Andlaşması konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/23) (S. Sayısı : 702) (Dağıtma tarihi : 14 . 4 . 1977)

9. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtımı, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704) (Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1977)

10. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)

11. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zi Ünsal'ın, TC Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/69)

13. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)

14. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)

15. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)

16. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'in, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)

17. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)

18. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)

19. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, TKİ. Şark Linyitleri Aşkale İşletmesine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/76)

20. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Kamu İktisadi Teşebbüsleri üzerindeki denetimin etkinliği, mahiyet ve şümulü hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/77)

21. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın, Van - Muradiye - Çaldıran ve Erciş yörelerinde husule gelen deprem dolayısıyla yapılan yardımlara, inşa edilen konutlara ve bu hususta meydana geldiği söylenen suiistimallere dair Araştırma önergesi. (10/78)

22. — Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Abdullah Köseoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/852) (S. Sayısı : 706) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

23. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/853) (S. Sayısı : 707) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

24. — Cumhuriyet Senatosu Afyonkarahisar Üyesi Mustafa Çelik'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/842) (S. Sayısı : 708) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

25. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/817) (S. Sayısı : 709) (Dağıtma Tarihi : 5.12.1977)

26. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/854) (S. Sayısı : 710) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

27. — Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi Recai Kocaman'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/813) (S. Sayısı : 711) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

28. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Lütfi Doğan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/791) (S. Sayısı : 712) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

29. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Sabahattin Özbek'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/755) (S. Sayısı : 713) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

30. — Cumhuriyet Senatosu Gümüşhane Üyesi Ömer Naci Bozkurt'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/756) (S. Sayısı : 714) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

31. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Sıtkı Yırcalı'nın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/731) (S. Sayısı : 715) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

32. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1132) (S. Sayısı : 716) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

33. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Se-

natosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/619) (S. Sayısı : 717) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

34. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/986) (S. Sayısı : 718) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

35. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1130) (S. Sayısı : 719) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

36. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/666) (S. Sayısı : 720) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

37. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/620) (S. Sayısı : 721) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

38. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Emanullah Çelebi'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/649) (S. Sayısı : 722) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

39. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/651) (S. Sayısı : 723) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

40. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/650) (S. Sayısı : 724) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

41. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Turhan Kapanlı, Kocaeli Üyesi Lütfi Tokoğlu ve Afyonkarahisar Üyesi Ahmet Karayigit'in yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1068) (S. Sayısı : 725) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

42. — Cumhuriyet Senatosu Niğde Üyesi Abdullah Emre İleri'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/956) (S. Sayısı : 726) (Dağıtma Tarihi: 9.12.1977)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER
B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

Anayasa Mahkemesinde Açık Bulunan Bir Yedek Üyeliğe Cumhuriyet Senatosunca Yapılacak Seçimde Uygulanacak Usul Hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu. (29/1317) (1)

(1) Komisyon raporu sıra sayısının sonuna konmuştur.

ANAYASA MAHKEMESİNE C. SENATOSUNCA BİR YEDEK ÜYE SEÇİMİ İLE İLGİLİ NOT

Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi ile ilgili bugünkü konunun evveliyatı 1968 yılında başlamaktadır.

1962 yılında Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Senatosunca seçilen bir yedek üyelik 1968 yılında boşalmış ve bu tarihte yeniden bir yedek üye seçilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

1968 yılında seçilmesi gereken yedek üyenin seçimi, Anayasa 145, 44 No. lu Kanunun 3 ve 5 nci maddeleri ve İçtüzüğü'nün 114 nci maddelerine göre yapılması gerekiyordu.

Konu ilk defa 20 . 2 . 1969 tarihli 37 nci Birleşim gündemine girdi.

Ancak seçim için ilk tur oylama 20 . 5 . 1969 tarihli 64 ncü Birleşimde yapıldı ve gerekli çoğunluk sağlanamadı. Daha sonra dokuz ayrı birleşimde dokuz tur daha yapılmış ve toplam bu 10 turda gerekli çoğunluk sağlanıp bir yedek üye seçilememiştir. Bu seçim turlarının 10 ncusu ve sonuncusu 16 . 11 . 1971 tarihli 4 ncü Birleşimde yapılmıştır.

Konu bu safhada iken 20 Eylül 1971 gün ve 1488 sayılı Yasa ile Anayasanın 145 nci maddesi değiştirilmiştir. Buna göre : Md : 145 ilk fıkra «Yasama Meclisince yapılacak seçimlerde adaylığa başvurma ve seçim esas ve usulleri kanunla düzenlenir» hükmü getirilmiştir.

Anayasadaki bu değişiklikten sonra o tarihte C. Senatosu Başkanvekili bulunan Sayın Hayri Mumcuoğlu 7 . 12 . 1971 tarihli 8 nci Birleşimde, o Birleşimi yöneten Başkanvekili sıfatıyla bu konuyu dile getirmiş ve «Anayasanın bu değişikliği karşısında eski adayların seçiminin yapılamayacağını, konunun gündemden çıkarılmasının uygun olacağını» ifade ederek oylamış ve gündemden çıkarılmıştır. (Bak. C. Senatosu Tutanak Dergisi = Toplantı : 11, Cilt : 1, Sayfa : 116)

Konu, 7 . 3 . 1973 tarihli ve 1697 No. lu «Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden seçilecek asıl ve yedek üyelikler için adaylığa başvurma, Seçim Esas ve Usulü Hakkında Kanun» un yürürlüğe girmesine kadar bu halde kalmış ve herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Adı geçen 1697 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte konunun yeniden canlandırılıp işlemlerin yürütülmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Bu nedenle ilk olarak, aradan uzun bir zamanın geçmiş olması düşünülerek Anayasa Mahkemesindeki 1 yedek üye sayısının yanında asıl üyelik bakımından da Senatoya düşen Kontenjanda bir değişme olup olmadığı Bakanlığımızın 3 . 4 . 1973 tarih ve 1317 sayılı yazısı ile Anayasa Mahkemesinden sorulmuştur.

Anayasa Mahkemesinin 5 . 4 . 1973 tarihli ve 361 sayılı yazılarında, Senatoya düşen Kontenjanda halen (1) yedek üyeliğin açık bulunduğu teyiden bildirilmiştir.

İşlemin yeniden yürütülmesine yeni bir ilan ve yeni adayların tespiti şeklinde başlanacaktı. Zira yürürlüğe giren 1697 No. lu Kanunun geçici maddesi «Halén Anayasa Mahkemesinde boş olan bir yedek üyelik için bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca yeniden ilan yapılır» hükmünü getirmiştir.

Bu nedenle eski adaylar dikkate alınmaksızın 9 . 4 . 1973 tarihinde Resmi Gazetede ilk ilan, 13 . 4 . 1973 tarihinde Resmi Gazetede ikinci ilan ve 13 . 4 . 1973 tarihinde de radyoda iki defa ilan yapılmıştır.

Bu ilanların sonucunda Anayasa Mahkemesi yedek üyeliği için müracaat eden 6 adayın isimleri ve özgeçmişleri 1697 sayılı Kanunun 3 nci maddesine göre işlem yapılmak üzere Başkanlığımızın 30 . 4 . 1973 tarih ve 1317 sayılı yazıları ile Anayasa ve Adalet Komisyonuna bildirilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonunun 23 . 5 . 1973 tarihli toplantısında 1697 No. lu Kanunun 3 nci maddesi gereğince ve gizli oyla boş (1) üyelik için 3 aday ismi tespit edildi.

Komisyonca tespit edilen bu üç aday ismini taşıyan listeler Genel Kurulda dağıtılmış ve konu da gündeme girmiştir. (29 . 5 . 1973 B : 69)

Konu gündemde iken bu üç adaydan Ahmet Çekemoğlu vefat etmiştir. Bir yedek üye seçimi ile ilgili işlemlerin bugüne kadar neticelendirilmemiş olmasının başlangıcı da işte bu ölüm olayı olmuştur.

12 . 2 . 1974 tarihli 28 nci Birleşimde Başkanlık makamında bulunan Sayın M. Ünal'dı «Komisyonların yeniden kurulmuş olması nedeniyle bazı konuların yeni komisyonca tekabülünü gerektirdiği, ayrıca vefat eden bir adayın yerine üçüncü bir adayın tespiti için Komisyona iade edilmiştir» demek suretiyle bu bir yedek üye seçimi işini gündemden çıkarmıştır. (Bak : Toplantı 13, C. Senatosu Tutanak Dergisi Cilt : 13, Sayfa : 460)

Gündemden çıkarılan bu konu bir gün sonra 13 . 2 . 1974 tarihli ve 1317 sayılı yazı ile Anayasa ve Adalet Komisyonuna iade edilmiştir. Bu iade yazısında «Komisyonca tespit edilen 3 aday üyeden Ahmet Çekemoğlu vefat ettiğinden bu hususta gereken işlemin yapılması» istenmekte idi.

16 Kasım 1977 ve 28 Aralık 1977 günlerinde toplanan Anayasa ve Adalet Komisyonu, Anayasa Mahkemesinde boş olan 1 yedek üyelik için yeniden başvuracaklar arasından 3 adayın seçilerek Genel Kurula arz edilmesine ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca daha önce başvuranlara da bir yazı ile durumun bildirilmesine karar vermiştir.

İÇİNDEKİLER

Belge Sıra No. :

1. 23 . 5 . 1973 tarihli Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanlığı tezkeresi.
2. Cumhuriyet Senatosu Başkanının muhtelif kurumlara yazdığı 19 . 9 . 1977 tarihli tezkere.
3. 18 . 11 . 1977 tarihli Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanlığı tezkeresi.
4. Cumhuriyet Senatosu Başkanının Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanlığına yazdığı 9 . 12 . 1977 tarihli tezkere.
5. Danıştayın 29 . 10 . 1977 tarihli görüşü.
6. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin 2 . 11 . 1977 tarihli görüşü.
7. Yargıtayın 1 . 11 . 1977 tarihli görüşü.
8. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesinin 2 . 11 . 1977 tarihli görüşü.
9. Hukuk Müşaviri Avukat Faik Ulusoy'un 8 . 12 . 1977 tarihli görüşü.
10. Anayasa ve Adalet Komisyonununun 28 . 12 . 1977 tarihli raporu.

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 1317 - 356
Karar No. : 48

23 . 5 . 1973

Yüksek Başkanlığa

İlgi : 30 Nisan 1973 tarihli ve 1317 sayılı yazıları.

Anayasa Mahkemesinin Cumhuriyet Senatosunca seçilecek (1) adet yedek üyelik için, Komisyonumuzun 23 Mayıs 1973 tarihli Birleşiminde (10 ve 9) üye hazır bulunduğu halde, gizli görüşme ve gizli oylama ile yapılan aday tespiti işleminde, en çok oyu alan ve aşağıda isimleri gösterilen (3) müracaat sahibinin Genel Kurulun tasviplerine arz edilmesi karar altına alınmıştır.

Saygı ile arz olunur.

Anayasa ve Adalet Komisyonu
Başkanı
Refet Rendeci

NASIR SAYDAM

M. SABRİ ÖZBEK

AHMET ÇEKEMOĞLU

(Kurumlara yazılmıştır)

19 . 9 . 1977

Anayasamızın 145 nci maddesi. Anayasa Mahkemesinin 2 asıl ve 1 yedek üyesini seçme hakkını Cumhuriyet Senatosuna tanımıştır.

20 Eylül 1971 gün ve 1488 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının bazı maddelerinin değiştirilmesi ve geçici maddeler eklenmesi sonucu, Anayasa Mahkemesine yasama meclislerince asıl ve yedek üye seçimi hakkında yeni bir kanuni düzenleme getirilmesi kabul edilmiştir.

Anayasanın bu amir hükmü karşısında. 7 Mart 1973 günlü ve 1697 sayılı Anayasa Mahkemesine yasama meclislerince seçilecek asıl ve yedek üyeler için adaylığa başvurma, seçim esas ve usulü hakkında kanun vazedilmiştir.

Anılan Kanunun Geçici Maddesi «Halen Anayasa Mahkemesinde boş olan 2 asıl ve 1 yedek üyelik için bu kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıklarınca yeniden ilan yapılır» hükmünü getirmektedir.

1697 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden hemen sonra Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Anayasa Mahkemesi Başkanlığından Cumhuriyet Senatosunca seçilmesi gereken üyeliklerin bildirilmesini istemiştir. 5 Nisan 1973 gün ve 361 sayılı yazı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Cumhuriyet Senatosunca seçilmesi gereken 1 yedek üyeliğin açık olduğunu bildirmiş, bunun üzerine Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı 9 ve 13 Eylül 1973 günlerinde Resmî Gazete, 13 Eylül 1973 günü de iki defa radyo ile ilan vererek adayların başvurularını duyurmuştur.

1697 sayılı Kanunun adaylığa başvurma için tanıdığı 15 gün sonunda başvuran 5 adayın belgelerini kapsayan dosya 30 Nisan 1973 günü Anayasa ve Adalet Komisyonuna gönderilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu 23 Mayıs 1973 günlü ve 48 sayılı kararıyla 3 aday seçtiğini Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına bildirmiştir.

Adayların tespit işlemi tamamlandığından, Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi Cumhuriyet Senatosunun 29 Mayıs 1973 günlü 69 ncu Birleşim gündemine girmiştir. Seçim için adayları gösteren liste de 31 Mayıs 1973 günü üyelere dağıtılmıştır.

Ancak, adaylardan birinin vefatının öğrenilmesi üzerine dosya, gereğinin yapılması için 13 Şubat 1974 günü 1317 sayılı yazı ile Anayasa ve Adalet Komisyonu'na gönderilmiştir. Bu güne kadar dosya üzerinde bir işlem yapılamamıştır.

Yukarıda geçmiş özetlenen 1697 sayılı Kanunun uygulanmasında anılan kanunda yer almayan bir sorun ortaya çıkmıştır.

Anayasa ve Adalet Komisyonu, vefat eden adayın yerine, daha önce başvuran adaylardan birini mi seçmeli, yoksa önceki başvuruları hükümsüz sayarak yeniden başvuracak adaylar arasından 3 adayı da yeniden seçme yolunu gitmelidir.

Bu konudaki düşüncelerinizi en geç 4 Kasım 1977 gününe kadar Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına bildirmenizi rica ederim.

Saygılarımla.

Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 119

18 . 11 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

İlgi : 13 . 12 . 1974 gün, 1317 sayılı ve 29 . 7 . 1977 gün, 1317 sayılı yazıları.

1. Komisyonumuz 16 . 11 . 1977 gününde toplanarak görüşmelere başlamış ve örneği aşağıda ikinci maddeye alınan önergeyi kabul etmiştir.

2. Önerge Örneği :

Sayın Başkanlığa

Bu konu ile ilgili olarak Cumhuriyet Senatosu Başkanı bazı kurumlardan görüşler almış ve fakat bu görüşlerden sonra herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 29 . 7 . 1977 tarihli yazılarına karşılık olarak yeniden aday saptanması konusunda bir işlem olup olmadığı sorulmalı, gelecek cevaptan sonra müzakerelere devam olunmalı.

Gerekli bilginin verilmesine müsaadelerinizi dilerim.
Saygılarımla.

İstanbul
F. Hakkı Esatoğlu
(İmza)

Anayasa ve Adalet Komisyonu
Başkanı
Zihni Betil

9 . 12 . 1977

Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanlığına

İlgi : 18 . 11 . 1977 gün ve 119 numaralı tezkereniz.

Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi konusunda evvelce yapılan işlemlere dair not eklidir. Komisyonunuzun çalışmalarına yardımcı olacağı düşüncesiyle kimi kuruluşlardan görüş istenmiş ve

- Danıştay Başkanlığından
- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığından
- Yargıtay Başkanlığından

d) Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi Dekanlığından alınan mütalaalar. Ayrıca Başkanlığa bağlı Hukuk Müşavirliğine atanması düşünülen Av. Faik Ulusoy'a konuyu inceleme görevi verilmiş, alınan cevap yukarıda değinilen görüşlerle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.
Saygılarımla.

Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

TC
Danıştay
Üçüncü Daire
Esas No. : 1977/1046
Karar No. : 1977/885
77/131891

29 . 10 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 19 . 9 . 1977 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 69-5890-13034 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosunca Anayasa Mahkemesine seçilecek üyelerin durumu ile ilgili düşünce isteği üzerine Danıştay Üçüncü Dairesince verilen 27 . 9 . 1977 günlü ve 885 sayılı karar ilişik olarak gönderilmiştir. Gereğinin lıfası saygıyla arz olunur.

Danıştay Başkanı
İsmail Hakkı Ülgen

TC
Danıştay
Üçüncü Daire
Esas No. : 1977/1046
Karar No. : 1977/885

Cumhuriyet Senatosunca Anayasa Mahkemesine seçilecek üyelerin durumu ile ilgili düşünce isteğini taşıyan Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 19 . 9 . 1977 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 69-5890-13304 sayılı yazısı okundu.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

521 sayılı Danıştay Kanununun 29 ncu maddesinin (C) bendi ile 50 nci maddesinin (C) bendinde Danıştayın, münhasıran Başbakanlıktan gönderilecek işler hakkında istişari nitelikte düşünce bildireceği hükümlenmiş olduğundan, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının isteminin bu nedenle incelenmesine olanak bulunmadığına ve dosyanın Birinci Başkanlığa sunulmasına 27 . 9 . 1977 gününde oy birliğiyle karar verildi.

Başkan V,
İhsan Öralay

Üye
Fikret Ungan

Üye
Yaşar Mermut

Üye
Cahit Ersen

Üye
Necati Aras

TC
İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Dekanlığı
Sayı : 3359

2 . 11 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliğine

İlgi : 19 . 9 . 1977 tarih ve 66/5890-13033 sayılı yazınız.

İlgi yazınız hakkında fakültemiz Anayasa Hukuku Kürsüsü Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Erdoğan Teziç'ten alınan mütalaa ilişikte sunulmuştur.

Keyfiyeti bildirir, saygılarımı sunarım.

Dekan
Prof. Dr. İlhan Akın

İlgi yazıda da anlaşılacağı gibi, 7 Mart 1973 gün ve 1697 sayılı yasanın 2 ve 3 ncü maddeleri uyarınca saptanan üç aday, son aşamada 29 Mayıs 1973 günü 1 yedek üyenin seçimi için Cumhuriyet Senatosu gündemine girmiştir.

Bu aşamada, adaylardan birinin vefat etmesi karşısında, Anayasa ve Adalet Komisyonunun, daha önce başvuran adaylardan birini seçerek eksikliği tamamlama yoluna gitmesi düşünülebilir. Zira 1697 sayılı Yasanın 3 ncü maddesinin 2 nci fıkrasına göre, komisyon daha önce başvuran adaylar hakkında gerekli gördüğü her türlü «tetkikatı» yapmış bulunmaktadır. Ancak, aradan geçen 4 yılı aşkın, hayli uzun sayılabilecek süre içinde, 1697 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde öngörülen koşullar daha önceden başvurmuş adaylar bakımından birtakım değişikliklere yol açmış olabilir. Sonradan, beklenmedik bir durumla karşılaşma olasılığı karşısında, 1697 sayılı Yasanın 2 ve 3 ncü maddelerinde öngörülen prosedürün yeniden işletilmesi yoluna gidilmesi yasanın amacına uygun olduğu kadar sağlıklı bir çözüm yolu olarak görülmektedir.

Sonuç : Anayasa ve Adalet Komisyonu, aradan geçen 4 yılı aşkın süreyi dikkate alarak, 1697 sayılı Yasanın amacına uygun bir biçimde, önceki başvuruları hükümsüz sayarak, yeniden başvuracak adaylar arasından üç adayı saptama yoluna gitmesi daha doğru olur kanısındayım.

Durumu saygılarımla sunarım.

Doç. Dr. Erdoğan Teziç

TC
Yargıtay
Birinci Başkanlığı
Sayı : 6185/7435

1 . 11 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği Kararlar Müdürlüğü 70/5890-13034 sayılı yazı.

İlgide sözü geçen, Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçimi hakkındaki konu, 1697 sayılı Yasanın 3 ncü maddesinin 3 ncü fıkrasının kapsamına girmektedir. Sorunun çözümü bu hükmün anlamını tayine bağlı bulunmaktadır. Burada aynen: «Komisyonda yapılacak seçimde 1 nci maddedeki nitelikleri haiz olanlar arasından her boş yer için oy pusulasına üç isim yazılır. Bu seçim sonunda en çok oy alanlardan başlamak üzere her boş yerin 3 katı olarak tespit olunacak adayların adları, ilgisine göre Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir...» denilmiştir. Görülüyor ki, yasa komisyonundaki ve yasama meclislerindeki seçimleri ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

Olayda, komisyonca açık bulunan bir üyelik için üç adayın seçildiği, ancak Cumhuriyet Senatosunda seçimin yapılmasından önce bir adayın vefat ettiği açıklanmaktadır.

İlgide belirtilen yazıdaki önerilerden birinciye göre Anayasa ve Adalet Komisyonu daha önce başvuran adaylardan birini vefat eden adayın yerine seçmelidir. Hemen belirteyim ki bu görüş, yukarıda açıklanan 3 ncü maddenin 3 ncü fıkrasındaki düzenlemeye aykırıdır; zira bu hükümler uyarınca komisyondaki seçimler bir bütün teşkil etmekte olup parçalara ayrılarak mütalâa edilemez; ve ancak adayların seçimi tamamlandıktan sonra yasama meclislerine duyurulur. Böylece açık bir üyelik için karma komisyondaki seçimler sona erer. Burada, yasanın ölüm halini öngörmediği, bir aday vefat ettiğine göre önerideki gibi sadece, amaçtan hareket olunarak onun yerine bir aday seçilmek suretiyle adayların tamamlanması düşüncesi akla gelebilirse de kişisel kanımızca, sorunun çözümününün bağlı bulunduğu kural bir yasa hükmü olduğundan, anlamının açık bulunması halinde artık sözleşmelerin yorumda olduğu gibi kullanılan sözlerden ayrılarak amaca dayanan bir yorum yöntemine başvurulamaz. Diğer taraftan Karma Komisyonca daha önce seçilen iki adayın yeni seçimlerle adaylık sıfatlarının kalkabileceği ve bunun sakıncalı olabileceği düşünülebilirse de, Anayasa Mahkemesi üyeleri seçimlerinin doğrudan doğruya kamu düzenini ve kamu hizmetinin kuruluşunu ilgilendirmesi itibarıyla kazanılmış haktan söz edilemeyeceğinden bu sakınca hukuki değer taşıyamaz.

Bütün bu açıklamaların sonucu olarak, önceki başvurular dikkate alınmadan, yasanın öngördüğü sistemin bir bütün teşkil ettiği de gözönünde tutularak yeniden başvuracak adaylar arasından 3 adayın yeniden seçilmesi gerekir kanısındayım.

Saygılarımla.

Cevdet Mentek
Birinci Başkan

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Middle East Technical
University

İnönü Bulvarı - Ankara - Turkey
Sayı : İİF. 182.5/540 017317

2.11.1977

Sayın Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu Başkanı
TBMM
Ankara

İlgi : 19.9.1977 gün ve 68/5890-13034 sayılı yazınız.

İlgi tarih ve sayılı yazınız Fakültemiz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyelerimizden Sayın Doç. Dr. Rona Aybay (Hukuk Doçenti) tarafından incelenmiş ve vardığı sonuçlar ekte sunulmuştur.

Hakkında Fakültemiz görüşünü istediğimiz «yasaların kompüterizasyonu» konusu ise, Üniversitemizin içinde bulunduğu güç durum nedeni ile bugüne kadar cevaplandırılmamıştır. Ancak üzerindeki çalışmalar devam etmektedir. En kısa zamanda görüşlerimizi sunabileceğimi ümit ediyorum.

Saygılarımla.

Doç. Dr. İ. Atilla Dicle
İdari İlimler Fakültesi
Dekanı

31.10.1977

İdari İlimler Fakültesi Dekanlığına

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının, 19.9.1977 günlü ve 68/5890-13034 sayılı yazılarıyla sorulan konuya ait görüş ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Rona Aybay
Siyaset Bilimi ve
Kamu Yönetimi Bölümü

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 19.9.1977 günkü ve 68/5890-13034 sayılı yazılarıyla sorulan konuya ilişkin

GÖRÜŞ

Anayasa Mahkemesi gibi temel bir anayasal kuruluşun üyeliklerinde uzun süreli boşluklar ortaya çıkması, kuşkusuz, bu önemli organın işleyişini olumsuz yönde etkileyecek sonuçlar doğurabilecek bir durumdur. Anayasanın sözünde böyle bir durumdan kaçınmayı zorunlu kılan bir açıklık olmasa da, Anayasanın özü ve işin niteliği, Anayasa Mahkemesindeki üyelik boşluklarının olabildiğince hızlı bir biçimde doldurulmasını gerektirir. Nitekim «Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden Seçilecek Üyeler İçin Adaylığa Başvurma, Seçim Esas ve Usulü» hakkındaki 1697 sayılı Kanunda seçimle ilgili işlemlerde çabukluk sağlayabilmek amacıyla, belirli sürelerin saptanmış olması da, bu işlemlerin hızlı bir biçimde sonuçlandırılması amacını belirtmektedir :

— Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden seçilen asıl ve yedek üyeliklerde herhangi bir surette boşalma olduğu takdirde, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı durumu bir hafta içinde ilgili Meclise bildirir (madde 2)

— Böyle bir bildirim alan Yasama Meclisi Başkanlığı durumu ilan yoluyla kamuya duyururken, adayların onbeş gün içinde başvurmaları gerektiğini belirtir. (madde 2).

— Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilenlerin adları hemen Resmi Gazetede ilan edilir. (madde 3/son fıkr)

İlgili kanun, örneğin, «seçim işlemlerinin, Meclis Başkanlığınca yapılan ilandan başlayarak altı ay içinde tamamlanamaması halinde, o güne kadarki işlemler düşer ve onbeş gün içinde yeni bir ilan yapılır» biçiminde bir hüküm getirmiş olsa idi, işin niteliğine uygun düşerdi. Yürürlükteki kanunda böyle bir hüküm bulunmadığına göre, söz konusu olabilecek çözümler nelerdir?

(a) Vefat eden adayın isminin aday listesinden silinmesi ve Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun, seçimi 2 aday arasından yapması, kanunla Cumhuriyet Senatosuna verilmiş 3 aday arasından tercih hakkını sınırlandırmak olacağı için uygun bir çözüm değildir.

(b) Anayasa ve Adalet Komisyonunun, vefat eden adayın yerine daha önce başvuran aday adaylarından birini seçmesi de uygun bir çözüm değildir, çünkü belirli bir ilan üzerine aynı zamanda başvurmuş aday adayları arasında eşitsizliğe yol açabilir. Şöyle ki, aradan geçen yıllar sırasında Komisyonun üyeliklerindeki değişimler yüzünden şimdi yapılacak bir seçimde ifadesini bulacak tercih, 1973'deki seçimin sonunda saptanmış ve halen sağ olan 2 adayın tercihinden farklı olacak ve bu da işin niteliğine ters düşecektir.

Böyle bir çözüm ancak, Komisyonda 1973'de yapılmış seçimde 4 ncü sırada yer almış adayın şimdi üç adaydan biri olarak, bir çeşit yedek aday sıfatıyla Genel Kurula sunulacak listeye eklenmesi halinde düşünülebilir. Böyle bir durumda, 3 adayın her biri, Komisyonun belirli bir andaki eğilim ve tercihlerine göre saptanmış olacaktırlar. Ancak Kanunun «adayların komisyon mevcudunun ekseriyetinin oyunu almış bulunmaları şarttır» hükmü, karşısında (madde 3/4 son cümle) bu çözüm ancak 4 ncü adayın bu koşula uyması halinde işleyebilecektir.

(c) «Önceki başvurular üzerine başlatılmış bulunan bütün işlemlerin hükümden düşmüş sayılmasını, kanunda bu yolda açıklık olmaması karşısında, yasal bir temele dayandırmak mümkün olmamakla birlikte; bu, pratik zorunluklarla kabul edilebilir bir çözümdür. Çünkü, bunun dışında düşünülebilecek öbür çözümler de yasal bir temele dayanmayacakları gibi ayrıca önemli sakınca ve güçlükleri birlikte getirmektedirler.

Önceki başvuruları ve işlemleri düşmüş sayma çözümüne ağırlık veren bir zorunluk da, aradan geçen yıllarda, ilk başvuruların yaş sınırını aşmış olmak gibi nedenlerle, Anayasa Mahkemesi üyeliği için gerekli nitelikleri yitirmeleri olasılığıdır. Ayrıca, yine bu uzun süre içinde, Komisyonca seçilmiş bir adayın, adaylıktan çekilmesi olasılığı, kısa sürede sonuçlanacak bir seçimdekine oranla çok daha yüksektir. Komisyonca saptanmış üç adaydan birinin adaylıktan çekilmesi halinde ise seçimin yapılması çok güç ve belki imkânsız olmaktadır.

Öte yandan, Komisyonca saptanmış üç adaydan herhangi birinin, aradan geçen uzun süre içinde 65 yaşına pek yaklaşmış olabileceği de dikkate alınması gereken bir durumdur. Böyle bir durumda, Komisyonca seçildiği zaman örneğin 60 yaşında olan bir aday, Genel Kurulca seçimin yapıldığı tarihte 64 yaşına gelmiş olacağından seçilme şansını fiilen yitirmiş olacaktır. Çünkü, Yasama Meclisince Anayasa Mahkemesine üye seçimi, ancak seçilen kimsenin makul bir süre görev yapabileceği varsayımı ile anlam taşıyacaktır.

SONUÇ :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 19.9.1977 günlü ve 68/5890-13034 sayılı yazılarıyla sorulan konudaki görüşümüz şudur :

Yasal, pozitif bir dayanağı bulunmamakla birlikte, düşünülebilecek öbür çözümlere oranla daha uygun çözüm; Cumhuriyet Senatosunca Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçilmesine ilişkin olarak 1973'de başlatılmış işlemlerin düşmüş sayılması ve ilgili kanun uyarınca yeniden ilan verilerek işlemlerin başlatılmasıdır.

Doç. Dr. Rona Aybay

31 Ekim 1977

8 . 12 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliğine

Tarafıma aynen «Cumhuriyet Senatosunca Anayasa Mahkemesine Üye seçiminde uygulanacak usul. Özellikle Komisyonca adayların saptanmasından sonra, komisyonların yenilenmesi veya 1/3 Senato Seçimlerinin yenilenmesi halinde evvelce komisyonca saptanan ve fakat henüz Genel Kurulca seçimin sonuçlandırılmaması durumlarında yapılacak işlem; nasıl olmalıdır.» sorusu yöneltilerek hukuki görüşüm istenmiştir.

Yaptığım inceleme sonucunu sunuyorum.

I - OLAYIN ÖZETİ :

1. Anayasanın 145 nci maddesi gereğince ve 1697 Sayılı Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden Seçilecek Asıl ve Yedek Üyelikler için Adaylığa Başvurma, Seçim Esas ve Usulü Hakkında Kanununun 3 ncü maddesi uyarınca, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu tarafından Anayasa Mahkemesinde açık olan üyelikler için her boş yerin üç katı tutarında saptanan adaylar Başkanlığa sunulmuştur.

2. Senato Genel Kurulunca, seçim sonuçlandırılmadan, saptanan adaylardan ölüm vesair nedenlerle adaylık niteliğini kaybedenler olmuş, başka bir deyimle, adayların sayısı eksilmiş bulunmaktadır.

3. Adayların komisyonca saptanmasından bu yana geçen süre içinde komisyonlar değişmiş ve 1/3 Senato seçimleri de yenilenmiştir.

4. Bu durumda, Genel Kurulda üye seçimi yapılabilmesi için, başlıca üç alternatif söz konusudur;

a) Seçimin, adaylıkları süre gelenler arasından yapılması,

b) Adaylıkları düşenler yerine usulü dairesinde yenilerinin seçilmesinden sonra, Genel Kurulun üye seçimine geçmesi,

c) Üye seçiminin yeni baştan usulü dairesinde yapılması; yani, evvelce saptanmış olan adayların adaylıklarının geçerli sayılmaması,

d) Önceden Komisyonca saptanmış olan adayların bu durumlarının kazanılmış hak sayılıp sayılamayacağı,

II - ANAYASANIN ve 1697 SAYILI YASANIN KONUYA İLİŞKİN HÜKÜMLERİNİN İNCELENMESİ :

1. Anayasanın 145 nci maddesinde, Anayasa Mahkemesine üyelerin seçimi başlığı altında; anlam olarak Cumhuriyet Senatosunun Anayasa Mahkemesine iki asıl ve bir yedek üye seçeceği hükme bağlanmıştır.

2. Sözkonusu maddede asıl ve yedek üyelerin seçimi hükme bağlanırken özellikle «Cumhuriyet Senatosu», «Yasama Meclisleri», «Üye», «Asıl ve Yedek Üye» ve «Yedek Üye» deyimleri kullanılmıştır. Bu noktaya değinmekten amacım konumuzda yapılacak işin üye veya yedek üye seçimi olduğunu ve seçim mercisinin de Cumhuriyet Senatosundan ibaret bulunduğunu belirtmektir. Henüz bu işlem bitirilmemiştir.

3. Anayasanın 145 nci maddesinin 1 nci fıkrasında aynen «... Yasama Meclislerince yapılacak seçimlerde, adaylığa başvurma ve seçim esas ve usulleri kanunla düzenlenir.» hükmü yer almıştır. Bu hüküm gereğince 1697 sayılı Yasa çıkarılmış ve gerekli düzenleme yapılmıştır.

4. Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerinden seçilecek asıl ve yedek üyelikler için, adaylığa başvurma, seçim esas ve usulü hakkında 1697 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinde aynen «... İlişik belgeler ilgililerine göre, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonuna ... verilir ... Komisyonca yapılacak seçimde birinci maddedeki nitelikleri haiz olanlar arasından her boş yer için oy pusulasına üç isim yazılır. Bu seçim sonunda en çok oy alanlardan başlamak üzere her boş yerin üç katı olarak tespit olunacak adayların adları ilgisine göre Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir...» denilmektedir.

Sözkonusu 3 ncü maddede yine aynen «Yasama Meclisleri asıl ve yedek üyeleri Komisyonun gösterdiği adaylar arasından ve gizli oyla seçer...» hükmü yer almıştır.

Metnini yukarıya kaydettiğim üçüncü maddenin incelenmesiyle şu noktalar açıklığa kavuşmuş olur.

Söyleki;

a) Komisyonca seçim boş yer için yapılmaktadır.

Bilindiği gibi boş yerden amaç Anayasa Mahkemesi üyeliğidir.

b) Oy pusulasına her boş yer için üç isim yazma zorunluluğu vardır. Gerçekten «Yazılır» denilmektedir. «Yazılabilir» ya da başka bir alternatif olarak verici benzeri bir deyim özellikle kullanılmamıştır.

c) Öte yandan, saptanacak adaylar da her boş yerin üç katı olacaktır. Ve bu Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına böylece bildirilecektir.

d) Bu durumda tamamlayıcı seçim sözkonusu değildir. Başka bir deyimle, adaylardan bir veya bir kaçının adaylık niteliklerini kaybetmeleri halinde bunların yerine yenilerinin seçileceği ve diğer adayların adaylıklarının saklı tutulacağı yasada ifadesini bulmamıştır.

Böyle olunca, niteliklerini sürdüren noksan adayla seçim yapılabilmesi düşünülebilirse de bunun hukuk mantığı ile bağdaşır yanı yoktur.

Tek yasal yol üye seçimlerinin yeni baştan yapılmasıdır.

III - DİĞER YÖNLERDEN KONUNUN İNCELENMESİ :

Diğer yönlerden konu incelendiği zaman, yine aynı sonuca varmak ya da görüşümüzün doğruluğunu teyit etmek olanağı vardır.

1. Genel olarak komisyonlar ihzari ve istişari nitelikte görev ifa ederler. Çalışmaları sonunda düzenledikleri raporlar, Genel Kurulun kabulüne mazhar olmadıkça kesinlik ve bağlayıcı nitelik taşımazlar. Öte yandan faaliyetleri de Cumhuriyet Senatosunun kural olarak iç işlerine ilişkindir. Anayasanın ve 1697 sayılı Yasanın yukarıya kaydettiğim maddelerinin incelenmesi sırasında belirttiğim gibi, amaç, Anayasa Mahkemesine üye seçimidir. Diğer bu işlemin aracı ve prosedürüdür. Amaç, gerçekleşmediğine göre, Komisyonca adaylığı saptanan kişiler bakımından bir hak doğmamıştır. Dolayısıyla, bunun müktesep hak olup olmadığı tartışması da sözkonusu değildir.

2. Yine aynı yönde düşünüldüğü takdirde usuli bir müktesep haktan da söz edilemez. Gerçekten komisyonlar bağımsız bir karar mercii değildirler. Öte yandan, kamu düzeni, ile ilgili konularda müktesep hak tartışmasına esasen olanak yoktur. Anayasa Mahkemesine biran evvel üye seçimi için, seçimin yenilenmesi, kamu yararı yönünden bir zorunluluk haline gelmiştir. Kaldı ki, 1697 sayılı Yasanın 3 ncü maddesi uyarınca adayları tamamlama olanağı yoktur. Genel Kurulu, noksan aday arasından üye seçimine zorlayıcı bir görüş de hem Anayasaya, hem ilgili yasaya ve hem de kamu düzenine ve kamu yararına aykırıdır.

3. Üstelik Komisyonlar değişmiş ve 1/3 Senato seçimleri dolayısıyla Senatonun bünyesi tümüyle yenilenmiştir. Artık, Anayasanın 73 ncü maddesi ve bu maddenin yollama yaptığı diğer ilgili maddeler uyarınca Cumhuriyet Senatosunu eskisinin devamı saymaya imkân yoktur. Kesin olan bu husus, Anayasa Mahkemesinin 4 . 10 . 1977 tarih ve Esas : 1977/88, Karar : 1977/120 sayılı kararıyla da teyit edilmiş bulunmakta-

dır. Sözkonusu kararda, seçimlerin yenilenmesi halinde yeni Meclis eskisinin devamı sayılmaz denilmiş ve Senatonun 1/3 yenilenmesi halinde de aynı hükmün sözkonusu olduğu açıklanmıştır. Ve ayrıca aynen «... çünkü yeni seçilen parlamenterler eskileri olmayabilir. Eski Cumhuriyet Senatosu üyeleri olsalar bile Başkan veya Başkanlık Divanı seçimlerinde mutlaka eski oylarını yenileyecekleri düşünülemez. Bu konuda eski Meclislerin iradesi yeni seçimler sonunda oluşan Meclislerin iradesini bağlayamaz.» denilmiştir.

Açıklanan bu nokta dahi Anayasa Mahkemesi üyeleriyle ilgili seçimin yenilenmesi gerektiğini gösterir.

SONUÇ : Yukarıda belirtilen nedenlerle;

1. Anayasa Mahkemesi üyeliği için seçimin yenilenmesi,
2. Seçimin 1697 sayılı Yasa hükümlerine göre yapılması ve özellikle sözkonusu yasanın 2 nci maddesi uyarınca Başkanlığın durumu Resmi Gazetede ve Türkiye radyolarında ilan ettirmesi gerektiği görüşünü arz ederim.

Saygılarımla.

Avukat
Faik Ulusoy

Anayasa ve Adalet Komisyonu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Karar No. : 29
Esas No. : 1317

28 . 12 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

1. Anayasa Mahkemesinde Cumhuriyet Senatosunca seçilen bir yedek üyelik 1968 yılında boşalmıştır.

Anayasanın 145 nci maddesinde değişiklik yapan 1488 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 22 Eylül 1971 gününe ve Anayasanın değiştirilen 145 nci maddesinde çıkarılması öngörülen 1697 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 16 Mart 1973 gününe kadar olan zaman içinde boşalan yedek üyelik için seçim yapılamamıştır.

Anayasanın 1488 sayılı Yasa ile değiştirilen 145 nci maddesinin ilk fıkrasında (Yasama Meclislerince - Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyelikleri için - yapılacak seçimlerde, adaylığa başvurma ve seçim esas ve usulleri kanunla düzenlenir) denilmektedir.

Anayasanın bu hükmüyle çıkarılması öngörülen Yasa, (Anayasa Mahkemesine Yasama Meclislerince seçilecek asıl ve yedek üyelikler için adaylığa başvurma, Seçim Esas ve Usulü hakkında Kanun) adı altında 1697 sayı ile çıkarılmış ve yukarıda da ifade edildiği üzere 16 Mart 1973 gününde yürürlüğe girmiştir.

1697 sayılı Yasanın geçici maddesi, (hâlen Anayasa Mahkemesinde boş olan iki asıl ve bir yedek üyelik için, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıklarınca yeniden ilan yapılır.) hükmünü getirmiştir.

Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu; 1697 sayılı Yasa hükümlerine uygun olarak 23 Mayıs 1973 gününde, Anayasa Mahkemesine Cumhuriyet Senatosunca seçilen ve boşalan bir yedek üyelik için 3 aday seçmiş ve dosyayı Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca bu 3 adaydan birinin seçilmesi için Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına göndermiştir.

Bu 3 adaydan birinin vefat etmesi üzerine de, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 12 Şubat 1974 günlü 28 nci Birleşiminde gerekli işlemin yapılması için konu gündemden çıkarılmış ve dosya Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 13 Şubat 1974 gün ve 1317 sayılı yazısıyla Komisyonumuza geri gönderilmiştir.

Başkanlık; Komisyonumuza gönderdiği 29 Temmuz 1977 gün ve 1317 sayılı yazısıyla da, işlemin çabuklaştırılmasını istemiştir.

16 Kasım 1977 gününde Başkan Zihni Betil, Sözcü Fevzi Hakkı Esatoğlu, Kâtip Şaban Demirdağ, üyeler Gürhan Titrek, Kâmrân Erkmenoğlu, Muhittin Taylan, Mucip Ataklı, Ahmet Yıldız ve Hayri Mumcu-

oğlu hazır oldukları halde görüşmelerine başlayan Komisyonumuz 28 Aralık 1977 gününde aşağıda imzaları bulunan üyelere kurulu olarak tekrar toplanmıştır.

2. 1697 sayılı Yasada, olaya çözümler getiren bir hükümler yoktur. Bu durumda Komisyonumuz tarafından, vefat eden adayın yerine, daha önce adaylık için başvurmuş olanlardan birinin seçilmesi ve bu suretle Komisyonumuzca daha önce seçilen 2 adayla birlikte bu adayın Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun seçimine arz edilmesi düşünülebilir. De, adaylık için başvuranlardan Komisyonumuzca 3 adayın seçildiği gün, 23 Mayıs 1973'tür. Aradan 4 yıldan çok zaman geçmiştir. Bu kadar uzun zaman içinde Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyeliği için Anayasanın öngördüğü ve 1697 sayılı Yasanın tckrarladığı koşul ve nitelikler açısından adaylığa başvurmuş olanlarda ve Komisyonumuzca bunlar arasından seçilmiş adaylarda değişiklikler doğmuş olabilir. Anayasa Mahkemesi, Anayasanın temel kuruluşlarından birisidir. Anayasa ve 1697 sayılı Yasa, hiç kuşkusuz, bu mahkeme tarafından yapılacak görevlerin en iyi şekilde yapılmasını amaçlamıştır. Daha önce gerekli koşul ve nitelikleri haliz değilken aradan geçen uzun zaman içinde o koşul ve nitelikleri kazanmış bulunanlar olabilir. Bunların da adaylığa başvurabilmelerine olanak sağlamak, sözü edilen amaca uygun düşer. Bundan başka, 1697 sayılı Yasada yeniden ilan yapmaya ve yeniden adaylığa başvurma yolunu açmaya engel bir hükümler de yoktur. Keza, yeniden ilan yapma ve yeniden adaylığa başvurma yolunu açma halinde, eskiden başvurmuş olanların tekrar başvurabilmelerine ve Komisyonumuz tarafından adaylığa ve Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca yedek üyeliğe seçilebilmelerine de hiçbir engel yoktur. 1697 sayılı Yasa, Komisyonumuzca, adaylığa başvuranlardan 3 kişi seçme görev ve yetkisini vermiştir. Bu görev ve yetki bir bütün olarak kullanılabilir. Bu görev ve yetkinin parça parça ve olayımızda olduğu gibi 3 aday seçtikten sonra birinin vefatı üzerine yerine daha önce başvurmuş olanlar arasından birini seçme biçiminde kullanılması yasanın amacıyla bağdaştırılmaz. Ayrıca burada önemle belirtmek yerinde olurki, konu, kamu düzeniyle ve kamu hizmetiyle doğrudan doğruya ilgili olduğu için, daha önce adaylığa başvurmuş olanlar ve bunlar arasından Komisyonumuzca adaylığa seçilmiş bulunanlar için kazanılmış bir haktan da söz edilemez.

S O N U Ç

Yukarıda açıklanan nedenlerle Komisyonumuz :

a) Daha önce yapılan ilanların ve adaylık için daha önce yapılan başvurmaların ve başvuranlar arasından Komisyonumuzca yapılan seçimlerin hükümsüz sayılması ve 1697 sayılı Yasaya uygun olarak yeniden işlem yapılması ve Anayasa Mahkemesinde boş bulunan yedek üyeliğ için yeniden başvuranlar arasından Komisyonumuzca yeniden 3 aday seçilmesi ve bu 3 adayın Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun seçimine arz edilmesi gerektiğine, üyelere Ahmet Yıldız'ın çekinse ve Fevzi Hakkı Esatoğlu ile Kâmrân Erkmenoğlu'nun muhalif oylarına karşılık, oy çokluğuyla ve,

b) Keyfiyetin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tarafından bir yazı ile daha önce başvuranlara duyurulmasının uygun olacağına, üyelere Ahmet Yıldız'ın çekinse, Fevzi Hakkı Esatoğlu, Kâmrân Erkmenoğlu ve Ahmet Tahtakılıç'ın muhalif oylarına karşılık, oy çokluğuyla karar vermiştir.

Gereği yapılmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Tokat
Zihni Betil

Sözcü
İstanbul
Evvence yapılan başvurular geçerlidir. Onların ilan üzerine yeniden başvurmalarına gerek olmadığı görüşündeyim.

Fevzi Hakkı Esatoğlu

Kâtip
Samsun
Şaban Demirdağ

Bursa
Şeref Kayalar
Toplantıda bulunamadı

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Safa Reisoğlu

Çankırı
Gürhan Titrek
Toplantıda bulunamadı

Hatay
Mustafa Deliveli
Toplantıda bulunamadı

İstanbul
Ali Oğuz
Toplantıda bulunamadı

İzmir
Muhallifim
Kâmran Erkmenoğlu

Niğde
Ergun Özkan
Toplantıda bulunamadı

Sivas
Muhittin Taylan

Tabii Üye
Mucip Ataklı

Tabii Üye
(Çekinser)
Ahmet Yıldız

Tekirdağ
Hayri Mumcuoğlu

Uşak
Ahmet Tahtakılıç

Ayrışik Oy :

Çoğunluk kararında da öngörüldüğü üzere yasa da, olaya çözüm getiren bir hüküm yoktur. Ancak, vefat eden aday yerine sadece daha evvel başvuranlar arasından bir kişinin seçilerek diğer iki adayla birlikte Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun seçimine sunulması esasen 1697 Sayılı Yasanın geçici maddesi hükmü karşısında düşünülemez.

Bununla beraber 1697 Sayılı Yasanın geçici maddesiyle öngörülen yeni ilan, bu yasada konu ile ilgili başka bir hüküm olmaması nedeniyle Anayasa ve Adalet Komisyonunca evvelce yapılmış bir seçimin hükümsüz sayılması, eskiden yapılan başvurular da hükümsüz sayılarak 1697 sayılı Yasa uyarınca yapılan ilan üzerine başvuranlar arasından yeniden üç kişinin seçilmesi, kazanılmış hak anlayışı yönünden de tecviz edilmemek gerekir.

Bu nedenle yeniden yapılacak ilan üzerine başvuranlarla evvelce müracaat edenler arasından yalnız vefat eden adayın yerine seçim yapılması ve sonucun Senato Genel Kuruluna sunulması gerektiği görüşümdedir.

C. Senatosu İzmir Üyesi
Kâmran Erkmenoğlu

